

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
И
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

СРПСКИ
ДИЈАЛЕКТОЛОШКИ
ЗБОРНИК
XXX

РАСПРАВЕ И ГРАЂА

Уређивачки одбор

Др Павле Ивић, др Асим Пецо и др Милан Пешикан

Главни уредник

ПАВЛЕ ИВИЋ

БЕОГРАД
1984

ЉИЉАНА НЕДЕЉКОВ

ПРОЗОДИЈСКЕ ОСОБИНЕ ГОВОРА СЕЛА КАЋА

*За корисне сугерисије и драгоцене савете
при обликовању рада и коначном преједу
текста посебну захвалност изражавам
академику проф. др Павлу Ивићу.*

С А Д Р Ж А Ј

	Страна
УВОД	273—275
АКЦЕНАТ	276—352
1. ПРИРОДА АКЦЕНТА	276
2. ОДНОС ДУГИХ И КРАТКИХ СЛОГОВА	276—282
2.1. <i>Неакцентисоване дужине</i>	276—281
2.1.1. Даничићеве поста акценатске дужине	276—280
2.1.2. Поста акценатске дужине којих нема код Даничића	281
2.2. <i>Акцентисоване дужине</i>	281—282
3. ПРЕНОШЕЊЕ АКЦЕНТА НА ПРОКЛИТИКУ	282—287
3.1. <i>Преношење акценција код именица</i>	283—286
3.1.1. Прасловенско преношење	283—284
3.1.2. Новоштокавско преношење	284—286
3.2. <i>Преношење акценција на њроклијику код заменица</i>	286
3.3. <i>Преношење акценција на њроклијику код њридева</i>	286
3.4. <i>Преношење акценција на њроклијику код бројева</i>	286—287
3.5. <i>Преношење акценција на њроклијику код њрилошких израза</i>	287
3.6. <i>Преношење акценција на њроклијику код њлајола</i>	287
3.7. <i>Преношење акценција на везнике</i>	287
4. АКЦЕНАТ ПОЈЕДИНИХ ВРСТА РЕЧИ	288—352
4.1. <i>Акцентис именица</i>	288—319
4.1.1. Акцентис именица на -а	288—297
4.1.2. Акцентис именица на сугласник	297—311
4.1.3. Акцентис именица на -о/-е	312—319
4.2. <i>Акцентис заменица</i>	319—321
4.2.1. Именичке заменице	319—320

4.2.2. Придевске заменице	320—321
4.3. Акцентни придеви	321—330
4.4. Акцентни бројеви	330
4.4.1. Прости бројеви	330
4.4.2. Редни бројеви	330
4.4.3. Збирни бројеви	330
4.5. Акцентни глаголи	330—352
4.5.1. Глаголи прве врсте	331—334
4.5.2. Глаголи друге врсте	334—336
4.5.3. Глаголи треће врсте	336—337
4.5.4. Глаголи четврте врсте	338—344
4.5.5. Глаголи пете врсте	344—352
4.6. Акцентни прилози	352
ТЕКСТОВИ	353—354
РЕЗЮМЕ	355—356

УВОД*

Село са око осам хиљада становника, Каћ се налази десетак километара источно од Новог Сада. Говор овог села припада шајкашком типу бачких екавских говора војвођанског поддијалекта у оквиру шумадијско-војвођанског дијалекта.

Опис шајкашког типа бачких говора дао је Иван Поповић у свом раду *Говор Госпођинаца у свейлосији бачких њовора као целине*. У поменутом раду Поповић даје опис бачких екавских говора на основу материјала из Госпођинаца и још неколико бачких села међу којима није Каћ пошто је Поповић за предмет својих испитивања из ове области узео само севернија шајкашка села. У вези с тим напомињемо да овај рад на акценатском плану представља допуну поменуте студије Ивана Поповића и даје комплетнију слику шајкашких говора уопште.

Од радова који се баве (и) акценатском проблематиком за поређење су узети у обзир само они који обрађују говоре шумадијско-војвођанског типа, првенствено они о говорима Војводине. Пошто нема ни једног прилога који се бави искључиво војвођанском дијалекатском акцентуацијом узети су у обзир радови у којима се описују поједини војвођански говори. На жалост, Војводина је у дијалектолошким радовима теренски неравномерно приказана, што ће свакако утицати и на крајње резултате оваквих поређења. Узети су у обзир и радови о структурално и генетски сличним северносрбијанским говорима шумадијско-војвођанског дијалекта. Тај поступак је историјски условљен. Наиме, на основу историјских података може се рећи да утицајима са стране у бачким говорима порекло треба тражити првенствено у овом србијанском говорном типу.

Порекло становништва. Још пре доласка Мађара у Панонску низију овде су живели Словени о чијем присуству сазнајемо из разних докумената тек од времена мађарске превласти у Бачкој. У средњем веку словенско становништво било је малобројно, али се оно нагло повећава

* Магистарски рад одбрањен на Филолошком факултету у Београду, 25. јануара 1984, пред комисијом у саставу: академик проф. др Асим Пецо, проф. др Душан Јовић и доц. др Божо Ђорић.

од краја XIV века, када се под притиском Турака Срби из старе српске државе селе у јужну Угарску. У каснијим периодима досељавало се српско становништво осим из Србије и из Далмације, Лике, Босне и других крајева, само је то досељавање било у мањим групама и неорганизовано тако да нема сигурних и тачних података о крајевима и местима из којих су данашњи становници ових области.

За сам Каћ прве пописе имамо из 1554. године¹ који сведоче о словенском становништву овог села, а такав континуитет траје до данашњих дана. Крајем XVIII века почиње колонизација Немаца у ове крајеве, а у XIX веку овде су колонизовани Мађари,² који и данас живе у Каћу, док су се Немци иселили после другог светског рата.

Данас поред староседелачког становништва у Каћу има колониста насељених после 1946. године из Босне, а процес досељавања из разних крајева земље траје и данас због непосредне близине града, тако да данас староседелачко становништво чини негде око половине укупног броја становника Каћа.

Не примећује се да је говор досељеника утицао на било којем плану на говор староседелача, док се за досељенике може рећи да обично подешавају свој говор према старинцима, првенствено кад је замена јата у питању.

Када је реч о пореклу староседелачког становништва, треба напоменути да је у народној традицији сачувано сасвим мало података о пореклу и о месту из којег се нека породица доселила. Обично се зна за претке три-четири колена уназад, који су сви обично из Каћа или су пре 100—200 година дошли из неког места у околини. Број оних који знају да су им се преци доселили из неког удаљеног краја је мали, а и та досељавања везују се обично за крај XVIII или почетак XIX века.

При одабирању информатора искључиво су бирани они који, како сами кажу, „од памтivelyка живе у Каћу“.

За проучавање говора овог села важно је истаћи да је још 1764. године постојала школа у месту. Овај податак упућује на закључак да је у овом селу просвећеност релативно рано била саставни део свакодневног живота и да неписмених у новијем периоду скоро није ни било.

Методолошки поступак при испитивању требало је прилагодити ситуацији на терену и у испитивању говора строго водити рачуна да се и у оваквим условима нађе одговарајући информатор.³ У овом случају то значи да се није увек могао наћи појединац који је неписмен, или који није ишао никуд из села јер овде таквих људи или нема или су тако малобројни да се међу њима није могао наћи добар информатор.

¹ Подаци узети из монографије *Шајкашка, Историја I*, Н. Сад, 1975, стр. 417.

² Подаци о становништву узети су из следећих извора: Д. Поповић, *Срби у Бачкој до краја XVIII века*, стр. 16—20, 41—43, 62; група аутора, *Шајкашка* (монографија), *Историја I*, књ. II, стр. 370; Ј. Цвијић, *Сеоке и етнички процеси у нашем народу*, Говори и чланци, Београд, 1923, 145—164.

³ А. Белић, *Мисли о њрикуљанању дијалекатској материјала*, ЈФ VI, Београд, 1926/27, стр. 1—10; М. Храсте, *Методологија испитивања наших дијалеката*, Језик, год. VIII, бр. 3—4, Загреб, 1959/60, 71—81.

У вези с овим треба рећи како је биран информатор. Информатор је морао бити староседелац рођен у Каћу који се никуд није селио и чији су родитељи, такође, били Каћани. У обзир су долазили само старији земљорадници, односно домаћице (ни један информатор није био млађи од седамдесет година). Услов да информатор има добру артикулацију гласова испуњен је у скоро свим случајевима (само два информатора нису сасвим испуњавали овај услов).

У већини случајева снимани су на касетофонске траке искази информатора који су говорили континуирано тако да је добијен спонтани говор о различитим животним ситуацијама. На овом корпусу заснива се акценатска анализа. Поред тога, информатори су одговарали и на директно постављено питање (према акценатском упитнику за штокавске говоре Берислава Николића) уколико неки битни акценатски детаљ није добијен у спонтаном разговору снимљеном на траке. Поједине лексеме, које се не јављају у спонтаном говору, а наведене су као примери у Д. *Српским акценцима*, информатори су посебно изговарали. У неким случајевима ослањала сам се и на сопствено језичко осећање пошто сам родом из Каћа.

АКЦЕНАТ

1. ПРИРОДА АКЦЕНТА

У погледу акцента говор Каћа се у начелу слаже са Вук-Даничићевом нормом, али има и непренесених акцената у ограниченом броју примера. Одступања се јављају у речима страног порекла: *ађуӣд̄нӣӣ, комад̄нӣӣ, т̄елевизӣја, кай̄е̄д̄рӣја, Ауст̄р̄а̄лӣја*. Такође се непренесен акценат чује у сложеницама: *Ауст̄ро̄ӯгарска, по̄ло̄ӣр̄ив̄реда, Јӯос̄ла̄вӣја*. У емфази се исто може чути стари акценат: *јед̄ва̄, сас̄вим̄, т̄ам̄ан̄, кој̄ӣӣа̄, кој̄дӣ, макарк̄о̄, којеко̄*. Следећа три примера могу се чути и са пренесеним акцентом: *јед̄ва̄, сас̄вим̄, т̄ам̄ан̄*.

Војвођанска акценатска особеност да је код узлазних акцената постаакценатски слог тонски виши од акцентованог потврђује се и у Каћу. Што се тиче силазних акцената, у овом говору они немају типичну силазност као у неким другим типовима шумадијско-војвођанског дијалекта. Темпо говора у Каћу је спорији па се може говорити и о дужем трајању свих акцената у овом говору.

2. ОДНОС ДУГИХ И КРАТКИХ СЛОВОВА

2.1. НЕАКЦЕНТОВАНЕ ДУЖИНЕ

2.1.1. Даничићеве по̄ста̄акценат̄ске дужине

Процес скраћивања постаакценатских дужина захватио је, у различитој мери, све категорије где се овај тип дужина јавља. Иако се број категорија са постаакценатском дужином у говору Каћа битно смањило у односу на норму коју даје Д. у *Српским акцен̄тима*, постаакценатске дужине чувају се и у појединим речима и у флексији. Као и у сремском говору⁴ и у говору Каћа дужине се чувају боље иза узлазних акцената

⁴ Б. Николић, *Сремски говор*, СДЗБ XIV, 1964, стр. 228.

него иза силазних. За говор Каћа може се рећи и да има далеко више категорија са сачуваном дужином иза кратких акцената него иза дугих. Дужине се слабије чувају у неким категоријама уколико је говор бржи⁵, док је у другим категоријама, без обзира на темпо говора, дужина обавезна. Полудужина, које Б. Николић констатује за говор Срема, у Каћу нема.

Доследно одступање од Вук-Даничићеве норме јавља се једино уколико је у питању последњи отворени слог. У тој позицији Д. поста акценатске дужине обавезно су скраћене иза сва четири акцента.⁶

Примери за скраћивање поста акценатске дужине на отвореној ултимии:

Гјд: *нѣма сѣиѣнѣ пѣиѣрикѣ, из црквѣ, боји се зѣлѣ, нѣма ћуркѣ, кѣиѣ бѣлѣ свѣлѣ;*

Гмн: *са иранѣ, иѣи канѣиѣ, мѣло драја, од ћѣбѣди, брез дѣлѣвѣ;*

3. л. јд. и мн. ргаес: *Идѣ да илѣвѣ лѣукаѣ. С мѣдом слѣди чѣј. Више се нѣ косѣ жѣиѣ. Рѣиѣко се сѣд ирѣжѣ кѣѣи. Дѣнѣ жѣиѣ с мѣбом.*

придевско-заменичка флексија: *лѣиѣ чѣвек (врста цвѣћа), сѣиѣни сѣраѣ, зѣленѣ иѣилицѣи.*

За чување старих поста акценатских дужина на отвореној ултимии ипак има потврда у говору Каћа у једном случају — кад се са једносложних речи са (^) акцентом акценат пренесе на проклитику. У овом случају поста акценатска дужина обавезно се изговара⁷: *и ја, ни ми, за њѣ, од нѣ, ирид њѣ.*

О чувању старе поста акценатске дужине на отвореној ултимии може се говорити уколико се иза акценатоване речи налази неки енклитички облик који се осећа као део речи и интонационо та реч са енклитиком представља вишесложну реч са поста акценатском дужином не више у финалној него у медијалној позицији. Ове поста акценатске дужине пред енклитиком су факултативне и врло често ће се исти и слични примери чути и без дужине.

Примери за чување поста акценатских дужина заштићених енклитиком:

Гјд: *До врѣидѣ ће доћи. Иѣод пѣиѣнѣ је дѣставѣла. С Клѣсѣ ми је снѣ. Од вѣрѣиѣ се зайѣмѣло жѣиѣ.*

заменице, одређени вид придева, компаратив и суперлатив: *Овѣ је њѣва бѣлѣ. Дуѣиѣ је зѣмѣл ирѣвѣиѣ. Млѣђѣ је од иѣѣѣ. Најѣбѣлѣ је њѣн вѣи.*

3. л. јд. и мн. ргаес: *Кѣвѣ се иранѣк. Кѣиѣ се (препѣиѣце). Рѣзликују се.*

⁵ Б. Николић то исто констатује за сремски говор на стр. 227.

⁶ Скраћивање поста акценатске дужине на отвореној ултимии констатује П. Поповић за госпођиначки говор у раду *Говор Госпођинаѣа у свѣјлѣстиѣ бачких ѣвѣра као цѣлиѣе*, САНУ, Посѣбна издаѣа CDXXV, Одељење литерѣтуре и јѣзика, књ. 21, Београд 1968, стр. 248; П. Ивић — за говоре Банѣта у раду *О ѣвѣриѣма Банѣта*, ЈФ XVIII, 1949/50, стр. 141—156; Б. Николић — за источни Срем у већ поменуѣом раду.

⁷ Потврде за овакву поста акценатску дужину наводи И. Поповић у говору Госпођинаѣа (о. с. 82) и проф. Милѣтић за северни Банѣт (о. с. 22).

Примери који следе потврђују да енклитика не чува увек стару поста акценатску дужину у говору Каћа, за разлику од госпођиначке ситуације где се старе дужине пред енклитиком добро чувају.⁸

Гјд: *Од врућинѣ јој поискакало. С кућѣ нам ѿидадо црѣи.*

одређени вид придева, компаратив и суперлатив, заменице: *Зрѣлѣ се ѿасуѣ днда кува. Сѣтаријѣ се сѣн одѣлио. Ово сѣ лањски кукѣрузи. Најјорѣ је кад се дѣије.*

3. л. јд. и мн. ргаес: *Оженѣ се днда дѣиѣ. Избодѣ се нѣжеви.*

Поста акценатске дужине у затвореној ултими. У овој позицији дужине се могу чути иза сва четири акцента, иако број сачуваних дужина варира у зависности од квантитета акцента.

Иза дугих акцената поста акценатске дужине највише су се изгубиле; чувају се само морфемске дужине у суфиксима код два типа тросложних именица са дугим акцентима који су од неакцентованих дужина одељени неакцентованом краткоћом — код типа *зѣменик* и типа *смѣтѣњѣк*.

У флексији се дужина чува једино, али обавезно, иза (') акцента у 2. л. јд. императива типа *сѣветѣвати*: *сѣветѣј!*

У двосложним речима иза дугих акцената морфемска дужина обавезно је скраћена: *ѿѣтинѣк, ѣкѣв, кујѣм се, (ти) вѣзѣи.*

Иза кратких акцената морфемска дужина у суфиксима се чува без обзира на број слогова у речи, а такође има и више категорија у којима је ова дужина очувана: *вѣјнѣк, вѣљѣн, ѣраничѣр, ѣкиѣѣи, ѣведѣр, најѣличѣр, ѣрѣѣличѣр, ѣрѣѣнѣк, ѣвѣи, дѣнѣи, крѣѣв⁹, зѣлоѣј, ѣѣѣурѣчѣр.*

У свим овим категоријама поста акценатска дужина је обавезна.

Да у оквиру кратких акцената чување поста акценатске дужине зависи и од квалитета акцената потврђује се на примерима за чување, односно одсуство, поста акценатске дужине на затвореној ултими у флексији. Дужина се чува иза (') акцента у четири категорије, док се иза (") акцента у истим категоријама дужина чува само у једној.

а) Поста акценатске дужине иза (') акцента:

Ијд. ж. р.: *Кѣдѣод се кѣсѣм рѣдило жѣѣиѣ.*

придевско-заменичка флексија: *од рѣѣкѣѣ ѣлаѣѣна, овоѣкѣѣ сѣма је ѣѣѣѣѣ;*

1. и 2. л. јд.: ргаес: *Тѣ се не бѣѣѣиѣ. Иѣдем да ѣѣѣѣѣ.*

2. л. јд. имп.: *Кујѣј док има! Пѣдѣј дѣѣѣѣѣ! Дѣрѣѣѣѣѣ ѣѣ на ѣѣѣѣѣ!*

б) Поста акценатске дужине иза (") акцента:

2. л. јд. имп.: *Пѣѣѣѣѣ сѣѣѣѣѣ! Знѣѣѣѣѣ ѣѣѣѣѣ ѣѣѣѣѣ!*

⁸ Говор Госпођинаца, стр. 82.

⁹ Од придева овог типа које наводи Д. у *Срѣпским ѣценѣѣѣѣѣ* на стр. 223. једино је овај задржао поста акценатску дужину.

2.1.2. Постакценатске дужине којих нема код Дангчића

Као и у другим војвођанским говорима¹² поред скраћивања примарних постакценатских дужина, уочавају се и факултативне дужине у неколико категорија где их нема код Д.

Овакав квантитет среће се у отвореном слогу у енклизи уколико се иза речи са ([˘]) и ([˙]) акцентом и кратком отвореном ултимом налази неки енклитички облик: *Тò сèлò је мáло. Òкò ми је нáшòкло. Сèсìрā је бíла м.лáђа. Врућìнā је. Здрáвò сам слáба. Мòју сам срèђу изìубила. Ишò сам. Плáкò је. Дрèм.лìвì су* (ако нису непосредно иза акцентованог слога, ове дужине могу се јавити и иза дугих акцената: *Нáднìщè су òндак бíле мáле. Кòкищè се òнда жèле*).

У Ијд, неких именица м. и ср. р. такође се јављају овакве дужине: *крèчòм, шòрòм, òцòм, òдслòм, вèслòм, òёрòм*.

Врло је типична ова дужина и у ДИЛмн. именица ж. р. у наставку -ама: *крòшкáма, мáлìнáма, кáрлìщáма, вáрнìщáма, јáбукáма, зéвалìщáма, зáстáвìщáма, крчевìнáма, òбрвìщáма*. Дужина, дакле, изостаје само тамо где непосредно претходи узлазни акценат или дужина, наглашена или ненаглашена, као нпр. у овим случајевима: *жèнáма, звéздáма, лáђáма, дèвòјкáма*.

Оваква постакценатска дужина долази и у 2. л. мн. императива: *мèшìнìщè, òзмìщè*.¹³

У парадигми именица ж. р. са наставком -òсì чује се ова дужина: *рáдòсìи, жáлòсìи*.

Код речи у којима -л > -ò- вокал -ò- има дужину: *бìò је, кáђòнìца, òáòци, рáдòник, сìдòна*. Облик *òеоци* се не чује.

Код деминутива на -ић Д. овакву дужину наводи само за два примера (*ìрáдìић, м.лáдìић*), а у Каћу овакву дужину има већина деминутива: *òрáиић, в.рáиић, зубìић, лìсìић, нòжìић* и сл.

У Гмн. именица *òрсì, òосì, нòкаì, òко, òво, òш, вáш* уобичајена је дужина које код Д. нема: *òрсìију, òдсìију, нòкìију, òчìју, òшìју, вáшìју*.

Дужина се чује и код имена *Бòдòн, а* и код *òвòн* кад је ово име употребљено у синтагми *Свèщи òвòн*.

Уколико се употребе, облици *кáкáв, шáкáв, òвáкáв, òнáкáв* увек ће имати постакценатску дужину.

Оваква дужина среће се још у неколико случајева: код придева типа *мìлòсìиван*, код броја *òдòн*, код глагола *òсáм*.

2.2. АКЦЕНТОВАНЕ ДУЖИНЕ

Дужење ([˙]) у ([˘]). Неколико примера именица типа *кòса* јавља се и са ([˙]) акцентом. Ова појава у говору Каћа ограничена је на именице *òрба, вòжсá, нòшнá* и *змìја* које се јављају и са ([˘]) акцентом. Ову појаву

¹² Овај тип секундарног дужења бележи И. Поповић у Госпођинцима и Б. Николић за говор Срема.

¹³ Овакву дужину бележи и Б. Николић у Срему.

наводе и Игрутин Стевовић за говор Груже¹⁴ и Берислав Николић за сремски говор.¹⁵ Б. Николић негира везу ове појаве са кановачким дужењем пошто се код кановачког дужења, у говорима где се оно јавља, (') акценат доследно дужи у свим примерима где се (') налази на пенултими, а у ултими је кратак вокал. Ни у говору Каћа нема примера за кановачко дужење, увек је само *вода, језик, село*.

Дужина вокалног р чува се у говору Каћа: *кѣв, цѣква, шѣн, учѣрѣиши*. Једино се у примеру *чеѣвѣшак* вокално *р* скраћује.

Секундарно дужење коренског вокала код збирних именица ииша *ивожи* је доследно: *ѣвожиѣ, ѣвожиѣ, ѣвоѣље, ѣвоѣше, ѣвоѣље, сѣвоѣље, сѣѣ, здѣвље, зѣље* итд.

Ирасловенско дужење ѣрвоѣиши крајњих вокала ако је на њима био акценат у говору Каћа не чува се у свим примерима, него само у следећим: *бѣи, бѣј, бѣд, бѣј, ѣнѣј, ѣдѣи, дрѣб, зѣј, кѣљ, кѣј, лѣд, лѣв, мѣд, мѣи, нѣс, ѣд, ѣлѣд, рѣј, рѣи, рѣд, рѣј, сѣј, сѣра*. Дужење изостаје у именицама: *бѣк, дѣм, кѣв, мѣ, ѣлѣи, рѣв, рѣк, скѣк, сѣк, сѣвѣр, ѣѣи, ѣѣв, ѣѣр, чѣвѣр*.

Дужење пред сонантима.

а) Дужење вокала пред групом сонант + опструент доследно је остварено: *слѣмка, сѣнѣ; јѣрѣа, сѣѣрѣа; клинѣи, Тѣрѣи; Жѣѣљѣка, Цѣѣѣнка, сѣнѣвѣка; Рѣѣѣнка, Дѣрѣѣнка, Кѣѣѣљѣка*.

б) Однос дугих и кратких узлазних акцената у слогу пред сонантом код именице типа *нѣвац/нѣвѣа* у говору Каћа разликује се од норме коју прописује Д,¹⁶ а по којој примери *кѣнац, лѣвац, лѣнац, нѣвац, ѣван, ѣвас, ѣрао, ѣѣѣац* имају (') акценат у Нјд, а у косим падежима се тај акценат дужи у ('). У говору Каћа именице *кѣнац, лѣнац, нѣвац* у Нјд задржавају акценат који имају код Д, док су именице *лѣвац, ѣвас, ѣван, ѣрао, ѣѣѣац* уопштите (') акценат из парадигме и у Нјд. *лѣвац, ѣван, ѣвас, ѣрао, ѣѣѣац*. Исто важи и за примере *ѣкрѣвац, сѣнѣвац, уѣѣвац*.

3. ПРЕНОШЕЊЕ АКЦЕНТА НА ПРОКЛИТИКУ

У говору Каћа преношење акцената на проклитику обично се врши, мада има примера где оно изостаје. Акценат се најчешће на проклитику преноси са крајњих речи — једносложних и двосложних.

¹⁴ И. Стевовић, *Шумадијски говор у Гружи са особитим освѣтом на акценѣиѣ*, СДЗб XVIII, 1969, стр. 508.

¹⁵ *Сремски говор*, стр. 232—233.

¹⁶ Ђ. Даничић, *Српски акценѣиѣ*, СКА, Посебна издања, књ. LVIII, Филозофски и филолошки списи, књ. 16, Београд—Земун, 1925, стр. 31.

3.1. ПРЕНОШЕЊЕ АКЦЕНТА КОД ИМЕНИЦА

3.1.1. Прасловенско преношење

Прасловенско преношење код именица женској рода на -а. Код именица типа *лѧва* које у Ајд. и мн. имају (˘) акценат, доследно је спроведено старо преношење акцента на проклитику: *нѧ лѧву, зѧ дѧну, љ сѧрѧну, ѡд рѧку, зѧ ѧрѧну, љ ѧреде, љ рѧке, љ ѧѧше.*

Код именица типа *вода* код којих се у Ајд. и Амн. акценат мења у (˘˘) доследно је спроведено прасловенско преношење у ова два падежа: *нѧ воду, зѧ децу, ѧред зору, љ даску, ѡд земљу, љ ѡду, зѧ косу, нѧ мѧше, ѡд ноге.* Код именица типа *висина* прасловенско преношење акцента на проклитику у Ајд. и Амн. уобичајено је само у неколико устаљених израза који немају право падешко значење већ су прилошке конструкције: *нѧ брзину, љ висину, љ дужину, љ ширину.* У осталим падежима акценат ових именица исти је као у Нјд. па нема услова за преношење акцента на проклитику: *за срѧмѧу.* Изузетак чини синтагма *зѧ живину.*

У Амн. само три именице овог типа имају пренесени акценат: *врѧћине, лѧдине, ѧлѧнине.* Међутим, акценат пренет на проклитику чула сам само у примеру *Њдем нѧ Ледине (микрофонијоним).*

Именице ж. р. на сугласник. Код једносложних именица ж. р. на сугласник преношење је старо и јавља се најчешће у Ајд: *љ лѧж, зѧ лѧд, нѧ дѧж, нѧ бѧћ, нѧ жѧч, зѧ кѧси, нѧ мѧси, љ слѧси, зѧ сѧ, љ цѧв, у Амн: зѧ сѧвѧри (за намештај).*

Примери за преношење акцента у Гјд: *ѡд жѧћи, ѡд лѧди, бѧз кѧси, бѧз соли.* У свим овим примерима врло често остаје акценат на основној речи.

Именица *ѧћ* обично се чује са суфиксом -ка па има облик *ѧћка.*

Код двосложних именица ж. р. на консонант преношење се јавља у примерима: *нѧ зелѧн, љ јесѧн, ѡд зелѧни, ѡд јесѧни, љ ѧроѧси, нѧ ѧмѧѧи, кѡд ѧмѧѧи, нѧ ѧѧр, љ несвѧси.* У примерима *нѧ авѧи, ѡд корѧси, ѡд ѧерѧѧи* преношење је новоштокавско.

Старо преношење типа *ѡд жѧлѡси, ѡд радѡси* се чува, али се напоређо чују и примери са непренесеним акцентом.

Неке именице овог типа чују се само без преношења акцента: *из ѧѧкѡси, ѡд свѧлѡси, без мѡрѡси.*

Именице м. р. Једносложне именице м. р. типа *ѧрѧд, врѧи* имају старо преношење: *ѡд врѧѧи, ѡд бѧса, нѧ дѧн, љ ѧрѧд, љ рѧд, нѧ жѧљ, ѡд жѧља, љ крѧѧи, ѧз крѧѧи, зѧ сѧѧн, ѡд сѧѧна, нѧ чѧр, ѡд чѧра, ѡд брѧѧи, ѡд брѧѧом, нѧ врѧѧи, зѧ врѧѧом, ѧз лѧса, нѧ лѧс, нѧ зѧд, ѡд зѧда, љ лѧд, нѧ сѧѧи, нѧ свѧѧи, сѧ свѧѧом, зѧ зѧца, сѧ кѧром, ѧрѧд кѧмом, зѧ сѧном.*

Све једносложне именице м. р. типа *ѧси, брѡд* код којих је дошло до прасловенског дужења првобитно кратких вокала, имају старо преношење акцента на проклитику у свим падежима у којима за то има услова: *ѡд смеѧа, ѡд леда, нѧ знѡѧ, љ лѡв, ѧрѧд ѧсиом, ѡд носом, ѡ Боѧу.*

Међутим, у неким случајевима уобичајено је да акценат остаје на основној речи иако има услова за преношење: *од брдја, из рдја, за крдј*. Именица *крај*, у којој је однос (˘) : (˘) другог порекла, издваја се новоштокавским преношењем акцента: *у крај, на крају*.

Код именица које у парадигми имају (˘) акценат, а у Ајд. (˘), старо преношење у Ајд. јавља се само у примерима: *у Беч, за кључ, на нбж, на йањ, у џак, за ишйй*. Код следећих именица налазимо новоштокавско преношење: *на йуш, у ршш, у Срџм, љред сјд*. У множини силазни акценат долази само код именице *сијуб (сијубови)* па се само ту и преноси акценат: *за сијубове*. Све остале именице имају у множини (˘) акценат што искључује преношење акцента.

Већина двосложних именица м. р. типа *дблџк* има новоштокавски тип преношења, а (˘) акценат се јавља само у неколико примера: *на љоклџ, на месџ, на комџд, са комџа, за љојџс, дб љојџса, на каниџџр, на камџн, дд камена*. Прасловенско преношење акцента код именица типа *Дунав* и *вџшар* долази у примерима *на бедџм, са бедџа, у Дунав, љз Дунава, на вџшар, дд кашџа, љдд нокаџ, на роџаџ, на џрошџк, за уџаџ*. Остале именице овог типа, којих је много више, имају новоштокавско преношење.

Именице ср. р. Код именица са (˘) акцентом старо преношење чује се у примерима *љд љиво, у мџсо, дд злџша, у сџно, љд џџџу*. Колебање у преношењу акцента на предлог јавља се код именице тесто: *дд џдсџа / дд џџсџа*. Ово колебање бележи и Д. Остале именице овог типа имају новоштокавско преношење.

Старо преношење код именица типа *брџино* долази само у примерима: *у браино, на брдо, за љрло, у колу, на леџо, на мџре, у око, у љоџе, љред јуџро, на дрво*. Остале именице овог типа имају новоштокавско преношење.

3.1.2. Новоштокавско преношење акцента на љроклийџку

а) Преношење (˘) акцента

Именице ж. р. Код именица типа *мајка* на проклитици је увек (˘) акценат: *за бџнку, за кџрџу, на љрџвни, дд мајке, на џурке, у цркџу, љдд мџрком*.

Именице м. р. Код именица типа *сиџак, мајсџор* преношење је новоштокавско: *за кџцоџа, дд мајсџора, љдд љџнџер, љрид љџнџером, на раџош, за раџиџа, у раџор, дд сџмџора, љред џнџџелом, са сџском*. Тако и код именица које Д. не наводи у *Срџским акценџиџма*: *за крџшош, дд крџшоша на раџош, дд раџоша, код бџроџа, за љроџа, у џџвоџ, љз џџвоџа, на раџник, на дрџџоџа, за џџлџкоџа*. Код именице *лџџор* влада двојство *љз лџџора / љз лџџора, у лџџор / у лџџор*. Код именица типа *лакаџ* и *мџзџк* преношење је старо: *на лакаџ, дд лакаџа, у мџзџк, љз мџзџа*.

Ново преношење код именица типа *сиџраџ, љџлаџ*, које у парадигми имају (˘) акценат, доследно је: *на зџлаџџу, дд јаџрџа, у клиџаџ, љдд љџлџџом, на Тџрке, у сџраџ, на леџаџ*.

Именице ср. р. Код именица ср. р. са проширеном основом и (") акцентом је ново преношење: *за љуичејом, на јајње, од јарејша, њред куче, са мачејом, за љаче, о љилејшу, из бурейша, на љубре, у клујче, љдд љебе*. Тако се владају и ове једносложне именице ср. р. *днд* и *злд*: *за зло, на дно*.

Новоштокавско је преношење и у множини именице *село*: *у села, љд селима | љд сели* и код именице *кљла* (плт.): *љдд колима | љдд коли*.

3.2. ПРЕНОШЕЊЕ АКЦЕНТА НА ПРОКЛИТИКУ КОД ЗАМЕНИЦА

Старо преношење акцента јавља се једино у Ијд. личних заменица *ја, љи, себе*: *са мном, за љобом, са собом*.

Ван овога новоштокавско преношење је заступљено у свим падежима који уз себе имају предлоге: *од нечеј, кљд некој, без љој, иза ље, на нељо, на некој, на љу, од мљ, за љљ, од љењој, од наши, из љни, за ваше, љрид кљм, на чљм, о нечим, за љљм, о неком, љред нечији (врати), на мљм, љред љене*.

3.3. ПРЕНОШЕЊЕ АКЦЕНТА НА ПРОКЛИТИКУ КОД ПРИДЕВА

Код придева типа *кумов*, који имају само неодређени вид, преноси се акценат на новоштокавски начин: *на Мљрковом, из сљљрцовој, од мљјкине, од јљрцове, са Пљвловим, из мљдиној*. Исто важи за придеве *ђурчији, мљрчији*, који имају само одређени вид: *на љурчији (јаји), од мљрчијој (јајета)*.

Акценат се на предлог преноси и код придева типа *леви*: *из левој љеља, од рљни кукурљза, на жљљи шеђер, од сљвој вљљша, у љрњој љљни*.

Упоредо са примерима за преношење акцента на проклитику са придева, често ће се чути примери у којима акценат остаје на придеву.

3.4. ПРЕНОШЕЊЕ АКЦЕНТА НА ПРОКЛИТИКУ КОД БРОЈЕВА

Старо љреношење. Код редних бројева чува се ово преношење само у изразима: *јљдно за друјо, (иду) јљдан кљд друјој*.

Код збирних бројева акценат се на проклитику преноси по старом типу преношења и то само код три броја: *љд двоје, на двоје, на љроје, на чељворо*. Код осталих збирних бројева, иако има услова за преношење акцента на проклитику, то преношење се не врши.

Од кардиналних бројева, који су сви осим броја *јљдан* изједначили све падеже са Нјд., акценат на проклитику преносе само *два* и *љри*: *за два, за љри, у два*, али су чешћи случајеви где се акценат ова два броја задржава на основној речи.

Новошитокавско преношење. Код редних бројева преношење је, уколико за њега има услова, новоштокавско: *од њрвої, за друїом, у њрећим (сокаку), на њїти, са њїсїтим, њослє бсме.*

3.5. ПРЕНОШЕЊЕ АКЦЕНТА КОД ПРИЛОШКИХ ИЗРАЗА

Кад испред прилога стоји неки предлог чинени с њим заједно прилошки израз, акценат се преноси на предлог. Ту постоје оба типа преношења:

а) *на блїзу, на дуїачко, на широко, за сиїурно,* а такође овде спадају и примери падешких конструкција са прилошким значењем типа *у висину.*

б) *за њослє, за довече, од суїфра, од љїшру, од јуїрбс, од синдї, од леїшбс.*

3.6. ПРЕНОШЕЊЕ АКЦЕНТА КОД ГЛАГОЛА

У говору Каћа нема примера за преношење акцената са глагола на везнике; акценат се са глагола преноси само на одричну речцу *не.*

Старо преношење: *нє зна, нє знаду, нє јдем (не идем) нє јдемо (не идемо), нє јди (не иди), нє би.*

Ново преношење: *нє смїш, нє можем, нє њрїча, нє волємо, нє ледєду нє лїрмај, нє скидајше.*

3.7. ПРЕНОШЕЊЕ АКЦЕНТА НА ВЕЗНИКЕ

Овакав тип преношења чује се у неколико случајева.

Старо преношење ограничено је на изразе: *їај њ їај, їд њ їд, њрво њ їрво, їдї њ їої, два њ њо.*

Акценат се преноси на новоштокавски начин са једносложних облика заменица: *нї ја, нї вї, њ бн, њ мбм, нї мбј, њ сїм.*

Новоштокавско преношење акцената на везнике врши се у неколико примера и са прилога: *њ сад, нї онда, нї шїамо.*

—

У говору Каћа нема преношења у изразима *свїки чїс, свїши Пїшїар* али има у изразу: *аїина за свакї дїн.*

Преношење у примерима *дббро јуїро, ддбар дїн, ддбро вєче* врши се уколико се у овим изразима редукује неки вокал па имамо: *добрò јїро, бїр дїн, бїр вєче.* Последњи израз чује се са преношењем акцената и у пуној форми: *добїр вєче.*

4. АКЦЕНАТ ПОЈЕДИНИХ ВРСТА РЕЧИ

4.1. АКЦЕНАТ ИМЕНИЦА

4.1.1. Акценат̄ именица на -а

Тип *íлава*. Од Д. примера у Каћу се чују: *бра̀да, вѝла, во̀јска, вр̀ба, íбси́а, íра̀на, íрѐда, íу̀ја, ду̀ша, зи́ма, је́ла, клу̀ји́а, ку̀ла, ку̀ма, лу̀ка, мо̀ба, му̀ња, о̀вца, ње́и́а, њри́ја, сви́ња, сла̀на, слу̀ја*¹⁷, *срѐда, ср̀на, си́ена, си́ра̀на, си́рѐла, шо̀рба, шра̀ва*.

Једино је именица *ру̀ка* пришла акценатском типу *во̀да* у већини падежа јединице и множине (*ру̀ка, ру̀ке, ру̀ки, ру̀ку, ру̀ко, ру̀ком, о ру̀ки; ру̀ке, ру̀ку, ру̀кама*). Као што се види, ова именица има акценат по типу *íлава* у Ајд. (*ру̀ку*) и Амн. (*ру̀ке*).

Остали Д. примери се не употребљавају.

Овамо спадају и: *ба́и́а, ба́а, бе́да, бе́ја, бе́ни́а, бе́рба, би́ба, бо́и́а, бо́да, бо́ра, бра́зда, бра́на, бу́на, бу́ња, бу́ра, бу́ца, ва́зна, ва́ни́ла, ве́на, ви́ка, вла́да, вре́жа, врси́а, њи́ца, њи́на, њи́си́а, њо́ља, ња́ца, њо́ца, њра́ја, да́да, де́ра, до́ља, дру́и́а, ду́и́а, ду́да, ђу́бра, е́ни́а, жде́ра, жезе́жа, жџи́жа, зве́зда, зми́ја, зо́ва, ја́и́а, је́за, ка́да, ке́ра, ко́ка, ко́ри́а, кра́и́на, кри́ла, ку́и́а, ку́ца, ла́си́а, ле́ја, ма́за, ма́ма, ма́ца, ме́на, мо́да, ме́и́ња, мржња́, на́да, на́на, не́ва, њи́ла, њла́и́а, њро́ба, њро́ја, њро́ђа, ри́ђа, ро́да, ру́да, ре́кла, ра́дња, ре́дња, ри́ни́ла, ру́жа, ре́ка, сви́ла, се́ја, се́ка, се́ла, си́и́ња, си́и́а, со́ва, со́да, си́ре́ка, си́ре́ (пл.), ша́бла, ше́ла, шо́ња, шру́ба, ђерка́, фа́ла, фе́ња, фи́ња, це́на, ци́ца, ци́и́ља, чо́рба, че́ја, чо́мба, ша́ра, ше́и́а, ше́ри́а, шмзи́ла, ши́рини́ла*.

Овом акценатском типу припадају и следећа хипокористична имена: *Аи́ђа, Би́са, Бе́ба, Бу́ба, Бу́ла, Ве́ла, Ви́да, Ву́ка, Ги́на, Гро́зда, Да́на, Да́ра, Да́ца, Ду́ша, Дре́на, Бу́ла, Бу́рђа, Зо́ра, Зла́и́а, Је́ла, Је́ца, Ју́ла, Ју́ца, Ка́ја, Ка́и́а, Ко́са, Ко́ва, Кри́си́а, Кру́на, Ле́ла, Љи́ља, Љу́ба, Ма́ца, Ма́ра, Ми́ла, Ми́ца, Ми́ка, Ми́ра, На́да, На́и́а, Не́на, Не́ра, Па́ва, Пе́ла, Пе́рса, Ра́ва, Си́да, Смíља́, Со́ка, Си́ана́, Си́о́ја, Ти́на, Фе́ма, Це́и́а, Ша́на*.

Овамо спадају и именице мушког рода на -а типа *ба́ба* које код Д. имају вокал -о на крају: *Андра́, ба́ба, ба́и́а, Бо́и́ња, бра́и́а, бр̀ка, Ва́са, Ву́ја, Га́вра, Га́ја, Гми́и́а, њо́ља, Гру́ја, де́ка, Ђо́ка, Бу́ра, Ђра́, жде́ра, За́ка, зе́ка, Ива́, И́ка, Ја́и́а, Јо́ва, Ки́ња, Кр̀ња, Ла́за, Ла́ка, ме́да, Ми́ја, Ми́ла, Ми́ња, Ми́и́а, Мо́ја, мр̀и́а, Не́и́а, Но́ва, Па́ја, Па́ни́а, Пе́ја, Пе́ра, Пе́ца, њо́и́а, Про́ка, про́и́а, Ра́да, Ра́ка, Ра́и́а, ри́ђа, Са́ва, Си́ма, смр̀зла́, Си́ева́, ша́и́а, То́ма, То́ша, хо́ра, хо́са, у́ја, усра́, Це́ја, Ци́и́а, швр̀ња́, ши́и́а*.

Са наставком -а, а другим акценатом чују се ови Д. примери: *во́ђа, Кр̀си́а, Лу́ка, њри́ка, си́ри́ка, цр̀ња*

Остали Д. примери овде изостају, али се јављају други: *ба́ња, ба́ча, ди́ка, жу́ња, Ла́ла, ло́ла, ме́ца, ше́ча, цр̀ца, чи́ка, чи́ча, шва́ца*.

¹⁷ Ова именица је у Каћу увек мушког рода.

Мушка имена: *Аџа, Бџа, Бџа, Бра̀на, Ва̀ва, Вѐља, Вла̀да, Во̀ја, Дра̀ја, Ду̀ша, Жа̀ра, Жѝва, Жѝца, Ја̀са, Ја̀ша, Јо̀ца, Ко̀ја, Љу̀ба, Му̀ја, Мѝка, Мѝћа, Мѝша, Мо̀ма, Мра̀ша, Нѝца, Оз̀ра, Рѝсиа, Цвѐша, Чѐда, Ша̀ца.*

Презимена и надимци у Каћу, направљени од хипокористика типа *ила̀ва* задржавају поменути акценат: *Андрџић, Ба̀бин, Ба̀јини¹⁸, Бѐрић, Ва̀сић, Вѐлић, Гро̀здић, Дра̀жић, Ја̀нић, Да̀њини, Јѐлић, Јо̀вић, Лѐшић, Ма̀жини, Ма̀шић, Ма̀рин, Ма̀рић, Нѐшин, Па̀јин, Па̀нић, Ра̀дин, Са̀вин, Со̀чини, Сѝјајић, Сѝјин, Сѝбојић, Су̀лџини, Тѝрини, Ћо̀сић, Шѝшини, Шкр̀бини, Шу̀чини.*

Овде би требало напоменути да има примера за узајамни утицај типа *ила̀ва* и типа *књѝа* у следећим случајевима:

код хипокористичних назива сродника и антропонима ж.р.: *Ана|Ѓна, Бѐба|Бѐба, Бу̀ба|Бу̀ба, Бу̀ла|Бу̀ла, Вѐра|Вѐра, кѐка|кѐка, Лѐла|Лѐла, Мѝла|Мѝла, Мѝца|Мѝца, на̀на|на̀на, Нѐна|Нѐна, сѐја|сѐја, Цѐца|Цѐца;*

код хипокористичних назива сродника и антропонима м.р.: *ба̀ша|ба̀ша, Ва̀да|Ва̀да, Ћо̀ка|Ћо̀ка, Јо̀ца|Јо̀ца, Мѝка|Мѝка, Са̀ва|Са̀ва, чѝка|чѝка, чѝча|чѝча.*

Дјд. За овај падеж Д. наводи три типа примера који имају (˘) акценат: *ила̀ви, ду̀ши, ру̀ци.* У говору Каћа је (˘) акценат у овом падежу: *ила̀ви, ду̀ши,* осим у примеру *ру̀ки.*

Ајд. Акценат (˘) у овом падежу, поред Д. примера *ила̀ву, ира̀ну, ирѐду, ду̀шу, зѝму, иџѝу, ру̀ку, срѐду, сѝра̀ну,* у говору Каћа имају и именице *бра̀ду, сиџѐну,* које су код Д. наведене и са старим и са новим акцентом. У говору Каћа оба акцента у овом падежу имају именице *кљу̀ју|кљу̀ју, во̀јску|во̀јску.* Остале именице имају (˘): *бѐду, бѐрџу, бра̀зду* итд.¹⁹

Вјд. Као и код Д. уопштен је (˘) акценат: *ду̀шо, ку̀мо, ирџѝо, иџѝо, иџѝшо, џѝцо, рџо̀, ру̀жсо, свѝњо, шѝво.*

Нмн. За овај падеж Д. даје само списак именица са (˘) акцентом. О именицама које нису обухваћене тим списком, а поменуте су у *Српским акценцима*, он не говори ништа. У говору Каћа не понашају се све именице са његовог списка исто.

Д. акценат чувају: *во̀јске, ила̀ве, ира̀не, бра̀де, ду̀ше, зѝме, иџѝе, ру̀ке, сѝра̀не, џѝце, свѝње, слџѝе,* а (˘) имају *бу̀не, бу̀ње, ва̀зне, ва̀нџе, вр̀бе, јѐле, му̀ње, сиџѐле, сиџѐбе; вѐне, вр̀шице, иџѝшице, иџѝце, дѐре, до̀ље, звѐзде,* док се у облицима *ку̀ле|ку̀ле, срѐде|срѐде, сиџѐне|сиџѐне, ира̀ве|иџѐве, вѝле|вѝле, кљу̀је|кљу̀је, џѐне|џѐне* јавља двојство.

Гмн. Од два Д. примера са уметнутим -а- *ова̀ца, иџѐраба̀,* једино именица *џѝца* има облик који одговара овоме (*ова̀ца*). Акценат Гмн. (не-

¹⁸ Плуралски облици представљају надимке.

¹⁹ О преношењу акцента на проклитику код овог типа именица, а такође и код свих осталих типова неће бити речи у даљем тексту уз сваку категорију, пошто је преношење акцента у свим категоријама речи тема претходног поглавља.

Ајд. Алтернација се јавља: *вѡду, ѡдру, дѡску, дѡцу, зѡмљу, зѡру, ѡйлу, кѡсу, лѡзу, мѡйлу, мѡйлу, рѡсу, нѡју, сѡјзу*, док су са (') акценатом: *вајду, ѡлѡбу, жѡмљу, жѡмљу, ѡйру, кѡзу, рѡју, сѡсѡйру, смѡлу, снају|снаву, сачму* и сви додатни примери из Каћа.

Вјд. Све именице, од којих је вокатив уобичајен, имају (') акценат као код Д.: *жѡно, кѡзо, зѡмљо, сѡсѡйро*.

Ијд. Једино у овом падежу, и то само код именица овог типа, сачувана је постакценатска дужина у сингуларским падежима. Ова постакценатска дужина чува се само факултативно: *смѡлѡм, нѡѡм, сѡсѡйрѡм, сѡјѡзм, ѡјѡцнѡм, ѡјѡшнѡм*, али и *смѡлом, нѡѡм, сѡсѡйром, сѡјѡзом, ѡјѡцном, ѡјѡшином*.

Лјд. Осим именице *дѡца* која има (') акценат: *дѡци*, све остале именице имају акценат као у Нјд.

Н-Амн. Са (') акценатом: *вѡде, ѡдре, дѡске, зѡмље, зѡре, ѡйле, кѡсе, лѡзе, мѡйле, мѡйле, нѡје, снаје|снаве*. Остале именице имају (') акценат: *вајде, ѡлѡбе, жѡмље, жѡмље, ѡйре*; тако и додатни примери из говора Каћа.

Гмн. Именица *нѡја* има само акценат *нѡју*. Уметнуто *-а-* имају само примери: *дасѡка, земѡља, ѡјѡла, ѡјѡра, сѡсѡјѡра*. Остале именице имају акценат као у Нјд, а наставак им је *-и*: *вајѡди, мѡйѡли* и сви додатни примери из Каћа са консонантском групом у основи. Остале именице ове категорије имају (') акценат у Гмн. и наставак *-а*: *ѡјѡра, жѡмѡна, кѡса, кѡза, снаја*.

Д-И-Лмн. Акценат је као у Нјд: *дѡскама, зѡмљама, жѡмѡнама*.

У Вмн. акценат је као у Вјд.: *жѡне, кѡзе, снаје*.

Тип *књија*. Познати су следећи Д. примери: *бѡква, вѡйѡра, вѡишња, ѡйѡва, ѡйѡда, ѡјѡбље, ѡјѡска, дѡња, жѡба, жѡйла, жѡйца, јѡсле* (пл. тант.), *кајѡла, књија, краѡва, круѡшка, кѡђа, лѡйѡва, лѡйѡра, пѡсма, ѡйѡйѡца, ѡјѡшка, раѡна, саѡља, смѡква, ѡйѡква, ѡјѡрѡшња, ѡйѡва*. Именица *крошња* не спада овамо, а остали Д. примери се не употребљавају. Међутим, постоје следећи примери из говора Каћа: *баѡба, баѡра, баѡња, браѡва, брајѡа, бѡба, бѡжа, брѡсква, брајѡива, бруѡка, ваѡшка, вѡза, вѡра, вѡка, вѡја, вѡја, вѡђка, вѡља, вѡкса, враѡна, вѡја, вѡна, ѡја* (пл. тант.), *ѡјѡва, ѡјѡс, ѡјѡдва, ѡјѡшка, ѡјѡба, ѡјѡсле* (пл. тант.), *ѡјѡша, дѡња, дѡка, дрѡка, дѡња, жѡвале, жѡдраѡка, жѡшѡва, жѡва, звѡчка, зѡја, јѡма, јѡка, јѡјѡра, ѡкра, јѡфѡка|јѡјѡка, кајѡа, кѡдка, кѡчка, кѡла, клѡчка, кѡйѡца, краѡја, кѡја, круѡна, кѡка, лѡда, лѡла, маѡка, мѡра, мѡчка, мѡља, мѡва, мѡжѡа, мѡжѡа, мѡја, мѡка, мѡсѡра, маѡве* (пл. тант.), *нѡја, нѡжда, ѡйѡва, ѡјѡа, ѡјѡна, ѡйѡја, ѡйѡња, ѡлѡва, ѡлѡђка, ѡлѡча, ѡлѡчка, ѡјѡђка, ѡјѡчка, ѡјѡла, ѡјѡшија, рајѡа, раѡка, рајѡље* (пл. тант.), *рѡја, раѡба, рајѡија, рѡшѡва, руѡја, руѡка, сѡча, сѡчка, слѡва, слѡма, слѡјѡка, сѡба, сѡђа, сѡђѡка, сѡѡка, сѡрѡја, сѡја, свѡраѡка, ѡјѡја, ѡјѡка, ѡка, ѡсна, ѡшка, ѡјѡка, ѡјѡма, ѡјѡра, ѡјѡка, ѡјѡрѡка, ѡјѡја*, као и *јајѡма, маѡска, мѡђа, ѡчѡла, сѡја, сѡза, ѡја*.

Именице м.р. које припадају овом типу: *вѡђа, ѡјѡда, дѡда, сѡјѡра, ѡјѡја, ѡјѡња, ѡјѡка, ѡјѡча*, као и *ѡја, ѡјѡша*.

Тип *бóлничѣрка*. Код Д. га нема, а у Каћу је ово једини пример. У парадигми нема промена у акценту и постакцентској дужини.

Тип *крѣвина*. Сва три Д. примера позната су у говору Каћа: *бес-йослица*, *драживаника*, *крѣвина*. Осим тога: *аљиница*, *бљувойина*, *брадавица*, *бушойина*, *бёлойина*, *венчаница* (грета на кући), *вршалица*, *йибаница*, *йоведина*, *йрађевина*, *йрмљавина*, *буковина*, *дркѣјавица*, *дудовина*, *жсёлезница*, *жсёравица*, *зззубице*, *ззнокѣица*, *йзјелица*, *йзмайлица*, *йзнуѣирица*, *ззсѣиучница*, *ззѣѣурица*, *јеловина*, *кёцелица*, *кијавица*, *кёмовица*, *кдишуљница*, *крмачица*, *кујовина*, *ззйёњейина*, *лзжсљивица*, *лйвадица*, *лдойайица*, *мзфрамица*, *маказице*, *мешавина*, *минђушица*, *мишевина*, *насѣиришница*, *назимица*, *нарруибина*, *науснице*, *нёверица*, *нёсѣиашница*, *нођавица*, *оскудица*, *ошлзцибина*, *очевина*, *йейировача*, *ййјавица*, *ййлейина*, *йдойачица*, *йдледица*, *йдлеђина*, *йдойковица*, *йрзсёйина*, *йрдейелица*, *йдоњавица*, *йрдойалица*, *йукојина*, *рзсѣикућа*, *сзђурица*, *свињейина*, *сирковача*, *сёмовина*, *сѣирујойина*, *сукрвица*, *суснежица*, *шдлейина*, *шрђовина*, *ђурейина*, *уродица*, *чзмовина*, *чђушурица*, *шйейрица*, *шёрйењица*, затим женска имена *Бёрислава*, *Брзнислава*, *Војислава*, *Владислава*, *Дрзјослава*, *Мирослава*, *Милосава*, *Нёјосава*, *Радослава*, *Танкосава*.

Акцент остаје исти у свим падежима.

Тип *дёрвица*. Поред наведеног, у Каћу је познат и Д. пример *Мйшировица*, а именица *милосѣиња* не припада овом акценатском типу у Каћу. Овде спадају и: *вёйрењача*, *ййнарица*, *дёйељина*, *јёшйарица*, *киселица*, *кдойарица*, *кукавица*, *Лёбарица* (микротопоним), *луковина*, *луковица*, *мйшерице* (пл. тант.), *йађбушина*, *йусйолоина*, *йшйарице* (пл. тант.), *сёдалица*, *уцалица*.

Овом акценатском типу припада и неколико именица м.р.: *вдзовођа*, *кдловођа*, *књййовођа*, *чёшйовођа*.

Тип *берзчица*. Овај једини Д. пример познат је и у Каћу, а осим њега и: *арзмица*, *армёника*, *боклучара*, *брашданица*, *бундёвара*, *варёника*, *вешййчара*, *йолдойиња*, *доливача*, *жсарзчара*, *кашйкара*, *кобзсица*, *Ковзчица* (микротопоним), *колёница*, *колёнике*, *венчаница*, *Корњзчара* (микротопоним), *косзчица*, *костдбоља*, *клејейиуша*, *водёница*, *касзчица*, *зубдбоља*, *крвзвица*, *кудёлара*, *куйусара*, *ледёњача*, *кромййрача*, *ледёница*, *лейдойица*, *мезимица*, *милосѣиња*, *мирзжсјика*, *музрика*, *намййуша*, *нашйёгача*, *оклзјица*, *ошзјдара*, *ошйрача*, *орзнија*, *йадрзја*, *йиринчара*, *йойздија*, *йосёлуша*, *йоцикуша*, *раддсница*, *ручкдоноша*, *сёззчица*, *сирдойиња*, *сѣиремзчица*, *суддойера*, *сунчзница*, *шрбдбоља*, *удзвача*, *узёнија*, *усййјуша*, *усйзљача*, *невёрја*.

Овакав акценат има и неколико именица м.р. на -а: *босйдзнија*, *војнигчина*, *калзјија*, *канйшарија*, *мёдзнија*, *мерзклија*, *ракзјија*, *йусйздија*, *Сарзјлија*, *селзчина*, *йросйзччина*.

Акцент остаје непромењен у цело ј парадигми.

Тип *кдишйурница*. Овом једином Д. примеру који у Каћу гласи *кдсѣиурница* придружују се и: *взљбница*, *бдкшёрница*, *вешёрница*, *кађоница*, *длзјница*, *йеййбница*, *ййльзрница*, *йдшёрница* и етноними *Банзйшкиња*, *Кдвљкиња*, *Чёнёјкиња*.

У парадигми нема никаквих акценатских промена.

Тип *Херцејџка*. Д. даје само овај пример, који је једини за овај тип и у Каћу.

Тип *јолдмразица*. Д. га не спомиње, а у Каћу овом типу припадају и именице: *брездобразница, врџдлавица, коњдкрадица, неваљалица, јоде-ројина, јосекојина, црвојочиња*.

Тип *јријајдљеница*. Д. има само овај пример. У Каћу осим тога и: *бсјајдљеница, Бојородница, јосјодарница, калуђерница, учиниљеница*.

Типови *јзавница, чјсаонница, јаворовина, учиниљеница* су непознати у Каћу.

Од Д. примера за петосложне именице ниједна није позната у говору Каћа.

4.1.2. Акцентни именица на сујласник

Именице ж.р.

Тип *каји-каји*. Од Д. примера чују се ови: *власи, ілад, дуж, бућ, жсџ, каји, маси, реч, саји* (пл.тант.), *свеси, сласи, слуз, срж, сивар, ћуд, цев, чаћ*. Именице *млеч* и *јируд* су м.р., а остале нису уобичајене у овом говору. С друге стране јављају се: *веси, звер, крв, лаж, цваси, цџ, часи*.

У Лјд. (') акценат долази у примерима у *власи, на маси, јри свеси, о јој сивари, јо ћуди, у цев*. Међутим, алтернација изостаје у два примера: *у јој дужи, о јој речи*.

Именице које се чују у Гмн. мењају (') акценат у ('): *дужи, маси, речи, сивари, ћуди, цев*, тако и *каји* што Д. не помиње.

У Д-И-Лмн. акценат је ('): *масима, речима, сиварима, ћудима, цевима*. Ипак код две именице долази напореда (') акценат: *масима, ћудима*, док две именице имају увек тај акценат: *кајима, дужима*.

Тип *зоб-зоби*. Чују се ови Д. примери: *ваши/уши, дџ, жуч, зоб, кџи, мџ, нџ, иџ²¹, раж, сџ*. Претходном акценатском типу припадају: *лаж, крв, часи*, а остали Д. примери нису познати.

У Ијд. наставак је -и, а акценат кратак: *са жучи, са зџи, са сџи*.

У Лјд. изостаје акценатска промена која се чује само кад је падежна конструкција употребљена у прилошком значењу у следећим примерима: *сја на кџи, ићи јо нџи*.

У Гмн. акценат је као код Д., али постакаценатска дужина чује се само на пенултими: *вашију/ушију, кџију*.

У Д-И-Лмн. промену акцента као код Д. имају именице *кџи* и *уши*: *кџима, ушима*, а остале именице које имају множину задржавају (') акценат: *вајима, нџима*.

Именица *кџи* у Каћу има облик *џи*: *џери, џер, џери, џерима*.

²¹ Само у НАјд. у парадигми је облик *иџка*.

Тип *смр̄ӣ-смр̄ӣи*. Ово је једини Д. пример који се може чути у Каћу. И овде акценат те именице остаје непромењен.

Тип *љубав-љубави*. Поред ове чују се и следећи Д. примери: *на̄-иас̄ӣ, на̄рав, на̄рос̄ӣ*. Именице *за̄ӣад* и *сӣа̄реж* су м.р. а остале су непознате, међутим јављају се додатни примери: *бла̄ӣос̄ӣ, ӣлӯӣос̄ӣ, ле̄њос̄ӣ, мла̄деж, см̄ер̄нос̄ӣ, сӣва̄рнос̄ӣ, ӣра̄јнос̄ӣ, ӣрӯлеж, ӣӯсӣош*.

Акценат у парадигми се не мења.

Тип *мӣсао* (у Каћу *мӣсо*) -*мӣсли*. Поред наведеног чује се и Д. пример *ӣл̄е̄ша̄њ*. Акценат је исти у целој једнини и множини, а *мӣсо* може у Г и Д-И-Лмн. имати и ('): *мӣсли, мӣслима*.

Тип *са̄мр̄ӣ-са̄мр̄ӣи*. Овај једини Д. пример познат је и у Каћу али само у изразу *бӣӣи на са̄мр̄ӣи*. Овакав акценат у Лјд. уклапа се у Д. норму.

Тип *бла̄ӣд̄сӣ-бла̄ӣос̄ӣи*. Именице овог типа изгубиле су у Каћу постакценатску дужину у Н-Ајд. и пришле типу *љубав-љубави*.

Тип *д̄ве̄ӣ-д̄ве̄ӣи*. Од Д. примера у Каћу се чују ови: *з̄д̄л̄ен, ј̄д̄с̄ен, к̄др̄ӣсӣ, к̄р̄љ̄ӯӣӣ, н̄д̄с̄в̄е̄сӣ, д̄б̄е̄сӣ, д̄б̄ла̄сӣ, ӣа̄м̄е̄ӣ, ӣе̄рӯӣ, ӣдӣан, ӣр̄е̄ӣрӣӣ, ӣр̄дӣа̄сӣ, сӣӯд̄ен, ӯја̄р, ц̄р̄в̄ен, ч̄д̄љ̄ӯсӣ*.

Све колективне именице типа *ждр̄е̄ба̄д* у Каћу имају наставак *-и* (*ждр̄е̄ба̄ди*) и не спадају овде. Остали Д. примери припадају другим акценатским типовима.

Именице које по Д. губе поста акценатску дужину у косим падежима у Каћу ту дужину задржавају у парадигми, што значи да припадају типу *д̄ве̄ӣ-д̄ве̄ӣи*: *д̄б̄л̄е̄сӣ, в̄ӣӣк̄ос̄ӣ, ж̄а̄л̄ос̄ӣ, к̄р̄е̄ӣос̄ӣ, л̄ӯд̄ос̄ӣ, мӣл̄ос̄ӣ, мла̄д̄ос̄ӣ, м̄ӯдр̄ос̄ӣ, н̄е̄м̄о̄ћ, ӣа̄к̄ос̄ӣ, ра̄д̄ос̄ӣ, св̄е̄ӣл̄ос̄ӣ, сӣа̄р̄ос̄ӣ, ӣрӯл̄ос̄ӣ*.

Именица *в̄е̄ч̄ер* у Каћу гласи *в̄е̄че*, а *ӣӯсӣош* и *см̄ер̄нос̄ӣ* припадају другим акценатским типовима; место *кдкби* чује се само *кдкбика*. Остали Д. примери нису уобичајени у Каћу.

Промена акцента у Лјд. долази само у примеру у *ӣа̄м̄е̄ӣи*.

Другу врсту промене акцента у овом падежу — (') акценат на пенултими, имамо у Каћу једино онда кад падешка конструкција има значење прилошког израза: *ослаб̄ӣӣи у бол̄е̄сӣи, бӣӣи у ж̄ал̄ос̄ӣи, бӣӣи у мӣл̄ос̄ӣи* или је у питању изрека *весели се у млад̄ос̄ӣи, каја̄ћем се у сӣар̄ос̄ӣи*. Иначе је акценат у Лјд. као у Нјд: *у н̄д̄с̄в̄е̄сӣи, о ӣр̄дӣа̄сӣи, на сӣӯд̄ени, у ч̄д̄љ̄ӯсӣи*²².

Не мења се акценат у Гмн. као код Д., него се задржава акценат из Нјд: *ӣа̄м̄е̄ӣи, ч̄д̄љ̄ӯсӣи, д̄б̄л̄е̄сӣи*.

Именица *м̄ӣӣи* у косим падежима има парадигму именице ж.р. на *-а* тако да о њој овде неће бити речи.

Тип *обӣӣе̄л-обӣӣе̄ли*. Д. примери су непознати, али су овом акценатском типу пришле именице типа *захв̄ал̄нос̄ӣ-захв̄ал̄нос̄ӣи*: *захв̄ал̄нос̄ӣ*,

²² Преношење акцента на предлог у овим примерима није уобичајено.

*једнакосї, моућносї, немарносї, њокорносї, њонїзносї, њрїїравносї, си-
їурносї, уїбрносї.* Овом акценатском типу припада и именица *їоббжносї.*

Тип *блаїддеї-блаїддеїи.* Овај једини Д. пример постоји и у Каћу.

Тип *сїблїзан-сїблїзни.* Та именица није уобичајена у Каћу као ни већина Д. примера. Чује се једино и то само у множини именица *їрд-
їїсли.*

Тип *Арайчїд-Арайчїди.* У говору Каћа овај тип добио је множински завршетак м.р. *-и* и мења се као именица м.р.

Тип *сїрїи.љивосї-сїрїи.љивосїи.* У Каћу су познати ови Д. при-
мери: *нємилосї, дскупносї, чєсїиїбсї.* У Каћу ове именице у косим падежима задржавају постакценатску дужину која код Д. постоји само у Н-Ајд: *нємилосїи, чєсїиїбсїи* итд.

Тип *блїївєсї-блїївєсїи.* Од Д. примера чују се ови: *їдрїїд, зї-
їовєд, зїївєсї, їсїївєсї, рїковєї.* Д. примери колективних именица са наставком *-ад* у Каћу имају наставак *-и* (*нїзимїди*) тако да не спадају овамо.

Акценатских алтернација нема, изузев код именице *зїївєсї* у Лјд. *зїївєсїи* у Гмн. *зїївєсїи* што одговара Д. наводима.

Подгрупа овог типа (*їрївєдносї, їуњавосї*) која по Д. губи пост-
акценатску дужину у парадигми у Каћу се не разликује од именица типа *блїївєсї,* односно ове две именице у Каћу задржавају постакценатски квантитет у свим падежима.

Тип *захвалносї-захвалносїи.* Сви Д. примери за овај тип изгубили су у говору Каћа дужину на *-осї* у косим падежима тако да припадају типу *обїи.љ: захвалносї, једнакосї, моућносї, немарносї, њокорносї, њонїзносї, њрїїравносї, сиїурносї, уїбрносї.* Остале именице припадају другим акценатским типовима.

Д. примери за четворосложне именице овог типа не потврђују се акценатски у овом говору.

Тип *рїзборїиосї* (и други пример *їрбїиїачносї*) има у косим па-
дежима дужину на пенултими које код Д. нема.

Остали Д. акценатски типови четворосложних именица на консонант или су лексички непознати (*нєнавїдносї, исїїдвєїиносї, нємїрљивосї, задовольносї, нєїовольносї, нєїокорносї*) или облички не припадају овом типу (*зїмзелєн* — у Каћу м.р.). Збирне именице са наставком *-ад* у говору Каћа добиле су плуралски наставак за м.р. *-и* и пришле именицама м.р.: *Арїаучїди, їрњаворчїди, униїачїди.*

Именице м.р.

Тип *врїї-врїїа.* Осим именица *їрїуї* и *члїн,* остали Д. примери се овде чују: *бїн, бєс, бдл, брав, брєї, брк, вєз, вєк, вїд, врїї, врїїи, вук, їлїс, ї нїб, їрбзд, їрїд, дїн, дїр, дрбзд, дрїї, дїї, жбун, ждрїл, жсїї, жїр, жлєб* (у Каћу *жлєб*), *жсїљ, зєц, зїд, знїк, зрїк, зїб, јїз, јєж, кїс, кєр, клїс, кљун, кнєз, кдс, крїї, кум, лїд, лїк, лїс, лїсї, лїб, лїк, млїз, мрїк, мїж, їрїїи, їуїж, їук, рїд, рїсї, рєд, рєї, сїї, свєїи, сврїб, сїн, смрїд, снєї,*

срам, сра̄, сја̄н, сирџк, шра̄и, шрн, шрџд, шрџи, ћук, џд, цвѣи, црв, црѣи, чир, шмрк. Осим тога овде иду: *ам, брѣси, вра̄њ, ирѣк, ирм, иун, дрѣн, клӣи, иласӣ, иришӣ, врушӣ, вӣи, жврк, збљ, јѣд, муљ, плик, рѣм, шѣф, сирџб, џм, чкаљ.*

У падежима једнине акценат је као у Нјд. осим Лјд. где (˘) акценат остаје код именица које значе живо биће, а остале имају (˙) акценат, упор. на *вра̄иу, џо да̄ну.*

Именице са (˙) акцентом у Лјд. имају овај акценат често и у Дјд. па се може говорити о акценатском изједначавању ова два падежа и то у правцу Лјд. Примери за овакав Дјд: *ира̄ду/ира̄ду, бѣсу/бѣсу, зиду/зиду.*

У Нмн. именице које немају проширење *-ов/-ев-* задржавају акценат из Нјд: *да̄ни, зџби, мр̄ави, са̄иш, цр̄ви.* Осим набројаних, краћу множини има, додуше факултативно, и именица *бра̄в*: *бра̄ви/бра̄ови.* Све остале именице у множини имају проширење *-ов/-ев-*, а према акценту се деле у два категорије:

1. *брѣови, бр̄кови, вра̄иови, вџкови, ил̄асови, ира̄дови, да̄рови, дрџови, дрџови, зџови, зџови, зидови, зидови, знакови, јѣжови, кѣрови, кнѣзови, крџови, кџови, мужѣви, рѣови, сџнови, снѣови, шра̄иови, црѣови, чирѣви;*

2. *бѣсови, бѣови, вѣзови, вѣкови, ирѣзови, дѣлови, дрѣзови, ждра̄лови, жџови, жлѣбови, жџѣви, кѣсови, кл̄ишови, лџбови, лџкови, мл̄азови, иџкови, ирџови, ра̄дови, свѣшови, ср̄иови, сирџкови, шрџови, ћџкови, шмркѣви.*

Код неких именица уочава се колебање акцента: *кџнови/кџнови, иџѣви/иџѣви, рѣови/рѣови, цвѣшови/цвѣшови.*

Именице са (˙) акцентом у Нмн. задржавају тај акценат у целој множини, акценат из Нмн. задржавају и именице које немају проширење у множинским падежима. Именице са (˘) акцентом у Нмн. у Гмн. поред акцента који Д. прописује: *бре̄иџа, бр̄кџа, зџџа* итд., могу се чути и са акцентом из Нмн.: *брѣ̄иџа, вра̄иџа, зџџа* итд. Следеће именице могу се чути и у три акценатске варијанте: *кџнџа/кџнџа/кџнџа, иџѣџа/иџѣџа/иџѣџа, рѣџа/рѣџа/рѣџа, цвѣиџа/цвѣиџа/цвѣиџа.*

У Гмн. именице без проширења *-ов-* имају (˙) акценат: *зџба, мр̄ави, са̄иш.*

У Д-И-Лмн. ове именице задржавају акценат који имају у Нмн. осим именице *зџб* која има (˙) акценат: *зџбџа.* Дублетни акценти у ова три падежа могу се чути код следећих именица: *мр̄авџа/мр̄авџа, цр̄џа/цр̄џа, бра̄џа/бра̄џа/бра̄џа.*

Као и код Д., Амн. и Вмн. слажу се акценатски са Нмн.

Посматрајући овај акценатски тип именица у говору Каћа, Госпођинаца и Срема, може се утврдити да не постоји слагање између набројаних говора. Разлике се тичу пре свега броја Д. примера који у одређеном говору припадају поменутом акценатском типу, а такође и акцента ових именица у појединим парадигматским облицима.

Тип *сирџи-сирџица.* Акценат је (˙) у двосложним и тросложним облицима осим у Вјд. где је акценат исти као у Нјд: *џаџе, кра̄љу, сирџиџе.*

Д. примери који се чују и у Каћу: *Беч, биќ, ђак, кец, кључ, краљ, маљ, миљ, нџ, њањ, њуџ, риџ, Срем, сирџиц, суд, шањ, шџаџ, шуљ*. Додатни примери: *буџ, виљ, вис, Каћ*.

Велики део Д. примера за ову категорију у говору Каћа пришао је типу *вра̑и-вр̑а̑а*: *ам, брес̑и, вра̑ањ, ирек, ирм, иуњ, др̑ен, кл̑ий, ил̑ас̑и, ир̑иши̑и, вр̑уши̑и, с̑иџб, џм, чкаљ*.

Именице *смџ, раф, шџиџи* иду у Каћу по типу *раќ*, а именица *џеђ* је ж.р.

Дублет *л̑ек/л̑ека* чује се у Каћу.

Остали Д. примери су непознати у Каћу.

Тип *б̑о̑и-б̑д̑а*. У говору Каћа познати су следећи Д. примери: *б̑о̑и, б̑о̑ј, б̑р̑од, б̑р̑о̑ј, и̑но̑ј, и̑д̑си̑, др̑об, зн̑о̑ј, кра̑ј, кр̑о̑ј, л̑ед, л̑ов, л̑о̑ј, м̑ед, м̑ос̑и̑, н̑ос, ил̑од, и̑д̑си̑ (и и̑д̑си̑), р̑од, р̑о̑и, р̑о̑ј, см̑е̑ј, со̑ј, с̑ира̑ (и с̑ира̑), од, као и в̑оз. У говору Каћа по типу *р̑д̑б-р̑д̑ба* иду *б̑ок, д̑ом, з̑о̑р, зма̑ј, кр̑ов, ма̑, м̑е(х), ил̑д̑и̑, р̑ов, р̑ок, ск̑ок, со̑к, с̑ив̑ор, ш̑ов, ш̑ор, ч̑вор*.*

Именице *б̑ор* и *и̑од* овде припадају типа *вра̑и-вра̑а*.

Именице којима се означавају жива бића у Лјд. задржавају (̑) акценат: *б̑о̑иу, и̑д̑си̑у*, а остале имају (̑): *бр̑оду, бр̑о̑ју, зн̑о̑ју, л̑ову* итд. Дублетне акценте у овом падежу има именица *кра̑ј*: *на кра̑ју/на кра̑ју*.

Већина примера у свим множинским падежима има (̑) акценат: *б̑о̑иови, б̑о̑иова, б̑о̑иовима, б̑о̑иове*. Са (̑) акцентом чују се следеће именице: *м̑ос̑и̑ови, н̑осови, и̑д̑си̑ови, р̑д̑сви*. Именица *р̑д̑иови* у Гмн. може гласити *р̑д̑иова* и *ро̑иова*, а у Д-И-Лмн. поред *р̑д̑иовима* гласи и *ро̑иовима*.

Д. акценатски тип *вр̑х-вр̑ха* у говору Каћа не постоји пошто су сви Д. примери пришли другим акценатским типовима.

Тип *бр̑а̑и-бр̑а̑а*. Од Д. примера овамо спадају: *б̑е̑и, бр̑а̑и, Вла̑, Гр̑к, д̑ла̑н, з̑е̑и, џу̑и, кл̑ин, л̑а̑н, л̑об* (чешће *л̑обац*), *лу̑к* (чешће *лу̑кац*), *мр̑аз, ил̑ач, ил̑у̑и, ир̑а̑и, ир̑си̑, ра̑и, Ру̑с, с̑ир* (чешће *с̑ирац*), *ча̑с, џар, шџиџр*, као и додатни примери *к̑онк, смџ, раф, ч̑ла̑н* и *шџиџи̑и*.

Д. примери: *к̑е̑и̑, л̑ав, ми̑и, раќ, ср̑ез, ш̑вор, хр̑и̑* у косим падежима имају (̑) тако да припадају другом акценатском типу, а остали Д. примери се не употребљавају.

Већина именица овог типа задржава акценат у свим падежима једнине с тим што неке могу имати и дублетне акценте. Иако код Д. овај тип дублетне акценте има само у Лјд., у говору Каћа има дублете у свим падежима једнине: *ир̑а̑и — ир̑а̑а/ир̑а̑а, ра̑и — ра̑а/ра̑а, ча̑с — ча̑са/ча̑са*, а ова појава проширила се и на следеће именице: *б̑е̑и — б̑е̑а/б̑е̑а, д̑ла̑н — д̑ла̑на/д̑ла̑на, л̑а̑н — л̑а̑на/л̑а̑на, ил̑у̑и — ил̑у̑а/ил̑у̑а, шџиџр — шџиџра/шџиџра*. Именица *ир̑си̑* има дублетни акценат, као код Д., само у Лјд: *ир̑си̑у/ир̑си̑у*, док у осталим падежима задржава акценат из Нјд.

У плуралским падежима именице овог типа имају (̑) акценат: *з̑е̑и̑ови, з̑е̑и̑ова, з̑е̑и̑овима, з̑е̑и̑ове*. Неколико њих у Гмн. имају други акценат: *Гр̑ка, ир̑си̑и̑ју, Ру̑са*. Неке од именица које у једнини имају дублетне акценте исту особину испољавају и у свим падежима множине

Тип *бабовић*. Од Д. примера уобичајен је само *краљевић*. Никаквих акценатских промена нема.

Овој групи припадају и именице са непостојаним *a* типа *насиљавак*. Од Д. примера у Каћу долазе: *дрéкавац*, *зајлавак*, *заселак*, *најлавак*, *ујиорац*, као и додатни примери: *забарац*, *Зајорац*, *зајонак*, *зајиљак*, *кокавац*, *ибморац*, *ибновац*, *ибсинак*, *ирикумак*, *разделац*, *Тукавац* (микротопоним), *чуцавац*.

Од Д. примера други акценат имају *владалац* и *двалац*.

Код Д. сви примери у косим падсжима имају дужење пред сонантом. У Каћу се то дужење нагло губи, тако да се сада са постакценатском дужином у парадигми могу чути само три речи: *дрéкавца*, *зајлавка*, *ибсинака*.

Код свих ових речи у говору Каћа постакценатска дужина је факултативна.

У овом типу именица Д. посебно издваја примере код којих нема постакценатског квантитета пошто нема сонанта на пенултими. Од Д. примера у говору Каћа чује се само именица *најлоијак*, а овој групи припадају и следећи примери из Каћа: *закуијак*, *накуијак*, *ијројак*, *ијрекуијак*.

Тип *Бановић*. Ни једна од именица овог типа није у говору Каћа задржала акценат који је дат код Д., нити има других примера из говора Каћа за овај акценатски тип. Д. пример *Бановић* познат је само као презиме из народне песме и има (') акценат: *Бановић*. Именице *мајковић* и *сунчевић* су непознате, а преостале две имају ове акценте: *ишијес*, *каншарчић*.

Од тросложних именица са непостојаним *a* у говору Каћа чују се ове: *вуковац*, *Карловац* и у множини: *Винковици*, *Карловици*. У косим падсжима се не јавља постакценатска дужина коју прописује Д.

Тип *барјачић*. Овом типу у говору Каћа припадају Д. примери: *барјачић*, *Бџосав*, *бубреичић*, *Владисав*, *дукашић*, *калуђер*, *крсишић*, *дбраичић*, *браичић*, *идбраичић*, *идочић*, *идиочић*, *рдишић*, *свџишић*, *сидшић*, *сидришић*, *учишић*, *храгишић*.

Неколико Д. примера могу имати и (') акценат на пенултими: *барјачић*, *језицић*, *обрашчић*, *иоидчић*.

Именице са наставком *-ић* изгубиле су тај наставак у говору Каћа па не припадају овом акценатском типу. Именице *дброијвџ* и *ијуман* имају други акценат, а остале су непознате.

Тип *ушишић*-*ушишићка*. Познати су ови Д. примери: *ддврашић*, *ддлазак*, *жéлудац*, *заклојац*, *заушици*, *назадак*, *најредак*, *дришић*, *иддмладак*, *идљубац*, као и додатни примери *иддбрадак*, *ијдносац*, *ујрушак*.

Именице *језичак* и *ијрекуијак* имају други акценат, а остале нису уобичајене.

Тип *бдсиљак*-*бдсиљка*. Именице са суфиксом *-лац* нису уобичајене у говору Каћа. Међутим, не понашају се све ове именице као код Д. Ова Д. група дели се на неколико типова у говору Каћа:

а) Именице које не одступају од Д. норме: *бдсиљак, ілдовац, изда-
нак, ісїалац, кайіанац, крадљивац, лажљивац, маїарац, обојак, дбронак,
дїумак, дкрајак, дїанак, дїиљак, іддвољак, ідшиљак, ідчинак, смрдљивац,
іїрїовац, їдарац, ўранак, чаканац.*

б) Именице код којих се паралелно са Д. акцентом јавља и (') акценат на истом слогу: *Буњевац|Буњевац, ісїлувак|ісїлувак, навиљак|на-
виљак, нарамак|нарамак, надимац|надимац, ібосинак|ібосинак, іїрїкрајак|
/іїрїкрајак, ўвојак|ўвојак. У косим падежима ових именица, уколико
имају кратак акценат, чује се поста акценатска дужина, али код исте име-
нице са дугим акцентом дужина обавезно изостаје: Буњевац|Буњевац,
надимка|надимка итд.*

в) Именице које су пришле типу *насїавак*: *Заїорац, ібморав, ібно-
вац, іїрїморав, іїрїкумак.* Именица *уїшорак* коју Д. даје и са кратким и са
дугим акцентом чује се у говору Каћа само као *уїшорак-уїшорка*. Све
набројане именице у косим падежима немају поста акценатску дужину.

г) Две именице имају дуги акценат на пенултими: *лезїмац, іокрб-
вац.*

д) Једна именица јавља се са (") акцентом на првом слогу: *скѧ-
кавац.*

Остале Д. примере овај говор не познаје.

Додатни примери за тип *бдсиљак-бдсїљка* из Каћа: *іїрїсїіанак, ід-
їіонац, іреденац, кѧїренац, расїіанак, сѧсїіанак, сїдданац, ўранак, ўсїіа-
нак.*

Тип *іїосїіол*. Од Д. примера у говору Каћа са овим акцентом чују
се: *іїосїіол, нѧчовек, іїрїјунук, іїрїјашељ, цѧревић.*

Следећи Д. примери имају други акценат: *Дрѧїос(л)ав, Мїлорѧд,
Рѧдос(л)ав, ўволѧж,* а остали нису познати у овом говору.

Именице са наставком *-иц* губе овај наставак и у једнини, па као
двосложне не припадају овом акценатском типу. Именице са суфиксом
-ић не чују се у овом говору, осим примера *цѧревић.*

У косим падежима ове именице се у говору Каћа понашају као код
Д., с тим што нема дужине на ултими.

За тип *іѧрожак-іѧрошка* нема потврда у говору Каћа.

Тип *іўбавац-іўбѧвац*. Од Д. примера у говору Каћа чују се: *Бўковац,
іўбавац, Змѧјевац, јѧїѧици, красїавац, Крушевац, младѧнци, мѧмољак,
іѧбїрак, іїрѧїбрци, чѧсловац,* као и *бѧлавац, іїкавац, іўїољак, іїрѧвац,
скѧкавац.*

Именица *іїрѧнац* не припада овом акценатском типу, а остали Д.
примери нису уобичајени.

Именице са суфиксом *-лац* не чују се у овом говору.

Тип *амѧнеї-амѧнеїа*. У Каћу се чују и ови Д. примери: *кијѧмеї,
іїрѧѧвор.* Све три именице су врло ретке, тако да Гмн. нисам чула. Остали
Д. примери нису познати.

Пример из Каћа: *Банáћан*.

Гмн. Судаћи према једином примеру из Каћа, Гмн. је као код Д.: *Банáћана*.

Тип *добíйшак-добíйша*. Од Д. примера познати су: *анђелак, бејунац, брежуљак, десéтак, добíйшак, једíнац, кома́рац, маи́брац, осíаишак, íре-бра́нац, íродавац, резáнац, сврше́ишак, удовац*. Акцент је свугде исти осим у Гмн.: *бејунаца*.

Додатни примери из Каћа: *бабíчак, бећа́рац, Босáнац, девéишак, до-да́ишак, ђаволак, ђурђе́вак, имéишак, језíчак, јелéнак, камéчак, крајíчак, куће́рак, мезíмац, меку́шац, íаи́уљак, íламíчак, íокрво́вац, íочéишак, íу-и́ељак, рука́вац, свайбо́вац, смойу́љак, смрдлéвак, солéнац, сíомéнак, сува́-рак, сукње́рац, шавáнац, шурчíнак, уíа́рак, црвóуљак, цейáрац, школа́рац, шорíћак*.

Тип *Бедíрад*: Од Д. примера познати су: *Бедíрад, Весéлин, Вукáшин, íосíодíин, домáћин, Дра́уи́ин, Живóјин, јунáчић, кола́чић, колу́ишић, ку-куруз, кумáшин, ладóлеж, íау́нић, Симéон, сирóма*.

У парадигми акценат остаје непромењен.

Именица *басáмак* у говору Каћа припада подгрупи са непостојаним *а*, а са дублетним акцентом јавља се именица *човéчић/чóвечић*.

Две именице имају поста акценатску дужину: *бедчóу́и, власíе́лик*, а (*) акценат има *íушкóмéи*.

Остале именице нису познате у Каћу.

Додатни примери из Каћа: *алвáлук, ари́ацки, би́иáчић, Белéши, калáуз, каменчић, канíа́рчић, кома́дић, комии́лук, ле́и́ирић, мамóрук, Милáдин, Милу́иин, мишóмор, ншиáдор, ои́анчић, íара́дајз, íустíдсва́и, резíнчић, сока́чић, сíомáчић, сíврвóдер, фи́ја́кер, шарáнчић, шешíрић*.

Акценатски типови *о́идчац-о́идча* и *на́кóвањ-на́кóвња* не постоје у говору Каћа.

Тип *áра́нђел*. У говору Каћа чују се следећи Д. примери: *áра́нђел, бóи́иши, сéна́ишор*.

Примери из Каћа: *Вéи́ерник, íрдмóвник, Дубрóвник, ђубрóвник, ко-мáрник, лéва́ишор, љубáвник, нéра́дник, одбóрник, íдкóјник, íдслáник, íрáш-ча́рник, íрдíи́вник, слóжáвник*.

Тип *нéра́дин*. Овај једини Д. пример потврђује се и у говору Каћа у овом акценатском лику.

Тип *дб́ришањ-дб́риња*. Од именица овог акценатског типа са непостојаним *а* чују се следеће: *дб́ришањ, íддлóжањ, íрíи́ишак*. У Гмн. је *дб́риња*.

Тип *на́месник*. Потврђују се следећи Д. примери: *на́месник, на́иас-ник, на́редник, на́челник, íарничáр, íуси́иша́к, сáвезник, смéшења́к*. Именица *су́верник* није позната.

Примери из Каћа: *болничáр, вáрошáн, забáвник, íследник, кóчничáр, на́силник, на́следник, на́стојник, óсиња́к, рáзбојник, рáзводник, рáсадник, рáсийник, скрéи́ничáр, хéмичáр*.

Тип *лiвничiр*. Оба Д. примера су непозната, али има примера из Каћа: *Виловчiн*, *Бурђевчiн*, *зiменик*, *нiдничiр*.

Тип *бездушник*. Од Д. примера чују се: *бездушник*, *виноирад*, *ираничiр*, *коњаик*, *одмешник*, *идиљкожњак*, *свиштеник*, *Сиданимир*, *шiмљичiр*, као и додатни примери из Каћа: *бескућник*, *бубрежњак*, *Велимир*, *Владимир*, *вршиуз*, *врширiй*, *идишњак*, *Драјомир*, *здушњаци*, *кршиуз*, *кршичњак*, *Љубомир*, *малињак*, *мравињак*, *пеклезiр*, *идзнаник*, *самршник*, *цунцукрiй*.

Гмн. У овом падежу је као код Д.: *бездушника* и сл. с тим што се поред *виноирада* може чути и *виноиради*.

Тип *Бабакiј-Бабакiја* непознат је у Каћу.

Тип *вiреник-вiреника*. Д. примери који се чују и у Каћу: *Бдиљуб*, *вiшрењак*, *ддiађiј*, *ддiовiр*, *зiбсрiв*, *зiвичiј*, *зiлсiј*, *ињeњак*, *јiбучiр*, *јiјодњак*, *мiнасијiр*, *мученик*, *нiрашијiј*, *дбичiј*, *дiрошијiј*, *идрођiј*, *идиричiр*, *Радовiн*, *рукойс*, *рукосiд*.

Другом акценатском типу припада *зiменик*, *Љубомир*, *идзнаник*, *Радомир*, *Цiријiрад*.

У Лјд. нема акценатске алтернације коју наводи Д.

Примери из Каћа: *вiширокiз*, *винобрiн*, *зiвезљiј*, *Живодiр*, *Живорад*, *исиовiр*, *кдломiси*, *краснојс*, *кдиорiй*, *лiшиорiси*, *мiлацин*, *Милован*, *Милорад*, *Милораi*, *нiмешијiј*, *ндвинiр*, *идириќiш*, *идложiј*, *иришовiр*, *иришовiр*, *иуикомiй*, *рiскорiк*, *слiдолiд*, *слiљжбеник*, *сунцобрiн*, *ишовiр*, *ишдсiј*, *ишовiр*, *ишеник*.

Тип *иомiћник-иомiћника*. Д. примери познати и у Каћу: *адвiќiш*, *барјiќишiр*, *башидвiн*, *болiсник*, *варiеник*, *велиќiш*, *весiљак*, *иенiрiл*, *иовiдiр*, *иосиддiр*, *иурбешiш*, *добдишiр*, *ђавлiн*, *зайушiч*, *избирiч*, *јоридвiн*, *камeњiр*, *каидишiн*, *кодшiр*, *коњушiр*, *мајисириш*, *медeњак*, *оиришiч*, *иоiлавiр*, *иомiћник*, *сребрњак*, *ириендiћ*, *иривењак*.

Остали Д. примери нису уобичајени.

Примери из Каћа: *бедчiй*, *боiшишiш*, *бузддвiн*, *вандрiќiш*, *власишiлiн*, *водeњак*, *иавiлир*, *ишдребeњак*, *зелeмбiћ*, *зелeнiш*, *колeнњак*, *комiндiр*, *кочијiш*, *кубиќiш*, *куфiрiш*, *лебрњак*, *муслиман*, *смдишiч*, *официр*, *ошeнiш*, *ошiќчiр*, *ишiлицин*, *ишiчeрiј*, *ишднiр*, *ишдмешiч*, *ишдцијiј*, *ишкривiч*, *ишорцeлiн*, *ишосирич*, *ишобијiш*, *ишамбурiш*, *ишiљiч*, *ишијiч*, *ишвалeрiј*, *ишнајдeрiј*, *ишшeњeњак*, *ишшриќeрiј*.

У Вјд. ове именице понашају се као и код Д.: *ишeнeрiлe*, *кашeишiшe*, *ишдиддiру* итд.

Обе речи овог типа које код Д. у косим падежима имају кратак акценат понашају се тако и у говору Каћа: *ишeддeв-ишeддeвa*, *ишeрiмiљeв-ишeрiмiљeвa*.

Четворосложне именице м. р.

Систем четворосложних именица м. р. на сугласник у Каћу и лексички и акценатски битно се разликује од Д. система.

Велика акценатска разноликост четворосложних именица код Д. и мали број примера за сваку акценатску категорију немају свој пандан у говору Каћа.

Од 32 Д. категорије четворосложних именица у овом говору постоји свега 13 и од тог броја само једна категорија је продуктивна, док су остале заступљене са малим бројем примера, често само са једним.

Са по једним примером у говору Каћа заступљени су следећи акценатски типови:

нејријашељ, Гмн. *нејријашеља*

Шишајовац, Гјд. *Шишајовца*

понедељак, Гјд. *понедељка*

йрѣзимењак

хуиуричѣр.

Тип *кукуруичић*. Чује се и именица *ујрѣвишељ*.

Тип *Јасеновац*. Познат је и Д. пример *Пѣжаревац*, а у говору Каћа овом акценатском типу припада и именица *Крѣјујевац*.

Тип *безобразлук*. Осим овог чују се још два Д. примера: *мијројдлий*, *шарамјдвиг* (Гмн. *мијројдлийа*).

Тип *мѣлийвеник*. Чују се и Д. примери: *најоличѣр*, *йрѣйеличѣр*, а овде спада и пример из Каћа: *Субајичѣн*.

Тип *арѣндајѣр*. Осим овог Д. примера овом типу припадају и именице из Каћа: *елѣвѣјѣр*, *јолубѣрник*, *живинѣрник*, *окупѣјѣр*, *јолѣжѣјник*, *јонедељњик*.

Тип *водѣничѣр*. Чују се и Д. примери: *брѣзѣбразнѣк*, *кобѣсичѣр*, *лубѣничѣр*, и додатни примери из Каћа: *Новѣсаѣн*, *Бѣдѣраѣн*.

Тип *лакрдѣјѣш*. Осим овог, овде долазе и Д. примери: *осуѣнѣк*, *јодујѣрѣч*, *ујѣојѣнѣк*. У косим падежима акценат се помера: *лакрдѣјѣша*. Примери из Каћа: *јолошијѣн*, *Јерусѣлѣм*, *фамилѣјѣш*.

Тип *аришијѣнац*. Ово је једини тип четворосложних именица који је и у Каћу, као и код Д., продуктиван. Од Д. примера у Каћу се поред наведеног чују и: *бојомѣлац*, *Варадѣнац*, *Далмајѣинац*, *завршејѣк*, *замѣшѣлак*, *Македѣнац*, *недѣсѣјѣјѣк*, *навијѣшѣк*, *јѣојѣрѣлац*, *јѣолейѣрац*, *сирѣмѣшѣк*, *чѣвечѣлак*, *чѣдојѣвѣрац*, а такође и додатни примери из Каћа: *Ерѣјѣсѣвац*, *заборѣвак*, *Мошѣрѣинац*, *Црнѣјѣсѣрац*, *Црнѣјѣрѣвац*.

Од петосложних именица ни један Д. пример није познат у говору Каћа.

4.1.3. Акценатни именица на -o|-e

Именице м. р.

Тип *Велькс* — Вјд. *Велько*. Од Д. примера овом типу у говору Каћа припада врло мали број и то само антропоними: *Велькс*, *Гџкс*, *Жарко*, *Здрџко*, *Мирко*, *Рајко*, *Ранко*, *Славко*, *Сийанко*, *Сийџко*. У свим падежима остаје им исти акценат.

Додатни примери из Каћа: *Бранко*, *Дарко*, *Желькс*.

Тип *Ђорђе*. Од Д. примера потврђују се: *брајко*, *брале* (оба примера само у изразима: *Ђ мој брајко|брале!*), *Ђорђе*, *Живко*²⁶, *Маре*, *Марко*, *Павле*, *сино* (само у изразу: *Ђ мој сино!*).

Остали Д. примери нису уобичајени.

Примери из Каћа: *Бане*, *Бале*, *Боре*, *Бране*, *дејко*, *Дине*, *Дуле*, *Ђоле*, *Ђуле*, *Жаре*, *Жиле*, *Кале*, *Лале*, *Љубе*, *Миле*, *Мире*, *Рале*, *Рџде*, *Сале*, *ћале*, *Ћане*, *Ћуле*, *Цане*, *Циле*, *џиле*, *Џуне*, *Шале*, *Шале*.

Акценат у свим падежима остаје исти.

Овде треба скренути пажњу на то да сви антропоними и апелативи м. р. са наставком -е имају двојаку парадигму у косим падежима:

а) као именице ср. р. типа *сунце*: *Бане*, *Банана*, *Бану*, *Баном*; *Рале*, *Рала*, *Ралу*, *Ралом* и сл.

б) као именице ср. р. са проширеном основом типа *шине*: *Бане*, *Банеша*, *Банешу*, *Банешом*; *Рале*, *Ралеша*, *Ралешу*, *Ралешом* и сл.

Тип *Бдишко* — Вјд. *Бдишко*. Поред овог Д. примера у говору Каћа овом типу припадају и: *Вучко*, *Пејко*, *Љајко*. Другим акценатским типовима припадају *Ђурко*, *сино*, *ироша*, а именица *мршко* се не чује.

Примери из Каћа: *Ајко*, *Бдишко*, *бајко*, *Влајко*, *дечко*, *Душко*, *жућко*, *Злајко*, *Јејко*, *Јџко*, *Мијко*, *Мишко*, *Рајко*, *Цвејко*.

Именице типа *бубало* и *јајило* у говору Каћа нису м. р. и припадају одговарајућем типу у ср. р.

Д. антропоним *Мојсило* постоји са тим акценатом и у Каћу.

Тип *Величко* — Вјд. *Величко*. Од Д. примера у Каћу се чују: *Танаско*, *Мијушко*, *Мџмчило*. Други акценат има антропоним *Гаврило*, а остали Д. примери су непознати.

Примери из Каћа: *Аришко*, *Бајушко*, *Радушко*.

Тип *Блајоје* — Вјд. *Блајоје*. Од Д. антропонима чују се и следећи: *Бдиоје*, *Видоје*, *Сидсоје*, а од апелатива ни један не припада овом типу пошто су сви примери са наставком -ло ср. р. Ова имена гласе и *Блајоја*, *Бдиоја* итд.

Тип *Миленко*. Сви Д. примери потврђују се у Каћу, а овом акценатском типу припадају и следећи примери из Каћа: *брљивко*, *зеленко*, *Каменко*, *мршавко*, *мусавко*, *немирко*, *несијанко*.

²⁶ Овај антропоним може у номинативу и вокативу имати три акценатска лика: *Живко*, *Живко*, *Живко*.

Тип *бућкало*. У Каћу су познати и ови Д. примери: *бадало*, *вѣшала* (пл. тант.), *видело*, *јџезеро*, *мѣрило*, *длого*, *дсирво*, *правило*, *седало*, *сирдишило*, *шдицило*, *црѣшало*.

Другим акценатским типовима припадају: *војводсѣво*, *ирлашицз*, *ироце*, *дѣсѣошово*, *срдѣшице*, *сунѣшице*. Именица *Дунав* је м. р. *Дунав*. Остале именице које наводи Д. нису познате.

Именице овог типа задржавају акценат у свим падежима једине и множине.

Именица *јџезеро* у множини може имати као код Д.: *језѣра*, *језѣра*, *језѣрима*, али се чује и *јџезера*, *језѣра*, *јџезерима*.

Тип *одѣло*. У Каћу се чују ови Д. примери: *бичѣље*, *весѣље*, *деверсѣво*, *држѣље*, *имѣње*, *једѣнсѣво*, *јесѣиво*, *оѣло*, *иѣјансѣво*, *познансѣво*, *порѣкло*, *посѣло*, *пошиѣње*, *проклѣйсѣво*, *расѣѣње*, *расуло*, *свануѣње*, *сѣворѣње*, *убисѣво*. Именица *сѣчѣво* позната је у овом облику и са овим акценатом, а именица *лѣжѣј* је м. р. Остали Д. примери нису познати.

Додатни примери из Каћа: *брдѣшице*, *ирлашице*, *деѣињсѣво*, *језѣрце*, *јунѣишиво*, *колѣрсѣво*, *лукавсѣво*, *одеље*, *окаѣње*, *осѣрвце*, *срдѣшице*.

У свим падежима акценат остаје без промене.

Тип *решѣшо*. Чују се ови Д. примери: *божѣансѣво*, *врѣиѣно*, *јосѣддсѣво*, *решѣшо*. Остали су пришли типу *одело*.

Тип *насѣље*. У Каћу овом типу припада још само *раскрѣшиѣње*, док је код именице *ѣѣѣрје* акценат скраћен (*ѣѣѣрје*). Именица *ѣрѣсѣбље* позната је у облику *ѣрѣсѣо*.

Примери из Каћа: *виѣјање*, *воѣјање*, *дѣлѣње*, *дѣсѣдјо*, *љубљѣње*, *мажѣље*, *мѣрање*, *ѣѣлѣње*, *ѣѣсѣање*, *чуѣвање* итд.

Тип *ѣрѣѣиѣце*. У говору Каћа ни један Д. пример нема овакав акценат, али зато овом типу припадају: *банѣѣње*, *кариѣање*, *момѣѣње*, *ѣѣмѣѣње*, *ѣѣѣлање*, *ѣѣрѣбање*, *сањкање* итд.

Тип *ѣрумѣње*. Од Д. примера чују се ови: *ѣриље*, *безумље*, *бѣсѣље*, *бѣсѣѣње*, *дрѣѣѣње*, *знамѣње*, *зрѣнѣвље*, *ѣѣвѣрје*, *камѣње*, *кѣсѣѣѣње*, *кѣрѣѣње*, *дѣблѣѣѣ*, *дѣињѣиѣѣ*, *дѣкрѣѣље*, *дѣружѣѣ*, *ѣѣдѣнѣжѣѣ*, *ѣѣдѣручѣѣ*, *Пѣдѣиѣсѣѣ*, *ѣѣрсѣѣѣње*, *рѣмѣѣње*, *сѣѣѣиѣиѣѣѣ*, *ѣѣлѣѣвље*, *ѣѣзѣлаѣвље*, *ѣѣздѣрѣѣ*, *ѣѣкѣѣѣ*.

Другим акценатским типовима припадају именице: *бѣуњѣиѣѣѣ*, *(з)ѣѣдѣриѣиѣѣѣ*, *деѣињѣсѣво*, *јунѣишиво*, *лукавсѣво*, *кѣсѣиѣиѣѣѣ*, *ѣѣдѣиѣиѣѣѣ*, *сѣѣјѣиѣиѣѣѣ*.

Остали Д. примери нису уобичајени.

Примери из Каћа: *вѣслѣње*, *кѣѣѣлѣње*, *дрѣѣѣње*, *ѣѣиѣѣање*, *чуѣѣање* и сл.

Тип *ѣрѣрѣво*. Поред наведеног чују се и следећи Д. примери: *кѣдѣѣво*, *крѣсѣво*, *кѣѣѣиѣиѣѣѣ*, *ѣѣѣѣво*, *ѣѣлѣѣѣво*, *ѣѣрѣдѣѣво*, *рѣдѣѣиѣѣѣ*, *сѣдѣѣиѣѣѣ*, *сѣлѣѣиѣѣѣ*, *сѣрѣѣиѣѣѣ*, *сѣдѣѣво*, *скрѣдѣѣиѣѣѣ*.

Други акценат имају: *брдѣшице*, *знамѣње*, *језѣрце* *недѣрѣѣѣ*, *осѣрѣвце*, *сунѣшице*. Остали Д. примери нису уобичајени у Каћу,

Додатни примери из Каћа: *бѣдѣѣиѣѣѣ*, *дѣвѣриѣиѣѣѣ*, *дѣрѣѣиѣѣѣ*, *крѣѣзѣбање*, *ѣѣѣѣање*, *ѣѣлѣѣѣање*, *сѣѣјање*, *сѣѣѣѣње*, *ѣѣѣѣање*.

Множина од поменутих именица није уобичајена.

За Д. тип *ијумажсѝво* у Каћу постоји само један пример — топоним *Бѣркасово*.

Д. тип *Смѣдерево* заступљен је у Каћу са још два топонима: *Пашинево*, *Радојево*.

За тип *Драјачево* од Д. примера познат је и *Брашанчево*, а ту су и *закѣрало*, *запѣзало*, *курдѣкал*, *ошѣзало*. Код овог типа акценат је исти у свим падежима једнине и множине.

Тип *зелѣнило*. Познати су и ови Д. примери: *Бешѣново*, *мошѣвило*, *ошѣдало*, *шавѣшѣнило*, *ружѣчало*, *румѣнилс*, *сирѣмашиво*, (и *сирѣмашиво*)

Остали Д. примери нису познати.

Примери из Каћа: *Милѣшево*, *црвѣчилс*, *шарѣчило*.

Акценат је исти у свим падежима једнине и множине.

Тип *добрѣчиносѝво*. Осим овог познати су и следећи Д. примери: *бошѣмѣлсѝво*, *досѣојансѝво*, *задовѣлсѝво*, *кашѣшѣносѝво*, *невалѣлсѝво*, *шѣколѣње*, *шѣрашѣлсѝво*.

Остали Д. примери се не чују.

Примери из Каћа: *коршѣшѣнце*, *одсѣојанѣ*, *ошѣкровѣње*, *шѣбрашѣносѝво*, *шѣосѣојанѣ*, *ушѣшѣнѣ*.

Тип *величѣносѝво*. Чују се и ови Д. примери: *владѣшѣносѝво*, *сведѣшѣносѝво*, *чѣвѣшѣносѝво*. Ни једна од ових речи није често у употреби тако да нисам чула ни од једне мношину.

Остали Д. примери нису познати.

Тип *шѣвалѣшѣшѣ*. И други Д. пример *разѣбојшѣшѣ* се чује, а овом типу припадају и следећи примери из Каћа: *кушѣвалѣшѣшѣ*, *радѣлѣшѣшѣ*, *скакалѣшѣшѣ*.

Акценат у свим падежима остаје исти.

Тип *рѣдничѣшѣшѣ* не постоји у Каћу.

Тип *шѣралѣшѣшѣ*. Од Д. примера познати су и: *бѣдѣшѣшѣшѣ* (и *бѣдѣшѣшѣшѣшѣ*), *кушѣшѣшѣшѣшѣ*, *шѣрѣшѣшѣшѣшѣ*, *шѣркалѣшѣшѣшѣ*. Остали Д. примери нису уобичајени. Именица *коршѣшѣшѣшѣ* припада типу *добрѣчиносѝво*.

Акценатских алтернација нема.

Тип *шѣвалѣшѣшѣшѣ*. Остали Д. примери нису у употреби осим именице *шѣшѣшѣшѣшѣшѣ* која може имати и акценат *шѣшѣшѣшѣшѣшѣ*.

Примери из Каћа: *шѣмѣлѣшѣшѣшѣшѣ*, *шѣрѣшѣшѣшѣшѣшѣ*, *шѣлѣлѣшѣшѣшѣшѣ*, *шѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣ*, *шѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣ*.

Тип *незакѣносѝво*. Д. пример је непознат, али има речи из говора Каћа које припадају овом акценатском типу: *завѣшѣшѣшѣшѣшѣ*, *завѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣ*, *завѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣ*, *надѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣ*, *обушѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣ*, *одешѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣ*, *шѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣ*, *шѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣ*, *шѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣшѣ*.

Тип *јеванђеље*. Чују се и ови Д. примери: *вашарџише*, *муарџише*. Неколико Д. примера припада другим акценатским типовима: *изобилје*, *мигосрђе*, *обелџје*, *Пддунавље*, *Пдморавље*, *йрџскозбрје*, *ситарџишнџиво*. Остали Д. примери нису у употреби.

Примери из Каћа: *Госидџише*, *девовање* (и *дџвовање*), *кромџиришише*, *кудељишише*.

Акцент остаје исти у свим падежима.

Од пет петосложних Д. типова у говору Каћа чује се само један који је у Каћу, као и код Д., представљен са два примера: *крвојролиће*, *нейријашџељсџиво*. У овом говору постоји још један тип петосложних именица ср. р. који Д. не спомиње, а то су именице са (') акценатом на трећем слогу и дужином на пенултими: *визиџиривање*, *заминдровавање*, *зановџивање*, *измоџивање*, *одмоџивање*, *йроваљивавање*, *сйроваљивавање* итд.

Именице ср. р. са *й*-проширеном основом.

Тип *време/дџе*. Једини Д. пример са *n*-проширењем: *време*, у Каћу одговара Д. норми: *времена*, *времену*, *временом*, *времена*, *времена*, *временима*.

Са *и*-проширењем од Д. примера чују се: *дџе*, *јаје*, *јуне*, *кљуџе*, *йарче*, *свињче*. У косим падежима као и код Д. акценат се скраћује па имамо: *дџе* — *дџеџа* — *дџеџу*, али поред овакве парадигме именице *јуне*, *кљуџе* чују се и са акценатом из Нјд. у косим падежима: *јунеџа*, *кљуџеџа*. Именице овог типа за које Д. није сигуран какав акценат имају у косим падежима, у говору Каћа све имају нескраћен акценат: *биџе*, *браџче*, *ђаџе*, *звонџе*, *змиџче*, *кџрџе*, *кџмџе*, *Немџе*, *слуџче*, *џане*, *Шваџче*. Именице *дџрле* и *уџе* не припадају овом акценатском типу, а остали Д. примери нису познати.

Место множинских падежа од именица типа *јуне* уобичајени су облици за збирне именице *јунџади*.

Тип *йрџе*. Сви Д. примери се чују: *блиџне*, *дџџе*, *џдрџе*, *йрџе*. У косим падежима ове именице скраћују акценат: *йрџе* — *йрџеџа* — *йрџеџу*.

Од подгрупе ових именица код којих се акценат из Нјд. задржава у свим падежима, у говору Каћа овако се понаша само именица *џише*. Именице *бџџе*, *дрџе* мењају квалитет акцента, а остале нису познате.

Проширење *-с-* има једино именица *џџло* у множинским падежима, али су ови облици ретко у употреби: *џџлџса* — *џџлџса* — *џџлџсима*.

Тип *сирџе*. Овом акценатском типу припадају и следећи Д. примери: *дџџме*, *куџе*, *џџле*, *џџџџе*, *џџџџе*. Другим акценатским типовима припадају: *кџџче*, *мџџче*, *ђуџе*, *сџџче*, *џџџе*, *Шџџче*. Остали Д. примери нису познати.

У косим падежима једине ове именице задржавају акценат из Нјд. Ни једна од ових именица нема множину у говору Каћа. Место множинских падежа овде су уобичајени облици за збирне именице: *дџџџади*, *џџџџади*.

У говору Каћа овом типу припада и *иџце*.

Тип *јаиње*. Поред наведеног од Д. примера чују се и ови: *брѣме, буре, виѣме, џушче, дрво, ђубре, џме, јаѣре, клуџче, кдо, крме, кџче, лане, маџче, нѣбо, ђме, џаџче, џиле, џлѣме, рѣме, сѣме, слѣме, шѣме, шџче, ћѣбе, џво, џудо*. Остали Д. примери се не чују у Каћа.

У свим падежима једнине акценат остаје непромењен.

Све именице са *-иј*-проширењем уместо множинских облика имају збирне облике, док именице са *-н*-проширењем чувају облике множине. Као и код Д., именице са *-н*-проширењем у свим падежима множине, осим Г., имају (') акценат на пенултими: *рамѣна, рамѣни(ма)*. У Гмн. добијају (') акценат на пенултими: *имѣна, џлемѣна*. Овакве промене дешавају се и са именицама са *-с*-проширењем уколико се те именице чују у облицима множине: *небѣса — небѣса, ушѣса — ушѣса, џудѣса — џудѣса*.

Тип *назиме*. Овамо спадају и следећи примери: *накољче, џрѣзиме* (са *-н*-проширењем) док Д. пример *наџришче* није познат. Као и код Д. ове именице задржавају акценат из Нјд. у свим падежима једнине: *назимѣша*. Падежи множине могу се чути само од именице *џрѣзиме*: *џрѣзимѣна/џрѣзимѣна — џрѣзимѣна — џрѣзимѣнима*. Именица *назиме* место множине има само збирне облике: *назимѣди — назимѣди — назимѣдима*.

Тип *маџаре*. Од Д. примера овом акценатском типу припадају и: *Араџче, џзмече, џаџришче, џдсмрче, џнуче*. У свим падежима једнине акценат остаје непромењен, а место множине ове именице имају збирне облике: *џнучѣди*.

Тип *џдрѣбѣшче-џдрѣбѣшчѣша* не постоји.

Тип *џивџишче-џивџишчѣша*. Поред овог чују се и следећи Д. примери: *беџишче, бурѣшче, џолуџче, деџишче, дивџаџе* (Каћ), *дуџишче, џдрѣбѣшче, јаѣришче, јединшче, марџишче, џасџишче, џилѣшче, сџаџклѣшче, шѣлѣшче, фрџаџљче, чељаѣе*. У говору Каћа овом типу припадају и деминутиви на *-ишче* / *-аџче, -ишче/-енце, -че, -лце*: *брѣишче, вимѣшче, џосџбѣс, џрлѣшче, џавџлѣ, јаџиџишче, језѣрџе, курџаџе, кучѣшче, маџаџче, маџѣшче, одѣшче, окаџше, осџрџе, џрозџрџе, срѣишче, сџаџкџе, сунѣшче, џедџљче*. Неки од ових деминутива у косим падежима могу се јавити и без проширења тако да су већ наведени у типу *одѣло-одѣла*. Сви наведени примери у говору Каћа задржавају акценат из Нјд. у свим падежима једнине.

Д. код овог типа именица није сигуран у акценту у косим падежима, па оставља могућност да поменути именице имају (') акценат у косим падежима.

У говору Каћа се поред наведених именица са истим акцентом у свим падежима може издвојити и подтип са скраћеним акцентом у косим падежима: *џумѣшче — џумѣшчѣша, белѣшче — белѣшчѣша* (код Д. *џумѣшче*). Овакав тип Д. не помиње посебно.

Праву множину има само неколико именица овог типа и све имају (') акценат на пенултими у свим падежима осим генитива: *брѣишча, џрлѣишча, језѣрџа, одѣшча, окаџша, осџрџа, срѣишча, сџаџкџа, сунѣшча*. У

Гмн. било би *брдашаца*, *дсирваца* и сл. али то нисам чула. Пошто се од ових именица чују и збирни облици (*јездрицади*, *одељцади*), уколико је потребно употребити Гмн., употребити се збирна творба (*одељцади*).

Остале именице имају само збирне облике: *дуименцади*, *ждребенцади*, *јединцади*.

Тип *сироче-сирочейа*. Од Д. примера чује се и *канабе*, *сироче*, *чикмежсе*, *шилжежсе*. Именице *беланце*, *жуманце* припадају преходној категорији.

Уместо множине код ових именица јављају се збирни облици: *сирочади*, *шилжежади*.

Тип *Бачвајиче-Бачвајичейа* не постоји.

Тип *дѣвојче-дѣвојчейа*. Чују се и ови Д. примери: *дѣлбѣрче*, *дѣбѣче*. Акцент као и код Д. остаје неизмењен у свим падежима једине. Остали Д. примери имају други акценат: *јелѣнче*, *Лашинче*, *мајмунче*, *накољче*.

Тип *Цијанче-Цијанчейа*. Од Д. примера у говору Каћа чује се још само *пдсироче*. Именица *ндѣрѣме* коју у овом типу наводи Д. у говору Каћа у косим падежима задржава акценат из Нјд. али губи поста акценатску дужину. Акценат и поста акценатска дужина код ових именица остају исти у свим падежима. Именице *кѣйиле* и *ждребѣнце* у говору Каћа припадају другим акценатским типовима.

Место множине ове именице у Каћу имају збирне облике: *Цијанчади*, *пдсирочади*.

Четворосложне именице ср. р. са проширеном основом нису честе у говору Каћа, а од Д. примера могу се чути само следећи: *Арнауче*, *варошанче*, *калуђѣрче*, *ѣрњаборче*, *Сарајѣвче*, *Ерцејѣвче*.

4.2. АКЦЕНАТ ЗАМЕНИЦА

4.2.1. Именичке заменице

Уишине заменице ко, *шија* имају двојак акценат — уколико се употребе самостално имају (˘) акценат: *кѣ*, *шија*, *Кѣ?* *Шииа?* *Кѣ*, *зар ја?* *Шииа*, *ши нѣшеш?*²⁷ Уколико се ове две заменице употребе несамостално, у реченици, увек ће у оба примера бити кратак акценат: *Кѣ шѣ иде?* *Шииа ндсиш?*

Облик *шишо* чује се, али само у значењу *зашиио*²⁸. Ова заменица, као и претходне може имати оба акцента — (˘) акценат у самосталној употреби: *Нѣћу више дѣћи*. *Шииѣ?* и (˘˘) акценат кад је употребљена у реченици: *Шиид илѣчеш?*²⁹

²⁷ Тако је и у Поцерини, в. М. Московљевић, *Акцентнајски сисѣм поцерској говора*, Библиотска Јужнословенског филолога I, Београд, 1928, стр. 47, а и у Срему (о. с. 70).

²⁸ Заменица *шишо* поред упитног може имати и односно значење: *Дѣнѣла сам књићу шиио си ми јуче дѣла*. *Шиио она зна лѣшо да иѣва!*

²⁹ Тако је и у Поцерини (о. с. 47).

Код неких сложених облика јављају се поред новоштокавских акценатских облика и облици са непренесеном акцентуацијом. Употреба облика са непренесеним или пренесеним акцентом семантички је условљена. Тако непренесени акценат имамо у следећим случајевима: *ко ідд* (било ко): *Ко ідд дѡђе не дстїане дуїо*; *шїо ідд* (било шта): *Шїо ідд ідједе, ідврїи*; *којекѡ* (макар ко): *Кѡд њї ддлази сѡмо којекѡ; којешїа/којишїа* (макаршта, нешто безвредно): *Којишїа накѡуїујеш іа не носшї*. Наравно, исти ови облици, изузев облика *којекѡ*, чују се и са пренесеним акцентом, с тим што облици *кѡіод*, *шїііод* значе *неко*, *нешїо* (*Ако кѡіод дѡђе нека ірїчека. Какви су колачи? Шїііод!*), док *којешїа* и са пренесеним акцентом има исто значење као и са непренесеним.

Лична заменица за треће лице м. р. гласи *ѡн*.

У Г-А и Д-Л личне заменице првог и другог лица, трећег лица јединине м. р. и повратне заменице *себе* имају увек само (') акценат³⁰: *Кѡд мене је бїла робїїаїка бїшїа. На њѡа сам навїко. Тебї је іїѡ мѡло.*

Код поменутих заменица, уколико имамо енклизу, може се чути поста акценатска дужина које код Д. нема³¹: *Од мене су свѡ ўзѡли. За ішѡбе се ірїча да . . .* Овакви случајеви са дужином на падежном наставку су врло ретки, обичнији су примери без дужине.

Оваква секундарна поста акценатска дужина јавља се и осим енклизе у Срему и Поцерини³².

У Ијд. личне заменице *ја* акценат је увек кратак: *Иће сѡ мном на њїву.*

Нема преношења акцента на предлог код акузативних енклитика пошто овакав тип синтагми није уобичајен у овом говору.

4.2.2. Придевске заменице

Присвојне заменице. Облик *њезин* који има Д. у Каћу се не чује, већ само *њѡн*. Такође се не може чути Д. облик *чїј*, у Каћу је увек *чїји*. Остали облици ове заменице имају у Каћу облик и акценат као код Д.: *чїја*, *чїје*.

У промени присвојних заменица *мѡј*, *ївѡј*, *свѡј*³³ чује се факултативно поста акценатска дужина на наставцима *-ѡї(а)*, *-ѡм* (у Каћу *-їм*), *-їм*: *мѡјѡї*, *ївѡјїм*; *свѡјїм* поред чешћих примера као: *ївѡјѡї*, *мѡјїм*, *свѡјїм*. Ова поста акценатска дужина никад се не јавља на осталим присвојним заменицама: *њѡїов*, *њѡїовѡї*, *њѡїовом*, *њїшѡї*, *вїшїм*, *њїної*, *њїним*.

Показне заменице. Код ових заменица поста акценатска дужина у Каћу се јавља само у овим случајевима: *ѡвѡј*, *ѡнѡј*, *ѡвѡї*, *ѡнѡї*, *ѡвѡм*, *ѡнѡм*, а често ће бити без дужине *ѡвѡј*, *ѡнѡј*, *ѡвѡї*, *ѡнѡї*, *ѡвѡм*, *ѡнѡм*.

³⁰ Тако је и у Госпођинцима.

³¹ Ђ. Даничић, *Мала срїска їрамаїїка*, Беч, 1850, I—IV, 92.

³² Поцерски говор, стр. 231, Сремски говор, стр. 49.

³³ Ова дужина може се чути и у облику *чїјѡї*, али не доследно.

Заменица *ӣај* у парадигми има кратак акценат: *ӣд̄ӣ, ӣд̄м̄, ӣӣм̄*, акценат је дуг једино у двофонемским облицима: *ӣа̄, ӣб̄, ӣе̄, ӣӯ, ӣд̄, ӣӣ, ӣе̄, ӣа̄, ӣӣ, ӣе̄, ӣе̄, ӣа̄*.

4.3. АКЦЕНАТ ПРИДЕВА

Тип *ма̄ли-ма̄ла*. Као и код Д. придеви овог типа имају само одређени вид.³⁴ Акценат је у свим падежима исти. Од Д. примера у Каћу се чују: *л̄ви, ма̄ли, ӣӯки, р̄ани, с̄ӣњи, ф̄ӣни*, а остали су непознати.

Тип *бла̄и-бла̄иа*. Познати су скоро сви Д. примери: *б̄до, бл̄ед, б̄рз, вр̄ан, вр̄ӯћ, ӣл̄ув, ӣус̄ӣ, ж̄ив, ӣр̄уб, ж̄ӯӣ, ја̄к, кр̄ив, кр̄њ, кр̄ӯӣ, л̄е̄њ, л̄е̄и, л̄уд, л̄ӯӣ, мл̄ад, мл̄ак, на̄и, н̄ем, ӣла̄в, ӣус̄ӣ, ӣр̄ек, р̄ӣћ, с̄ед, ск̄ӯӣ, сл̄ан, с̄ув, ш̄вр̄д, ӣӯћ, ӣӯӣ, ц̄ео, ц̄р̄н, ч̄вр̄сӣ, ч̄есӣ* и пример из Каћа *вл̄аи* (мек, лепо нарастао колач, каже се само кад је тесто у питању).

Придев *к̄ус* уобичајен је само у облику *к̄усав*, а придев *св̄еӣ* има само одређени вид: *св̄еӣи*.

У одређеном виду је (˘) акценат као и код Д.: *бла̄ӣ ӣд̄ил̄ед, бла̄иа р̄еч, бла̄иа с̄унце; бла̄ӣ ӣд̄ил̄еди, бла̄иа р̄ечи, бла̄иа д̄еца*.

Д. има и два примера који се у одређеном виду јављају са дублетним акценцима. То су *св̄еӣи/св̄еӣӣ, ч̄есӣи/ч̄есӣӣ*. У Каћу је ова појава много раширенија тако да дублетни акценат има петнаест од укупно тридесет седам придева: *вр̄ӯћи/вр̄ӯћӣ, ӣр̄уби/ӣр̄убӣ, ӣус̄ӣи/ӣус̄ӣӣ, ја̄ки/ја̄кӣ, кр̄иви/кр̄ивӣ, кр̄ӯӣи/кр̄ӯӣӣ, л̄е̄ӣи/л̄е̄ӣӣ, л̄ӯӣи/л̄ӯӣӣ, ӣла̄ви/ӣла̄вӣ, сл̄ани/сл̄анӣ, с̄уви/с̄увӣ, ш̄вр̄ди/ш̄вр̄дӣ, ш̄ӯӣи/ш̄ӯӣӣ, ч̄вр̄сӣи/ч̄вр̄сӣӣ, ч̄есӣӣ/ч̄есӣӣ*. Само (˘) акценат у одређеном виду имају придеви: *б̄рзи, мл̄ади, св̄еӣи, ӣӯћи*. О дублетним акценцима у Грузи пише И. Стевовић, а закључци до којих је дошао потврђују се и у Каћу. Примери из ова два говора се углавном слажу, а као и код Стевовића и овде је описни придев не у описној, него у називној функцији: *ш̄вр̄ди с̄ирац, ч̄есӣи с̄ӣио*.

Тип *б̄дс-б̄дсо-б̄дса : б̄дсӣ*. И овај и други Д. пример *ӣд* имају овакав акценат у неодређеном виду и у Каћу. У одређеном виду у Каћу се неће чути (˘) акценат него остаје акценат из неодређеног вида: *ӣд̄ли*.

Тип *зд̄р̄ав-зд̄р̄аво-зд̄р̄ава : зд̄р̄авӣ*. Од Д. примера у Каћу се употребљавају: *вр̄до, з̄ао, зд̄р̄ав, зр̄до, кр̄ӣ, л̄ак, л̄ди, м̄ио, н̄да, ӣр̄ав, ӣр̄д̄сӣ, ӣр̄ӯӣ, ӣун, р̄д̄м, с̄ан, с̄ӣи, сл̄аб, с̄идр, с̄идр̄, с̄ир̄ан, с̄ир̄м, ӣӣја, ш̄р̄д̄м, ӣр̄ӯо, чо̄, ч̄ис̄ӣ, као и ш̄кр̄ӣ*.

Други акценат има придев *с̄ив*, а придев *р̄ад* није познат у значењу „весео“, „расположен“, већ само у значењу „који нешто хоће, жели“ *Нисам р̄ада ӣӯӣд̄ваӣи*.

Други облик имају придеви *д̄ӯӣ* (Каћ: *д̄ӯӣачки*), *м̄ек* (Каћ: *м̄екан*), *ӣјан* (Каћ: *ӣјан*), а остали нису уобичајени.

³⁴ Изузетак је једино придев *фин*, који у Каћу, као што се види, може имати и неодређени вид, а акценат остаје исти.

У одређеном виду ситуација се у Каћу не слаже са Д. Уколико је неки придев уобичајен у одређеном виду, имаће чешће (') него (") акценат. Д. даје за дублетни акценат три примера (*дүй/дүйй, мекй/мекйй, мркй/мркйй*). У недоумици је да ли је то једини акценат у одређеном виду за још два придева: *вэйхй, вэййй*. Наведени примери не могу послужити за поређење са каћком ситуацијом пошто у говору Каћа једни имају други облик (*дүй = дүйачак, мек = мекан*), а други се не употребљавају. Придеви *здрăв, йрăв* у Каћу имају у одређеном виду само (') акценат: *здрăви, йрăви* (код Д.: *здрăвй/здрăвйй, йрăвйй/йрăвйй*³⁵), док придев *зăо* није уобичајен у одређеном виду. Једино се са Д. слаже акценат придева *сйăр* у одређеном виду: *сйăри*.

Придеви који су уобичајени у одређеном виду са (') акцентом: *врëли, здрăви, зрëли, лăки, нðви, йрăви, йрдсйй* (кревет), *слаби, сйðри, чисйй*.

Придеви који се могу чути у одређеном виду са (") акцентом: *мйли, шййй* (човек), *шрўли*.

Остали нису уобичајени у овом говору.

Тип *врайчев-врайчева*. Од Д. примера овом типу припадају: *врëицэв* (Д. *врăичев*), *врëицэв* (Д. *врăичев*), *ћăков, краљев, мачков, ðнов, ðрлов, йайков, йейлов, свйрцэв* (Д. *свйрчев*), *сйрйцэв* (Д. *сйрйчев*), *шейков, чвðрков*, сви на *-ов*.

Са наставком *-и* чују се сви Д. примери. Акценат као код Д. има само придев *зëчији* и примери из Каћа *бйчији, брăвчији*. За разлику од Д. у Каћу је увек наставак *-ији*: *врăжији* (Д. *врăжји*), *врайчији* (Д. *врайчји*), *вўчији* (Д. *вўчји*).

Од Д. примера други акценат имају: *бăнов, брдцин, јëжов, кнëзов* (Д. *кнëжев*), *мăјкин*, а остали се не чују.

Акценатски дублети чују се код следећих примера: *зëлин/зëлин, мăмин/мăмин, Нëнин/Нëнин, сëјин/сëјин, шайин/шайин, ћðрин/ћðрин, чйкин/чйкин*.³⁶

Примери из Каћа: *бăкин, брăшин, вăвин, Гëнин, ййцин, Дăнин, дëкин, Ёвин, жайцэв, Жăрин, ждрëйцэв, Жйвин, зëкин, Зòкин, зòлин, Зòрин, јăйин, Јăшин, Јëцин, Јуцин, Јòвин, Јòцин, Кајин, Кòјин, лијин, лóвцов, Љйлин, Мăрин, Мијин, Мијин, Мрăшин, Нăдин, Нијин, ðвцин, ðсин*.³⁷

Тип *йðрак-йðрка*. Овом акценатском типу у Каћу припадају придеви: *бëсан, будан, врëдан, йладан, йðрак, дўжан, жëдан, злăйан, јëдар, кадар, лăдан, мăшан, мйран, мудар, мушан, йрăзан, йрëсан, рăван, рëдак, рўжан, сјăјан, смëшан, сйрăшан, шăман, шëжак, шëсан, шрëзан, шуйаљ*.

³⁵ Д. акценат *йрăви* чуће се у Каћу уколико се овај придев употреби у значењу „стварни, истински, онакав какав треба да буде”, а кад је у питању значење „неискривљен”, увек ће бити само кратак акценат.

³⁶ Код ових акценатских дублета заједничко је то што сваком акценатском дублету код придева одговара акценатски дублет код одговарајућих именица (*сëја/сëја* и сл.) Примери из Каћа: *бăйин/бăйин, бăћин/бăћин, лăлин/лăлин, чйчин/чйчин*.

³⁷ Овако много присвојних придева типа *врайцэв* условљено је многобројношћу двосложних именица са (') на првом слогу.

Другачији акценат имају ови Д. примери: *кв̄аран, кр̄асан, мр̄чан, мр̄сан, сна̄жан, с̄ӣдан, ш̄чан*.

Остали Д. примери нису познати.

Придеви овог типа који се завршавају на *-л* у говору Каћа се не слажу акценатски са Д., тј. у Каћу задржавају (') акценат у Нјд. као да се не мења *-л > -о*: *на̄о*.

Дублетни акценати чују се у следећим примерима: *кра̄ӣак/кр̄а̄ӣак, крӯӣан/кр̄ӯӣан, ӣлӣӣак/ӣл̄ӣӣак*.

У одређеном виду у већини случајева је (̂) акценат како нормира Д., али се поред овог акцента среће и (') акценат, а негде се јављају и примери са оба акцента. Дублетни акценати се само код једног примера поклапају код Д. и у Каћу. Код Д. примера са дублетним акценатима у одређеном виду ситуација је оваква: већина тих придева у говору Каћа има само (̂) акценат: *кра̄ӣки* (Д. *кр̄а̄ӣки/кр̄а̄ӣки*), *крӯӣни* (Д. *кр̄ӯӣни/кр̄ӯӣни*), *ӣлӣӣки* (Д. *ӣл̄ӣӣки/ӣл̄ӣӣки*), *ре̄ӣки* (Д. *ре̄ӣки/ре̄ӣки*), један придев има само (') акценат: *сир̄а̄ини*, а један има оба акцента како прописује Д.: *ш̄е̄ӣки/ш̄е̄ӣки*.

Тип *кӯмов-кӯмова*. Од Д. примера који су познати у Каћу ни један не одступа од Д. норме: *ба̄нов, Бӯр̄џев, ја̄рцов, ке̄ров, ма̄јкин, Ма̄рков, Па̄влов, сӣнов, сир̄а̄цов, ћӯков, ма̄дин*.

Придеви са *ни* акценатски се слажу са Д., али се морфолошки разликују пошто је у Каћу код свих *-ији*: *ћур̄чији, чав̄чији* и *ка̄кни* примери *м̄рчији, с̄рчији*.

Тип *д̄иван-д̄ивна*. Са Д. се слажу у Каћу следећи примери: *бе̄дан, бӯјан, бӯран, видан, вла̄сӣан, ин̄ван, ир̄дан, д̄иван, д̄ичан, ја̄ван, киван, кр̄асан, рӯјан*³⁸, *сла̄ван, с̄ӣалан, сӯшан, ш̄ужан*, као и *ве̄ран* и само сложени: *ид̄р̄њи, од̄њи, ж̄ар̄ки, з̄имски* (Д. *з̄имни*), *ја̄рки, кра̄јњи, др̄ни, рад̄ни*³⁹, *суд̄њи, ш̄а̄јни, ш̄равни*.

Придев *ӣла̄ван* у Каћу има само одређени вид са акцентом какав је код Д.: *ӣла̄вни*.

Остали су или непознати или имају други акценат.

У одређеном виду, као и код Д., најчешће је (̂) акценат као и у одређеном виду: *бе̄дни, бӯјни, д̄ивни, ја̄вни, кр̄асни, сла̄вни, с̄ӣални, сӯшни*.

Промену (̂) у (') акценат код одређеног вида ових придева у говору Каћа немамо, тј. ни један од Д. примера са (') акцентом у одређеном виду нема тај акценат у говору Каћа: *бр̄чни, вра̄ӣни, иӯзни, зуб̄ни/зуб̄ни, кр̄вни, мес̄ни, ие̄ӣни, ре̄ӣни, с̄они*. Придеви *руд̄ни* и *сир̄ни* се не чују.

Тип *ид̄шов-ид̄шова*. Већина Д. примера који се чују у Каћу има акценат који прописује Д.: *бо̄бов, бр̄ес̄ӣов, вӣнов, вр̄бов, ил̄дов, ир̄а̄бов, др̄енов, д̄удов, је̄лов, кр̄сӣов, кӯков, ма̄ков, ма̄мков, очев* (у Каћу *оц̄ов*), *Пе̄ш̄ров*,

³⁸ Овај придев Д. даје у с. р. из чега се може закључити да није уобичајен у м. р. У Каћу се може чути и у м. р.

³⁹ Овај придев чује се и у неодређеном облику *ра̄дан*.

идиов, рѡбов, свѣкров, сомов, швѡров, шрнов, цѣров, чамов, језив, баљив, брижљив, ваиљив, іадљив, дрѣмљив, жижиљив, јѣдљив, лажљив, марљив, муѣљив, пљачљив, пљаниљив, пудљив, сийљив, смрѣљив, сјадљив, сийидљив, сирашљив, ћудљив, ћуиљив, упиљив, црвљив, шаљив, шкѡдљив, шийѣдљив, иишом, ийјан, ирдсиран, оѣнен, сїааклен, и само сложени: бѡдрени, жѣживени, іа-клени, свѣчани; жѣнин, сѣсирин, снајин, бѡгаи, брадаи, бркаи, іаваи, ірлаи, зубаи, крилаи, кракаи, нѡсаи, ѡкаи, ирсаи, рѣаи, вѣчии, љуиши, срѡии, сїасиши, чѣсїиши, іѡвећи, сакаи, іѡан, као и рђав.

Придеви са наставком *-и* у Каћу имају један слог више: бравѣји, врайчији, дивѣји, ѡвчији, мравѣји, као и примери из Каћа: кѡзији, мишији.

Одступања у акценту од онога што прописује Д. се јављају у следећим случајевима: *аиин*, *баиин*, *ваљаси*, *вишињев*, *клизав*, *лукав*, *Лукин*, *Мраїиин*, *мулин*, *нѡвчан*.

У одређеном виду акценат остаје исти као у неодређеном. Није уобичајено преношење акцената на пенултиму као што даје Д. Једини пример код којег ова промена долази у обзир је *црквени* који се чује много чешће и са акцентом на првом слогу: *црквени*.

Тип *зелен-зелена*. Д. примери за овај тип и у Каћу имају овакав акценат: *іѡлем*, *дѡлек*, *дубок*, *зелен*, *мѡлен*, *румен*, *свїлен*, *црвен*, *шарен*, *широк*. Други акценат имају: *сїиуден-сїиудена*, *дѣбо-дѣбела*. Остали су непознати.

Акценат у одређеном виду у Каћу се слаже са Д.: *високи*, *дубоки*, *свїлени*, *црвени*, *шарени* и сл.

Нису познати Д. примери који имају само одређени вид.

Тип *мрѣшав-мрѣва*. Ово је једини пример за овај акценатски тип у Каћу. И у одређеном виду је као код Д.: *мрѣви*.

Тип *дрвен-дрвена*. Ова бројна Д. категорија у највише случајева има у Каћу акценат као код Д.: *аљкав*, *баљав*, *бањиав*, *браишав*, *буђав*, *буав*, *бушав*, *іѡрав*, *іѡцав*, *іѡздав*, *ілибав*, *ілинцав*, *індјав*, *іњѣцав*, *ірбав*, *іубав*, *іурав*, *іушав*, *іушав*, *длакав*, *дрѡзјав*, *дрѡњав*, *ѣрлав*, *жвѡлав*, *жилав*, *жмиркав*, *знѡјав*, *каљав*, *каљав*, *клѡјава*, *кљакав*, *красїшав*, *крљав*, *крњав*, *кунїшрав*, *лајав*, *лѡћкав*, *маљав*, *млийшав*, *мршав*, *муцав*, *иѡрљав*, *иуишав*, *рушав*, *сїњав*, *слинав*, *слѡзав*, *шрѡљав*, *ћѣлав*, *ћѡрав*, *ћѡсав*, *ћулав*, *уњкав*, *аљав*, *раїшав*, *чађав*, *чишав*, *чушав*, *шднїшав*, *шѣшав*, *шушав*, *шунђав*, *вѣљик*, *вѣсо*, *кїсо*, *мѣкан*, *узан*, *ваїшрен*, *вѡден*, *іѡздѣн*, *дрвен*, *лѣден*, *мѡслен*, *мѣден*, *іаїрен*, *иїшлен*, *снѣжшан*, *баѡбин*, *брљичи*, *Вѣрин*, *врѡнин*, *іаѡдин*, *зѣљин*, *крѡвин*, *иїшїкин*, *иїшїин*, *иїшїсн*, *иїшїкин*, *ѡчин*, *цурин*, *чаїљин*, *чиѡин*, и само у одређеном виду: *браїшов*, *іѡсїов*, *Дмїишов*, *зѣшов*, *змѡјев*, *јаљов*, *лишов*, *луков*, *смрѣков*, *шрѣшињов*, *ѡѡв*, *цѡров*, *илѣснив*, *блѣсаси*, *брњаси*, *брѡдаси*, *буцмаси*, *вижљаси*, *вицкаси*, *вѡгаси*, *іришаси*, *ірдшаси*, *жсућкаси*, *зѣкаси*, *кабаси*, *кукаси*, *луцкаси*, *муриаси*, *иѣгав*, *иуишаси*, *рачваси*, *раишљаси*, *иѡраси*, *ишљаи*, *ишїркљаси*, *лиснаи*, као и *машѡр*, *музјав*, *нѣмуши*, *иїшав*, *Тїишов*, *уљав*, *ишїшав*.

Другачији акценат имају: *бѣшов*, *бѡшов*, *браїшин*, *дѡжѡв*, *жѣсїѡк*, *мушѡв*, *ришов*, *раков*, *сѡвин*, *кѡсмаи*, *рѣчїи*.

Одређени вид немају у Каћу придеви: *чићав* и *вѣсо*, а неодређени вид немају: *кѡшићани*, *чојани*, *вдишићани*, *вунени*, *данићани*, *земљани*, *камени*, *ланени*, *марвени* (*марвѣни*), *иришени*, *ражсана*, *сламени*, *срчани* (и *срчани*), *сукнени*, *свадебени*.

Придеви са наставком *-и* типа *бѡжји* у Каћу су тросложни: *бѡжји* (и *бѡжјији*), *иушчији*, *жаѡбији*, *кѡзији* (и *кѡзијији*), *кравчији*, *мачији*, *мишији*, *иѡчији*, *риѡији*, *сврѡчији*, *ишчији*, као и *дѡчији*.

Остали Д. примери су или непознати или се облички и акценатски разликују, па их нисам овде наводио.

У одређеном виду акценат се не слаже са Д. код придева који имају и одређени и неодређени вид. Ови придеви у говору Каћа мењају (") акценат у (') у одређеном виду па тако имамо: *аљкави*, *баљави*, *иѡјави*, *каљави*, *ледени*, *луѡкасти*, *мршави*, *ирљави*, *маиѡори*, *медени*, *кисели*, *велики*, *дѡбели*, *иѡздени*, *дрвени*, *иѡириени*, *иуѡјасни*, *чуѡјави*, *шаѡјави*, као и скоро сви други који имају одређени вид. Изузетак је само пример из Каћа *нѡмушии* који и у одређеном виду има исти акценат: *нѡмушии*.

Тип *биѡиѡар-биѡиѡира*. Од Д. примера овом типу припадају следећи: *биѡиѡар*, *вѡдар*, *вѡчан*, *виѡиѡак*, *виѡчан*, *вљѡжан*, *иѡдан*, *иѡбак*, *иљѡдак*, *иљѡсан*, *иуѡсан*, *ириѡшан*, *иѡдрѡбан*, *иѡсѡљан*, *иѡсуѡиѡар*, *иљѡбан*, *иљѡдан*, *иљѡсан*, *кредѡиѡак*, *кредѡиѡак*, *криѡшан*, *лѡман*, *мѡдан*, *мѡдар*, *мѡкар*, *мѡћан*, *мрѡзак*, *ниѡзак*, *дѡиѡиѡар*, *иѡиѡак*, *иљѡдан*, *иѡсѡиѡан*, *рѡдан*, *рѡсан*, *сѡиѡан*, *склиѡзак*, *слѡдак*, *слѡжан*, *сѡчан*, *сѡзан*, *иѡѡнак*, *иѡдѡиѡал*, *иѡрѡиѡшан*, *уѡзак*, *чуѡдан*, *иѡиѡѡиѡан*, као и *кредѡиѡак*, *редѡан*, *сирѡѡман*, *срѡћан*, и само сложени: *баѡдњи*, *виѡиѡњи*, *иѡрѡбни*, *заѡдњи*, *куѡћни*, *леѡиѡњи*, *мркли*, *дѡчки*, *иѡредњи*, *рѡиѡни*, *сѡбни*, *срѡдњи*, као и *иљѡдѡиѡи*, *лѡћни*, *иѡѡжни*, *иѡрѡни*, *сирѡѡжњи*, *уѡиѡни*.

Други акценат имају Д. примери: *бѡлан*, *вѡран*, *вѡљан*, *иѡѡјан*, *иѡшан*, *куѡжан*, *лаѡжан*, *мѡчан*, *ѡран*, *сиѡлан*.

У облицима придева *бѡлан* без непостојаног *а* акценат је исти као и у *бѡлан*: *бѡлна*, *бѡлно* и никад се то *-л-* не губи као код Д.

Придев *сѡнан* чује се само у облику *сѡн*, придев од именице *рѡѡа* гласи само *рѡѡин*, а никако *рѡѡни*. Место *бѡиѡан*, уобичајено је *бѡиѡиѡнав*, место *сѡиѡан* је *сѡиѡен*.

Остали Д. примери лексички су непознати.

У одређеном виду јављају се оба акцента, (") и (') као и код Д. с том разликом што се (') акценат јавља чешће, али не тако доследно као у говору Грузе.⁴⁰ Сви Д. примери са дублетним акцентом имају такав акценат и у говору Каћа, и осим њих, придеви: *биѡиѡри/биѡиѡиѡри*, *вљѡжни/вљѡжни*, *иѡдни/иѡдни*, *иљѡдни/иљѡдни*, *мѡдри/мѡдри*, *мѡћни/мѡћни*, *ниѡски/ниѡски*, *дѡиѡиѡри/дѡиѡиѡри*, *склиѡски/склиѡски*, *сѡчни/сѡчни*, *иѡдѡиѡли/иѡдѡиѡли*. Само одређени вид поред већ поменутих Д. примера у Каћу имају и ови придеви: *иѡиѡиѡни/иѡиѡиѡни*, *иѡжни*, *лѡбни*, *иѡзни/иѡзни*, *риѡбни*, *сламни*.

Од примера који имају само (') акценат у одређеном виду у Каћу се овако понаша само придев *дѡсни*. Остали Д. примери са (') у одре-

⁴⁰ О. с. 593.

ђеном виду су познати, али имају оба акцента и чешће се чују са (˘): *кр̄сни/кр̄сни, н̄ђни/н̄ђни, р̄учни/р̄учни, цв̄џни/цв̄џни, ч̄дсни/ч̄дсни*, а придев *кр̄џни* има само овај акценат.

Примери из Каћа за придеве који имају само одређени вид са (˘) акцентом: *бӯјни, вр̄јни, н̄дсни, њ̄луђни*.

Тип *д̄дбар-д̄дбра*. Овај једини Д. пример има исти акценат и у говору Каћа. Одређени вид није уобичајен.

Тип *кр̄џа̄и-кр̄џа̄и*. Наведени пример нема постакценатску дужину у Каћу, а од Д. примера који имају само одређени вид у Каћу се чује без дужине, *ј̄двџӣи* (у изразу *На ј̄двџӣи ј̄де*) који по значењу одговара Д. примеру *ј̄двџӣи*. Други акценат у Каћу има придев *од̄ма̄ћи*, а остали су непознати.

Д. норми за овај акценатски тип придева одговарао би пример из Каћа: *ј̄д̄ӣи* који Д. не наводи.

Тип *ва̄ља̄н-ва̄љана*. У Каћу се наведени пример слаже у потпуности са Д. нормом, али примери који су по пореклу партиципи презента никада се не чују у облику и са акцентом који даје Д. Само одређени вид имају: *др̄жџӣи, носџӣи*, а два имају наставак *-ан*: *џ̄мӯћан, м̄д̄ӯћан*. Остали нису познати.

Од Д. примера за придеве који имају само одређени вид у Каћу је уобичајен само *н̄џмӯшӣи* који се може чути и у неодређеном виду: *н̄џмӯшӣи*.

Одређен вид придева *ва̄ља̄н* није уобичајен.

Тип *кр̄ва̄в-кр̄ва̄ва*. Само овај Д. пример и у Каћу има овакав акценат, а остали имају (˘) акценат и немају дужину.

У одређеном виду у Каћу је уобичајен (˘) акценат: *кр̄ва̄ви, кр̄ва̄ва, кр̄ва̄во*.

Тип *ва̄рничав-ва̄рничава*. Познати су ови Д. примери: *ба̄демов, ва̄рничав, кӯсоњин, сӣвоњин, ша̄роњин*, као и *з̄евалов, л̄биовов, м̄лакоњин, њ̄ацовов, ре̄јоњин*. Другачији акценат од Д. имају: *бир̄дв̄љево, ко̄рњачин, ча̄м-ӣјин*, а остали су непознати.

Тип *ма̄муран-ма̄мурна*. Сва четири Д. примера чују се са овим акцентом и у говору Каћа: *ба̄рӯјни, ва̄шарни, ша̄рнични*, као и *за̄видан/за̄видни, за̄висан/за̄висни, на̄родни, њ̄бносан/џ̄бносни, џ̄брочан/џ̄брочни, џ̄рекоран/џ̄рекорни, ра̄скошан/ра̄скошни, са̄борни*, и само у одређеном виду *за̄јробни, џ̄арнични*. Овде спада и пример *ј̄џрвин*.

Тип *а̄нђелов-а̄нђелова*. Осим наведеног овде спада још само Д. пример *ма̄јџӣоров*. Пример *фра̄јџӣров* је двосложен, а остали нису познати.

Примери из Каћа: *бӣрошов, џ̄рошов, Ј̄аношов, кӣцошов, ма̄чоров, Мӣлешов, Ра̄дејшов, сӯмиоров, џ̄ӯџӣоров, ц̄џнзоров, Ша̄ндоров*.

Тип *б̄д̄љикав-б̄д̄љикава*. Од Д. примера са наставком *-ав* само три и у Каћу имају акценат као код Д.: *б̄д̄љикав, џ̄ла̄вичав, џ̄р̄зничав*. Са (˘) акцентом су *в̄д̄њикав, ј̄џкӣчав*, а остали на *-ав* нису познати.

Д. примери на *-ов* и *-ин* у већини случајева се са овим акцентом потврђују и у Каћу (уколико су лексички познати): *Арайов*, *биберов*, *медведов* и сл. Пошто је акценат условљен акцентом именице од које је придев изведен, имамо: *Даницин* (*Даница*), *кнећинин* (*кнећина*), *оршаков* (*оршака*)⁴¹, *шмиширов* (*шмишир*).

Већина придева на *-аси* има (") акценат: *белгаси*, *зеленгаси*, *јдјунаси* и сл. Са Д. се слажу само следећи примери: *кдрисаси*, *кулашаси*, *шрбушаси*/*шрбушаш*, *чараси*. Д. примери са *-иш* нису уобичајени, а из Каћа имамо само један пример: *устираниш* (кос, стрм).

Од Д. придева на *-иш* чује се само *лишчији*/*лишчији*. Варијанта *лишчији* акценатски се слаже са Д. али не и морфолошки, као што је и до сад био случај са овим придевима. У неким примерима акценат долази на други слог: *кодшији*, *курјачији* и каћки пример *јолубији*. Са Д. се не слаже *чдвечији*.

Придеви на *-ећи* и у Каћу се јављају у две акценатске варијанте: *јаињећи*/*јаињећи*, *јарећи*/*јарећи*, *јунећи*/*јунећи*, *йилећи*/*йилећи*, *йрасећи*/*йрасећи*, *срнећи*/*срнећи*, *шелећи*/*шелећи*, као и примери из Каћа *ћурећи*/*ћурећи*. Без промене акцената и овде је придев *ждребећи* и додатни примери: *керећи* и *шиендећи*. А такав акценат има и четворосложни придев *мајарећи*.

Тип *језичан-језична*. Јављају се ови Д. примери: *алашан*, *оскудан*, *шравчан*, *скерлејан*, *шравчан*, *шерејан*, *челични* (у Каћу и *челичан*), као и *алашаси*, *алашов*, *бискујов*, *деспошов*, *ддрайов*. Од придева који се чују у Каћу добијају поста акценатску дужину на пенултими: *биберни*, *бисерни*, *дубовни*, *кудџелни*, *шећерни*.⁴²

Као и у Грузи и у Каћу други акценат имају: *жшвџхан*, *кдрисшан*, *љубазан*, *дбишан*, *шддобан*, *шшенични*.

Тип *милосшив-милосшива*. Овај Д. тип у Каћу има више акценатских могућности.

Д. норми одговарају следећи примери: *Васојев*, *шдсшјин* (Д. *шдсшјин*), *шрдораси*, *ддверов*, *дрвенаси*, *шдволон*, *шдконон*, *здовин*, *знџмениш*, *шшшшшш* (Д. *шшшшшшшш*), *јџбуков*, *јџворон*, *љубичаси*, *мџмшјин* (Д. *мџмшјин*), *мџшшшш*, *мџшшшшшш* (Д. *мџшшшшшш*), *Милошев*, *мршдодаси*, *шлџмениш*, *ршшшшшш*, *свџкрвин*, *Туркишшш*.

Уз Д. акценте јављају се поста акценатске дужине: *жшлосшшшшш*, *шсшсшшшш*, *шшшшшшшш*.

Узлазни акценат јавља се код придева: *шшшшшшшшшш*⁴³, *шшшшшшшшшш*⁴³, *мршшшшшш*, *шшшшшшшшшш*, *ршшшшшш*.

Остали Д. примери нису познати.

У одређеном виду остаје исти акценат: *шшшшшшшшшш*, *знџменишшш*.

⁴¹ Овај пример са овим акцентом чује се и у говору Грузе (о. с. 595).

⁴² Поста акценатску дужину ови примери имају и у Грузи (о. с. 595).

⁴³ Д. ова два примера има у Српским акцентима са овим акцентом (о. с. 228).

Тип *илавешан-илавешина*. Овакав акценатски тип у неодређеном виду не постоји у Каћу. Сва три Д. примера акценатски другачије изгледају: *дујачак, малецак, илавешан*. Слагање са Д. постоји у одређеном виду: *дујачки, илавешни*, а трећи пример има секундарну постакценатску дужину: *малецки*.

Тип *Јадранкин-Јадранкина*. Овај придев у Каћу има други акценат — *Јадранкин*, али овом типу припадају примери: *Бачванкин, Буњевкин, Куљанкин, Мачванкин, Мољанкин*.

Тип *јујинијков* не постоји.

Тип *мајарчев-мајарчева*. Од Д. примера у Каћу овом типу припадају и: *двојчин, јесењи*, као и сви примери за овај тип које наводи И. Стеговић за говор Груже.⁴⁵

Остали Д. примери су непознати.

Примери из Каћа: *Даринкин, домаркин, Душианкин, молеркин, иваљкин, Радојкин, швалеркин*.

Тип *вечерњи-вечерње*. Већина познатих Д. примера има акценат као код Д. осим придева *шдварни (шдвар)* који припада типу *лабудов-лабудова*.

Тип *лабудов-лабудова*. Од познатих придева, а већина се чује у Каћу, другачији акценат има само *солдајтов (солдајт)*.

Тип *зрлешан-зрлешина*. Ова врло бројна Д. група придева потврђује се са овим акцентом углавном и у Каћу, осим придева *кућевни, љубавни* који у Каћу имају само одређени вид. Од осталих Д. придева који имају само одређени вид познат је само придев *сверни*.

Д. придеви типа *кољивни, кервни* су у овом облику и са овим акцентом непознати у Каћу. Једино се чује са типским акцентом придев *свешивни*. У одређеном виду позната су са акцентом који даје Д. два примера: *мужевљев, синевљев*, којима се придружују примери из Каћа *брајдовљев, вандровљев*.

О Д. типу придева *алосан-алосана* (у Каћу непознат, али има нпр. *илешосан-илешосана*) биће речи уз глаголе типа *кидисајти-кидтием*, а о придевима типа *јрдјрушан-јрдјрушана* уз глаголе типа *венчајти-венчајм*.

Од придева са четири слога биће наведени само они који се акценатски разликују од Д. норме: *мајсјдрицин*⁴⁶ — *мајсјдрица* (Д. *мајсјоричин*), *великачак* (Д. *вѣликачак*), *јуманов* — *јуман* (Д. *јуманов*), *кожуваров-кожувар* (Д. *кожухаров*), *милосийиван-милосийива* (Д. *милосийиван*), *јројойојин-јројойоја* (Д. *јројойоја*), *Соломонов-Солдомн* (Д. *Солдомнов*), *цедуљаров-цедуљар* (Д. *цедуљарев*).

Од петосложних придева у Каћу се, као и у говору Груже, од Д. разликују следећи примери: *калуђеричин* (Д. *калуђеричин*), *Мрњавчевићев* (Д. *Мрњавчевићев*).

⁴⁵ О. с. 597.

⁴⁶ Овакав акценат је и у поцерском говору (о. с. 46).

У компаративу је акценат свих врста придева у говору Каћа увек једнак са акцентом код Д. (*млађи, бојајији, лакии, леиши, илйћи, славнији*) за разлику од ситуације у Госпођинцима где се јавља постакценатска дужина на наставку *-ији* (*ндвији, слабији, сјајрији* и сл.).⁴⁷

У суперлативу постоје два акцената као у Госпођинцима⁴⁸ — на предметку *нај-* (˘) акценат и на основи акценат компаратива.

4.4. АКЦЕНАТ БРОЈЕВА

4.4.1. Просџи бројеви

Одступања се тичу с једне стране појављивања секундарне дужине код бројева *јџдан*, иако се овај број чује и без дужине: *јџдан*, а с друге стране негде се стара дужина обавезно скрађује — код бројева *дџсеи, двадџсеи, иридџсеи*. Од броја *чеирдџсеи* до *деведџсеи* дужина се поново јавља, додуше факултативно, па имамо *иедџсеи, седамдџсеи*, поред *иедџсеи, седамдџсеи* итд.

Наставак *-аесџ* код бројева од 11 до 19 јавља се као *-ајсџ*: *дванајсџ, ириднајсџ, осамнајсџ*.

Променљив је само број *јџдан* који на наставцима *-оја, -оје* и *-им* има факултативно дужину: *јџднџ, јџднџм, јџднџм* поред *јџднџ, јџднџм, јџднџм* итд.

4.4.2. Редни бројеви

Постакценатске дужине нестале су код свих двосложних редних бројева, па имамо: *иџви, друџи, иџрџи, иџџи, шџџи, сеџми, џсџми, сџџџи*. Код вишесложних редних бројева дужина се чује на пенултим: *чеиџврџи, дџвџџи, иџџнајсџи, дваџдџџи, чеиџрдџџи* и сл.

У парадигми акценати и постакценатска дужина су исти као у Нјд.

4.4.3 Збирни бројеви

Нема одступања од акценатске норме. Уколико се испред збирног броја нађе предлог, акценат прелази на њега: *на двоје, на шџџџоро*.

4.5. АКЦЕНАТ ГЛАГОЛА

Аорист, имперфекат, глаголски прилог садашњи и прошли су у овом говору изгубљени, осим у неким случајевима који ће уз одговарајући глагол бити споменути.

⁴⁷ О. с. 112.

⁴⁸ О. с. 113.

4.5.1. Глаголи прве врсте

Тип *п̄рѣсѣи-п̄рѣсем*. Акцент остаје исти у свим лицима презента. Од Д. примера овом акценатском типу припадају: *вѣсѣи*, (*ѣо*)*врѣсѣи* (*се*), *врѣи*, *вѣи*, *зѣисѣи*, *лѣи*, *мѣсѣи*⁴⁹, *рѣсѣи*⁵⁰, *ѣуѣи*. Д. примери: *дѣисѣи*, *жѣисѣи*, *црѣсѣи* иду по III врсти: *дубѣи*, *жѣвѣи*, *црѣи*. Глагол *скѣисѣи* је непознат.

Акцентат се, као и код Д. мења у радном глаголском придеву у којем је у Каћу доследно спроведено сажимање два крајња вокала: *вѣо*, *зѣо*, *лѣо*, *рѣо*, *п̄рѣо*, *ѣуо*, или *врѣ*⁵¹, *лѣ*. У женском и средњем роду акценат је ('): *врѣла*, *врѣло*, *мѣла*, *мѣло*, *п̄рѣсла*, *п̄рѣсло*. У множини: *врѣли*, *мѣли*, *п̄рѣсли*. Императив *мѣи*, *п̄рѣси*, а од *врѣи* није уобичајен.

Код сложених глагола акценат је као и код Д.: *исѣп̄рѣсѣи*⁵² — *исѣп̄рѣсем*, *исѣп̄рѣси*, *исѣп̄рѣсла*, *исѣп̄рѣсен*, *исѣп̄рѣсо*, *зѣмео*, *зѣмѣла*, *дѣво*, *оврѣла*. У ж. р. радног глаголског придева говор Каћа слаже се потпуно са Д. тј. не чују се гружански акценти⁵³ *ѣзрѣсла*, *ѣрѣзѣбла* и сл.

Тип *п̄дѣи-ѣдѣм/-ем*. Од Д. примера у говору Каћа овом типу припадају: *бдѣи*, (*до*)*вѣдѣи* — (*до*)*вѣдѣм/-ем*, (*до*)*вѣсѣи* — (*до*)*вѣзѣм/-ем*, *ѣрѣисѣи*, *жѣдѣи*, *ѣдѣи*, *ѣлѣсѣи*, а остали су непознати.

Глагол *несѣи* је непознат у простом облику, али се чују сложени глаголи од ове основе који се акценатски слажу са Д.: *донѣсѣм*, *донѣсѣи*, *донѣсе*, *донѣсѣмо*, *донѣсѣте*, *донѣсу/донѣсѣду*, *донѣсен*, *донѣсѣна*. Само сложени облици су познати и од крње основе *нѣи*, а акценатски се и они слажу са Д.: *снѣи*, *дднѣи*, *зднѣи*, *ѣзнѣи*, *нѣнѣи*, *нѣднѣи се*, *дднѣи*, *ѣднѣи*, *ѣднѣи*, *ѣрнѣи*, *ѣрнѣи*, *рѣзнѣи*, *унѣи*, *унѣи се*, *снѣла*, *ддно*, *дднѣла*, *дднѣло*, *дднѣи*, *дднѣи*, *дднѣи* итд.

Код овог типа глагола акценат се не слаже са Д. у 1. и 2. лицу множине презента где у Каћу може бити само *ѣчѣмо*, *ѣчѣте*. У осталим облицима ситуација је као код Д. Код сложених глагола акценат је као код Д. осим у презенту где може бити само *оѣлѣѣмо*, *оѣлѣѣте*.

Тип *мдѣи-мдѣем*. Од три Д. глагола у говору Каћа норми одговара само овај који је наведен али се поред облика *мдѣу* за 1. л. јд. презента може чути *мдѣем*. У Каћу 3. л. мн. презента нема акценат као код Д. већ имамо *мдѣу* или *мдѣеду*. Овде је занимљив акценатски лик 1. л. јд. *нѣ моѣу* добијен аналошки према осталим облицима где је такво преношење нормално (уп. *нѣ можѣм*). Други Д. пример, *рѣи* у говору Каћа се не

⁴⁹ Од овог глагола постоји и инфинитив *мѣиѣи*, али не и остали глаголски облици који би одговарали оваквом инфинитиву.

⁵⁰ Напоредо са овим обликом чује се и инфинитив *рѣсѣи* који има парадигму као глаголи типа *ѣрѣи-ѣрим*.

⁵¹ Овај облик добијен је због непостојања гласа *х* у овом говору: *врѣао* > *врао* > *врѣ*.

⁵² По акценту инфинитива код ових глагола говор Каћа се слаже са Гружом, тј. има само овај акценат за разлику од ситуације у Поцерини и западном Срему где се јавља и *исѣп̄рѣсѣи*.

⁵³ О. с. 609.

чује у презенту, а у перфекту је акценат исти као код Д. Трећи Д. пример *лѣћи* има презент по другој врсти: *лѣнем*, а акценат је као код Д. У радном глаголском придеву овај глагол се у говору Каћа и облички и акценатски слаже са Д. нормом: *лѣто, лѣла, лѣло*. Код сложених глагола у свим глаголским облицима ситуација у Каћу је као код Д. када су у питању глаголи којима је основа *лѣћи, мѣћи, љри.лѣћи, љомѣћи*. Различите су само основе: код Д. је *залежѣм, љдмажѣм*, а у Каћу је *љри.лѣнем, љдмо.лѣнем*. Акценатског слагања нема само код глагола са основом *рѣћи*; код Д. је *изрѣчем*, у Каћу је *изрѣкнем*.

Тип *сѣсѣи-сѣднем*. Овде акценат остаје исти у свим облицима као код Д. с тим што се на ултими не чува поста акценатска дужина. Од Д. примера чују се следећи: (*дѣ*)*бећи, дѣћи, јѣсѣи, љдсѣи, љући, срѣсѣи, сѣи.ићи, црћи*. Неки од ових глагола имају облике по трећој врсти: *дѣи.нуићи, дѣ.викнуићи, љу.кнуићи, цр.кнуићи*, а Д. пример *кѣћи* у Каћу има само облик *кѣкнуићи*.

Сложени глаголи, такође, имају акценат као код Д.: *зѣ.и.сѣи. на.љу.ћи, дѣ.врћи, љд.ди.ћи, љд.јесѣи, љр.ср.сѣи, љр.исѣи.ићи, љр.цр.рћи*.

Глагол *јѣсѣи* има и овде дублетне форме у презенту: *јѣм, јѣи, јѣ, јѣмо, јѣше, јѣду* — *јѣдем, јѣдеи, јѣде, јѣдѣмо, јѣдѣше, јѣду|јѣдѣду*. У Каћу постоје дублети и у императиву: *јѣј, јѣјше* према *јѣди, јѣше*.

У говору Каћа акценат 3. л. мн. презента скраћен је па имамо: *јѣду|јѣдѣду* у обе варијанте, док је код Д. акценат у варијантама различит. И сложени глаголи имају дублетне форме: *љд.јѣм, љд.јѣдем*.

Иако је аорист време које је скоро сасвим nestало, понекад се ипак чује, између осталог код овог типа глагола. Аорист ових глагола не слаже се акценатски са Д. — у Каћу ће увек на првом слогу бити ("): *дѣ.бе.же, љс.и.аде, љд.ди.же, љд.је.де, љр.исѣи.и.же*.

Тип *љр.сѣи-љр.ѣдем*. Ови глаголи понашају се као код Д. Од Д. примера познати су следећи: *љр.сѣи, кр.сѣи, м.сѣи, љд.сѣи, сѣћи*. Другачије се понашају *сѣри.ћи-сѣри.жем* и *љ.лѣ.ви.и-љ.лѣ.ви.м* (Д. *љ.лѣ.и-љ.лѣ.јѣвѣм*). Глагол *к.л.сѣи* је непознат.

И сложени глаголи понашају се као код Д.: *дѣ.р.сѣи-дѣ.р.ѣдем, љр.сѣи-љр.сѣ.чем*.

Тип *чу.и-чу.јем*. Код овог типа акценат у инфинитиву и презенту је исти. Сложени глаголи понашају се као код Д.

У говору Каћа чују се ови примери: *би.и-би.јем, би.и-б.дѣ.м|б.иднем, ви.и-ви.јем* (viere), *кр.и.и-кр.и.јем, л.и.и-л.и.јем, м.и.и, љ.и.и, р.и.и, с.и.и.и*, затим глаголи који су познати у облику с префиксом: *љ.зу.и, љ.д.зу.и, д.бу.и*.

Аорист простих глагола обично се не чује у Каћу, а од сложених, уколико се чује, акценатски се разликује од Д. Једино облици *з.ачу, з.ачу, з.ачу, з.ачусмо, з.ачусше, з.ачуше* имају акценат који даје Д. у аористу, а остали сложени глаголи имају (") акценат на првом слогу: *љ.с.и, з.ави, д.бави, љр.ѣ.и, љр.ѣ.и*.

Акцентат у императиву је као код Д. *чуј, чујмо, чујте, иди, идијмо, идијте*. Трпни придев простих глагола са наставком *-и* не гради се, а од сложених са овим наставком постоји само један: *идднайи*. Трпни придев са наставком *-н* има акцентат као код Д. и код простих и код сложених глагола: *заливен, заливена; ливен, ливена, ливено, сашивен, сашивена, сашивено; чувен, чувена, чувено; шивен, шивена, шивено*. Поред Д. акцентата *бијен бијена, бијено* чује се и акцентат *бијен, бијена, бијено*.

У правом придевском значењу ови облици акцентатски се слажу са Д. нормом у следећим примерима: *ливени, ливена, ливено; чувени, чувена, чувено*, а одступају у: *заливена, заливено; изривена, изривено; убијена, убијено*.

У радном глаголском придеву већина има исти акцентат у сва три рода: *био, била, било; вио, вила, вило; крио, крила, крило; лйо, лила, лило; мио, мила, мило; рйо, рила, рило; сийао, сийала, сийало; чуо, чула, чуло; шйо, шила, шило*, док се акцентат у ж. и ср. р. мења само код два глагола: *био, била, било; ийо, иила, иило*. Код овог облика сложених глагола акцентат се преноси на први слог као у следећим примерима: *зашила, измила, начула, ирџбила, ирџсйала, сакрила*. Прости глаголи са (') акцентом у ж. р. кад добијају префикс преносе акцентат по старом преношењу и чувају постакацнатску дужину: *не била, идијила*. Овакав акцентат имају и облици: *зџила, изрила, ирџвила*.

Глагол *ићи*. Промену (') акцента у (") у презенту и у прилогу времена садашњег немамо у говору Каћа, задржава се акцентат из инфинитива: *идџм, идџш, иде, идџмо, идџте, иду/идџеду; идући*. Са Д. се не слажу ни облици императива: *иди, идијте/ијте* али зато н. пр. *ишо, ишила, ишло* одговара Д. норми. Нема одступања ни код сложених глагола: *доћи, заћи, заићи, зааћи, изићи, мимойићи (се), наићи, наћи, надићи, обићи, идоћи, иревазићи ирџћи, ирићи, ироћи, иридоћи, иронџћи, разићи се, сйћи, снаћи, ући*. Једино се глагол *ишићи* чује само у овом акцентатском лику. Нема одступања од Д. норме ни у облицима: *дођем, дођеш, дође, дођемо, дођете, дођу/дођеду, доћи, доћише/доћише, дошо, дошила, дошло*. Такође се са Д. слажу и облици: *изаћи, изићи, изаћише/изаћише, изићише/изићише, обићи (Д. обиди), оијиди; изађем, изиђем, доиђем, заиђем, наиђем* и сл. Облици *изидем, обидем, иијидем* и сл. се не употребљавају. Треба истаћи да се сложени глаголи никад не чују са (') акцентом (тип *наићи*). Глагол *ишићи* има презент само од краће основе: *ддем, ддеш, дде, ддемо, ддеје, дду/ддеду*. У радном глаголском придеву и прилогу времена прошлог акцентат се разликује од Д. норме: *ишишо, ишишила, ишишло, ишишили; ишишаџ, ишишаџи*. Глагол *обићи* има акцентат као код Д. у овим облицима: *обишо, обила, обило, обили; обишаџ, обишаџи*. Тако је и од *изаћи: изашо, изашла, изашло*.

Тип *кљџи-кунџм*. Наведени глагол је једини Д. пример за овај тип у Каћу. Сложени глаголи типа *ирџкљџи* познати су у говору Каћа и имају акцентат који прописује Д.: *зџиџи, зџсрџи*⁵⁴, *иџџи, идоџи*,

⁵⁴ Овај глагол у Каћу има и инфинитив *зџсрџи*.

ра̀су̀ӣи, у̀мрѐӣи, у̀йрѐӣи. Од основа *-дрѐӣи* и *-ждрѐӣи* могу се чути само поједини облици⁵⁵: *Пд̀дрла сам кѐцелу. Пр̀дждрла је свѐ й̀рѐӣице.*

Овај тип одговара Д. норми: *клѐо, клѐла, клѐло, зак̀ло, зак̀лѐла, зак̀лѐло, й̀дчо, й̀дчѐла, й̀дчѐло, ўзо, ўзѐла, ўзѐло, нѐсо, нѐсу̀ла, нѐсу̀ло, дда̀йю, дда̀йѐла, дда̀йѐло, р̀заяѐли, зя̀пчо, зя̀пчѐла, зя̀пчѐло, й̀рѐузо, й̀рѐузѐла, дба̀мро, дба̀мр̀ла, й̀дду̀йро, й̀дду̀йр̀ла.* Без поста акценатске дужине чују се: *ўмро, ўмр̀ла, ўмр̀ло, й̀дмр̀ли, дд̀йро (Д. дд̀йр'о), дд̀йр̀ла, дд̀йр̀ло, й̀рдс̀йро (Д. й̀рдс̀йр'о), й̀рдс̀йр̀ла, й̀рдс̀йр̀ло.* Трпни придев од простих глагола такође није уобичајен, а од сложених се гради, а акценатски се слаже са Д.: *й̀рдк̀лѐӣ, й̀рдк̀лѐӣа, й̀рдк̀лѐӣю, д̀иѐӣ, д̀иѐӣа, д̀иѐӣю, нѐчѐӣ, нѐчѐӣа, нѐчѐӣю, нѐсу̀ӣ, нѐсу̀ӣа, нѐсу̀ӣю, й̀рдс̀йр̀ӣ, й̀рдс̀йр̀ӣа, й̀рдс̀йр̀ӣю, зя̀пчѐӣ, зя̀пчѐӣа, дбу̀зѐӣ, дбу̀зѐӣа, дбу̀зѐӣю, р̀засу̀ӣ, р̀засу̀ӣа, р̀засу̀ӣю, й̀дду̀йр̀ӣ, й̀дду̀йр̀ӣа, й̀дду̀йр̀ӣю.* У Каћу није уобичајен одређени вид ових трпних придева. Једино се може чути *й̀рдк̀лѐӣи.*

Код подврсте *й̀р̀ӣи-й̀р̀ѐм* ово је једини познат пример за просте облике. Сложени облици граде се од основа *й̀р̀ӣи, жѐӣи, д̀у̀ӣи* а акценатски се слажу са Д.: *зя̀йр̀ӣи, ис̀йр̀ӣи, нѐйр̀ӣи, д̀ӣр̀ӣи, й̀рд̀йр̀ӣи, сѐйр̀ӣи* *наду̀ӣи се, нѐжсѐӣи (Д. нѐжсѐӣи), й̀джсѐӣи.* Остали нису познати, а као глагол *й̀р̀ӣи-й̀р̀ѐм* у Каћу се понаша и глагол *мр̀ѐӣи-мр̀ѐм.* Одступања од Д. овде нема: *й̀р̀о, й̀р̀ла, й̀р̀ло, жсѐѐо, жсѐѐла, жсѐѐло, й̀д̀йр̀о (Д. й̀д̀йр'о), й̀д̀йр̀ла, й̀д̀йр̀ло, наду̀о, наду̀ла, наду̀ло, й̀джсѐо, й̀джсѐела, й̀джсѐело.* Трпни придев се чује само од глагола *й̀р̀ӣи* и његових сложених облика: *нѐйр̀ӣи, у̀йр̀ӣи; й̀р̀вен, й̀р̀вена, й̀р̀вено, нѐйр̀вен, нѐйр̀вена, нѐйр̀вено* и сл. Облици *жѐӣи, й̀джсѐӣи, наду̀ӣи, й̀р̀ѐн, й̀р̀ѐна, й̀р̀ѐно* нису познати. Акценат у презенту се слаже са Д.: *й̀р̀ѐм, й̀р̀ѐӣи, й̀р̀ѐ, й̀р̀ѐмо, й̀р̀ѐӣе, й̀р̀ӯ/й̀р̀ѐду; й̀д̀йр̀ѐм, й̀д̀йр̀ѐӣи, й̀д̀йр̀ѐ, й̀д̀йр̀ѐмо, й̀д̀йр̀ѐӣе, й̀д̀йр̀ѐду/й̀д̀йр̀у.* У Каћу се чују облици: *й̀дрѐм, й̀дрѐӣи, й̀дрѐ, й̀дрѐмо, й̀дрѐӣе, й̀дрѐду/й̀дрѐу,* такође и *жсѐѐѐм, жсѐѐѐӣи, жсѐѐѐӣе* и сл. а исто тако и сложени облици од ове основе *й̀джсѐѐѐм* и сл. Као и код Д. и у Каћу је императив: *жсѐѐӣи, жсѐѐӣиѐ; й̀джсѐѐӣи, у̀йр̀ӣи, у̀йр̀ӣиѐ; жсѐѐӣи, й̀др̀ӣи, нѐйр̀др̀ӣи.*

4.5.2. Глаголи друге врсте

а) Са (') акценѐӣом кад је основа од два, т̀ри или чет̀ири слоја. Од Д. двосложних придева овом типу у говору Каћа припадају: *й̀р̀ну̀ӣи-й̀р̀нѐм, нѐкнѐӣи, б̀кнѐӣи, ва̀нѐӣи, в̀кнѐӣи, в̀нѐӣи, в̀р̀снѐӣи, й̀акнѐӣи, й̀р̀акнѐӣи, й̀кнѐӣи, д̀ир̀нѐӣи, д̀унѐӣи, зѐркнѐӣи, зѐвнѐӣи, јѐкнѐӣи, к̀нѐӣи, кр̀ѐнѐӣи, л̀нѐӣи, ма̀нѐӣи, м̀кнѐӣи, м̀нѐӣи, й̀лакнѐӣи, й̀р̀нѐӣи, й̀р̀снѐӣи (й̀р̀снѐӣи), р̀кнѐӣи, сѐвнѐӣи, с̀нѐӣи, ск̀кнѐӣи, ср̀кнѐӣи, с̀кнѐӣи, у̀кнѐӣи, цѐркнѐӣи, ц̀кнѐӣи, шѐнѐӣи, ш̀кнѐӣи.* Од глагола познатих само у сложеном облику забележени су: *д̀жѐӣи-нѐӣи, забр̀ѐкнѐӣи, завѐр̀нѐӣи, зао̀йш̀нѐӣи (Д. зао̀йш̀нѐӣи), наср̀нѐӣи, одиш̀р̀нѐӣи (Д. оиш̀р̀нѐӣи), й̀омѐнѐӣи, у̀йр̀ѐнѐӣи, у̀ш̀ӣи-нѐӣи.*

Као код Д. и у Каћу глаголи са *-к-*, *-ѐ-* испред *-ну-* могу ићи и по првој врсти: *зabr̀ѐӣи, й̀р̀мѐӣи, у̀йр̀ѐӣи.* Акценат се мења само у радном глаголском придеву: *с̀иѐӣо, с̀йр̀ѐӣо, забр̀ѐко.*

⁵⁵ Инфинитив ових глагола у Каћу гласи *й̀одѐра̀ӣи, й̀р̀ождѐра̀ӣи.*

Другом акценатском типу припадају: *брѝзнуѝи, звѣкнуѝи, звѝзнуѝи, зѝрануѝи се, јѝрнуѝи, лануѝи, ѝйснуѝи, сѝрѝнуѝи, чѣркнуѝи*. Остали су непознати.

Од тросложних примера су познати: *заковрѝнуѝи, сѝрмѣкнуѝи (се), шкрѝѝнуѝи*. Друкчији акценат има *лабрѝнуѝи*, а остали се не јављају.

Од четворосложних основа чују се: *кукурѣкнуѝи, чалабѣркнуѝи*. *Чалабрѝнуѝи* има други акценат, а остали су непознати.

Глаголи друге врсте са (') акценатом (и прости и сложени) понашају се у говору Каћа у свим облицима као код Д.: *крѣнем, крѣнуѝи, крѣнуѝа, крѣнуѝо, крѣниѝе, крѣно, крѣнула, крѣнуло, окрѣнем, заковрѣнем, кукурѣкнем*.

б) Са (') акценатом кад је основа од два, три или четири слоја. Од Д. примера са двосложном основом и (') акценатом на првом слогу у говору Каћа су познати: *ѝднуѝи-ѝднем, бануѝи, ѝануѝи, ѝрануѝи, дануѝи, кануѝи, клонуѝи, лануѝи, макнуѝи, мѝнуѝи, ѝлануѝи, свануѝи, слѣнуѝи, ѝакнуѝи, учмануѝи, ѝаѝнуѝи*. Нема акценатских одступања од Д. норме: *ѝднем, ѝднеш, ѝоне, ѝднѣмо, ѝднѣше, ѝдну|ѝднѣду; ѝакнуѝи; ѝдони, ѝдониѝе|ѝдониѝе; ѝдно, ѝднула, ѝднуло; ѝдѝонем, ѝдѝонеш, ѝдѝоне, ѝдѝонѣмо, ѝдѝонѣше, ѝдѝону|ѝдѝонѣду; ѝѝдни, ѝѝдниѝе|ѝѝдниѝе; наѝакнуѝи, ѝѝдно, ѝѝднула, ѝѝднуло*.

Глаголи са сугласничком групом у основи могу имати инфинитив и радни глаголски придев по првој врсти као и код Д.: *маѝи, маѝо, маѝла, маѝло; намаѝи, намаѝо, намаѝла, намаѝло* и сл.

Д. примери са тросложном основом и (') на другом слогу познати у Каћу: *ѝраѝакнуѝи се, ѝлѝѝнуѝи се*. Као и код Д. имају акценте: *ѝраѝакнѣм се, ѝраѝакнѣш се, ѝраѝакнѣ се, ѝраѝакнѣмо се, ѝраѝакнѣше се, ѝраѝакну се|ѝраѝакнѣду се; ѝраѝакни се, ѝраѝакниѝе се; ѝраѝакно се, ѝраѝакнула се, ѝраѝакнуло се*.

Глаголи *баѝкнуѝи, јаѝкнуѝи, маѝкнуѝи* имају (') акценат, а остали су непознати.

Глагол *лабрѝнуѝи* понаша се као код Д.: *лабрѝнем, лабрѝнеш, лабрѝне, лабрѝнѣмо, лабрѝнѣше, лабрѝну|лабрѝнѣду; лабрѝно, лабрѝнула, лабрѝнуло*. Остали Д. примери за тип *лабрѝнуѝи* су непознати.

Глагол *забезѣкнуѝи се* припада другом акценатском типу.

Д. примери за четворосложне основе са (') акценатом на другом слогу нису познати у Каћу.

ц) Са (") акценатом кад је основа двосложна. У говору Каћа постоје ови Д. примери: *ѝнуѝи-ѝнем, бљѝнуѝи, бѝнуѝи, брѝнуѝи се, бѝбнуѝи, бѝђнуѝи, вѣнуѝи, вѣнуѝи, ѝлѝнуѝи се, ѝѝнуѝи, дѝнуѝи, дѝнуѝи, дрѝнуѝи, жѝнуѝи, жѝраѝкнуѝи, жѝвнуѝи, звѣкнуѝи, звѝзнуѝи, звѣркуѝи, зѝснуѝи се, зѝнуѝи, здѝнуѝи, зѝнуѝи, кѝснуѝи, клѣкнуѝи, клѝнуѝи, крѣснуѝи, кѝнуѝи, лѝнуѝи, лѝснуѝи, мѝѝнуѝи, мѝднуѝи, мѝзнуѝи, муђнуѝи, никнуѝи, ѝѝнуѝи, ѝѝкнуѝи, ѝѝнуѝи, ѝйснуѝи, ѝлѣнуѝи, ѝлѣ-*

снуйи, њљунуйи, њљуснуйи, њљунуйи, њраћнуйи се, њрднуйи, њрснуйи, њркнуйи, рѡнуйи, свѡснуйи, свѡкнуйи, скѡнуйи, смѡкнуйи се, сѡйснуйи, шрѡнуйи, шрѡснуйи, шрѡнуйи, шѡунуйи, ћѡнуйи, чѡркнуйи, чѡзнуйи, чѡчнуйи, шкрѡнуйи, шѡнуйи, шѡнуйи и они који су само сложени: ѡскрснуйи, ѡбленуйи се, ѡѡрнуйи се, ѡскрснуйи, ѡмѡнуйи, ѡдѡунуйи ѡклизнуйи се, ѡшврднуйи, ѡддрѡнуйи, ѡрѡзкнуйи.

Акцентатски се ови глаголи слажу са Д.: ѡнем, ѡнеш, ѡне, ѡнемо, ѡнеше, ѡну/ѡнеду; ѡни, ѡнише/ѡнише; ѡно, ѡнула, ѡнуло; ѡнуйи, ѡнуйи, ѡнуйи; ѡнуйи, ѡнуйи; ѡнуйи, ѡнуйи; ѡнуйи, ѡнуйи; ѡнуйи, ѡнуйи.

Другом акцентатском типу припадају: ѡѡлунуйи, клѡкнуйи, мѡнуйи, ѡрснуйи, ѡрснуйи/ѡрснуйи, свѡркнуйи, смѡнуйи, шрѡнуйи, цѡкнуйи, а од сложених: ѡбрѡкнуйи, ѡсмѡхнуйи се, ѡшѡчѡнуйи, ѡчѡнуйи. Остали су непознати.

Поједини глаголи из ове групе у неким облицима прелазе у прву врсту, али им акценат остаје непромењен: дѡћи: дѡио, дѡила; ѡдѡћи: ѡдѡио, ѡдѡила.

4.5.3. Глаголи шреће врсте

Тип ѡмеѡи-ѡмѡм/-ем. И прости и сложени глаголи (ѡзѡмеѡи, разѡмеѡи) познати су у Каћу и акценатски се слажу са Д.: ѡмѡм, ѡмеѡи, ѡме, ѡмемо, ѡмеѡше, ѡму/ѡмеду; ѡмо, ѡмѡла, ѡмѡло; разѡмеѡи, разѡми; разѡмо, разѡмѡла.

Глаголи дѡсѡеѡи-дѡсѡеѡм, ѡсѡеѡи-ѡсѡеѡм, ѡрсѡеѡи-ѡрсѡеѡм, као и смѡѡи-смѡм које Д. сврстава под чѡѡи-чѡѡем у Каћу припадају ѡмеѡи-ѡмѡм.

Тип зрѡѡи-зрѡм (у Каћу: зрѡм). Од Д. примера у Каћу су у употреби два проста, али и они са фонетским изменама: врѡѡи-врѡм, зрѡѡи-зрѡм, а од сложених ѡзрѡеѡи (sr̥estare) и ѡсѡѡѡи. Акцентатски се слаже са Д.: зрѡм, зрѡи, зрѡ, зрѡмо, зрѡше, зрѡ/зрѡду; зрѡо, зрѡла, зрѡло.

Акцентат прѡстих глагола разликује се од Д. норме само у императиву: врѡ, врѡмо, врѡше; зрѡ, зрѡмо, зрѡше.

Од сложених глагола овог типа само глагол ѡсѡѡѡи има акценат по трећој врсти како прописује Д.: ѡсѡѡм, ѡсѡѡи, ѡсѡѡи, ѡсѡѡмо, ѡсѡѡше, ѡсѡѡу/ѡсѡѡду; ѡсѡѡо, ѡсѡѡла. Сложени глаголи од остала два глагола прелазе у прву врсту, па имамо: ѡзрѡм, ѡзрѡш, ѡзрѡ, ѡзрѡмо, ѡзрѡше, ѡзрѡ, ѡзрѡм, ѡзрѡш, ѡзрѡ, ѡзрѡмо, ѡзрѡше, ѡзрѡ (у Каћу и ѡзрѡѡду), ѡзрѡо, ѡзрѡла, ѡзрѡло; ѡзрѡѡо, ѡзрѡѡла, ѡзрѡѡло.

Глагол мѡѡѡи и у Каћу има акценат као код Д.: мѡѡм, мѡѡи, мѡѡе, мѡѡеѡмо, мѡѡѡше, мѡѡу, мѡѡи, мѡѡен.

Тип вѡдѡѡи (у Каћу: вѡдѡѡи) — вѡдѡм: У говору Каћа сви глаголи овог типа имају икавску замену ѡ. Од Д. примера познати су следећи: вѡдѡѡи, вѡсѡѡи, свѡдѡѡи се, сѡѡѡѡи, и само сложени: ѡѡдѡѡѡи, ѡмѡѡѡи. Акцентатски се слажу са Д.: вѡдѡм, вѡдѡи, вѡди, вѡдѡмо, вѡдѡше, вѡде/вѡдѡду; вѡди, вѡдѡше/вѡше; вѡдио, вѡдила; вѡђен, вѡђѡна; ѡзвѡдѡм.

Тип *живеџи* (у Каћу: *живџи*) — *живџим*. Акцент ових глагола одговара Д. норми, али је увек место екавске икавска замена *ѣ*. Већина Д. примера позната је у Каћу: *блѣјаџи*, *бридиџи*, *бучаџи*, *јудиџи*, *дрѣж-даџи*, *дрѣчаџи*, *звѣчаџи*, *зујаџи*, *клѣчаџи*, *кѣчаџи*, *рѣжаџи*, *рудиџи*, *сѣдиџи*, *скѣчаџи*, *сѣидиџи се*, *сѣјудиџи*, *иџиџаџи*, *иџиџаџи*, *иџиџаџи*, *ујаџи*, *учаџи*, *иџидиџи*, и само сложени: *залудиџи*, *ојусџиџи*, *иолудиџи*, *поскуџиџи*, *иоџиџи*.

У говору Каћа акценат је скраћен у следећим Д. примерима: *ври-иџаџи*, *вриџиџи*, *иџиџи*, *сѣрџиџи*, *сѣрџиџи*, *џѣрџаџи*, *џѣрџаџи*.

Примери из Каћа: *вриџиџи*, *иџиџи*, *дубџиџи*, *јѣзџиџи*, *лудиџиџи*, *иџамни-џиџи*, *џиџиџи*, *џиџиџи*.

Због доследно икавске замене *ѣ* овај тип глагола у говору Каћа изједначаје се са типом *иџубџиџи-иџубџим*.

Тип *завидџи* (у Каћу: *завидџи*) — *завидџим*. Једино је овај Д. пример познат у Каћу и акценатски се слаже са Д.: *завидџим*, *завидџиџи*, *завидџи*, *завидџо*. Други акценат има глагол *насиџаџи*.

Тип *жѣлеџи* (у Каћу: *жѣлеџи*) — *жѣлеџим/-им*. Код већине глагола *ѣ* > *и* и ти глаголи су пришли типу *лѣмиџи-лѣмџим*, а глаголи *иџреџи-иџреџим* и *бѣлеџи-бѣлеџим* пришли су типу *усѣџиџи-усѣџим*.

Глаголи овог типа одговарају Д. норми осим трпног придева где ће у Каћу бити *жѣљен*, *жѣљена*, *жѣљено*, а у презенту увек само *жѣлеџо*, *жѣлеџиџе*.

Од Д. примера у говору Каћа овом типу припадају: *бѣзџиџи*, *бѣжџаџи*, *бѣсџиџи*, *бѣјаџи се*, *бѣлеџи*, *иџреџи*, *дрѣжаџи*, *жѣдџиџи*, *жѣлеџи*, *кѣиџиџи*, *лѣжџаџи*, *рѣсџиџи*, *сѣдиџи*, *сѣјџаџи*, *иџреџаџи*, *иџрџаџи*, *џѣиџиџи* и само сложени: *зѣиџудџиџи*, *одѣлеџи*, *оџреџи се*, *скѣреџи се*.

Неколико глагола овог типа продужило је акценат и они су набројани уз тип *живеџи-живџим*, а остали су непознати.

Као и код Д., глаголи код којих се *ѣ* у основи мења у *а*, имају овакав радни и трпни придев: *бѣжѣла*, *бѣја се*, *дрѣжѣла*, *лѣжѣла*, *сѣјѣла*, *иџрѣла*; *дрѣжан*, *дрѣжѣна*, *дѣлежѣн*, *дѣлежѣна*, *иџсѣјѣн*, *иџсѣјѣна*.

Од глагола *хиѣџи* (у Каћу *иѣџи*) познат је само овакав инфинитив. У презенту и радном глаголском придеву овај глагол има акценат као код Д.: *дџу*, *дџеш*, *дџе*, *дџемо*, *дџеџе*, *дџе|дџеду*; *иѣо*, *иѣла*, *иѣло*.

Сложени глаголи од овог типа такође одговарају Д. норми: *зѣклеџи*.

Тип *вѣлеџи-вѣлеџим* (у Каћу: *вѣлеџим*). Као и код Д. у презенту је (") акценат: *вѣлеџи*, *вѣлеџи*, *вѣлеџо*, *вѣлеџиџе*, *вѣлу|вѣлеџу*, у осталим облицима: *вѣло*, *вѣлеџа*; *вѣљен*, *вѣљена*. Специфичан је облик *вѣлеџим*, *вѣлеџиџи*, *вѣлеџиџе*, *вѣлеџимо*, *вѣлеџиџе*, *вѣлеџеду* у значењу *више волеџи*.

Сложени глагол *иџривѣлеџи* има акценат *иџривѣлеџим* (Д.: *иџривѣлеџим*) а *зѣвѣлеџи* *зѣвѣлеџим*.

Тип *зелѣнеџи* (у Каћу *зелѣнеџи*) — *зелѣнеџим*. Због доследно икавске замене *ѣ* у инфинитиву код овог типа глагола, сви примери који се чују у Каћу и фонетски и акценатски потпуно се слажу са типом *иџреѣџиџи-иџреѣџим* па ће бити обрађени уз тај тип.

4.5.4. Глаголи четврте врсте

Тип *брањити-брањим*. Као и код Д. и у Каћу је овај акценатски тип, глагола заступљен са великим бројем примера: *бечити, блажити, будити, бунити, бушити, вабити, варити, влачити, њиздити се, њавити, њечити, ирадити, ирешити, ирушити, иушити, давити, давити се, делити, дицити се, дражити, дремити, дужити, дурити се, жарити, жуљити, журити, значити, јавити, једити, језити се, јурити, кадити, њоканити, кварити, кињити, клажити се, кочити, кравити, крајити, кривити, крњити, кружити, кржити, кумити, кумити, лејити, лечити, личити, љубити, љујити, љујити, мазити, омалити, мамити, марити, масити, мацити се, месити, мјрити, мјити, малити, млачити, мржити, мрсити се, мрсити, мујити, њалити, њечити, њалити, њасити се, њражити, ирејити, ојрљити, ирђити, иуђити, равнити, радити, редити, њорубити, ирерубити, садити, свјити, сладити, служити, служити, слудити се, сирвјити, усјујити, судити, сунити, њанјити, шврдити, њињити, ифражити, ирјечити, ирјезити, ирђити, ирјудити се, ирјунити, иујжити се, љулити, фалити, ладити, ранити, цјнити, цјдити, очјити, ошвањити се, ширити, и само сложени: ирјиблјжити се, иодбрадити се, завалити, обавесити, освјсити, онесвјсити, надвисити, њовладити, њовредити се, заљибити се, зањурити се, удаљити, иодарити, иродужити, снјмити, искарити, укјити се, раскрјечити се, окрјити, закрјити, скрјжити, укрујити, њокуњити се, уљудити, домањити, замјити, умрјити се, надмудрити, сјарити, сјљбјити, ирејрјечити, зајујити се, нарастити, ирорјити, осамјити се, насљдити, засљјити, оцмљити, њајмурити се, уђудити се, заусјити, наерити се, иршврљити, зашљити, најмити, ирјити, узјити и каћки пример *изједати*.*

Ови глаголи акценатски се слажу са Д.: *брањим, брањити, брањо брањимо, брањити, брање/брањиду; фален; брањо, брањити/брањити; брањо, брањила, брањило; забрањим; забрањен, забрањити*.

Од Д. норме одступају ови примери: *блудити — блудим, буљити — буљим, јајити — јајим, жујити — жујим, зајујити — зајујим, лудити — лудим, нарастити — нарастити/нарастем, ојусјити — ојусјим, ијити — ијитим* (Д. има инфинитив *ијити*), *цјлити — цјлим, црјити — црјим*. Сви наведени примери пришли су типу *ирубити-ирубим*. Осим глагола *јајити-јајим* сви су непрелазни па би и по тој особини требало да припадају типу *ирубити-ирубим*. Од Д. норме одступају следећи глаголи: *жјдити се-жјдитим се, шјити-шјитим, шурити-шурим*. Остали су непознати. Примери из Каћа: *барити-барим, бурити се-бурим се, журити се-журим се, дубити-дубим, личити-личим, најмити-најим, ључити-ључим*.

И за говор Каћа важи напомена коју је И. Стевовић дао за говор Груже да „... многи глаголи 7. врсте (Белићеве) имају . . . у инфинитиву у основи *и* и онда када имају значење *непрелазног* глагола.“⁵⁶ У говору

⁵⁶ О. с. 622.

Каћа то су глаголи: *бѣлѣи се, вранѣи се, жуѣи се, зайрѣдѣи се, зелѣниѣи се, оѣлуѣи се, остѣриѣи се, ѣлѣвиѣи се, црѣвиѣи се, црѣи се* итд.

Тип *ѣрубиѣи-ѣрубим*. Слаже се са Д.: *ѣрубим, ѣруби се, ѣруби, ѣруби мо, ѣруби се, ѣрубе|ѣрубиду; ѣруби, ѣруби се|ѣруѣи се; ѣрубио, ѣрубила, ѣрубило; зайрѣбим, зайрѣби се, зайрѣби; зайрѣби се|зайрѣѣи се; зайрѣбио, зайрѣбила*. Чују се ови Д. примери: *ѣриѣи, врѣдиѣи, дубѣи, журиѣи, злѣи се (Д. злѣи се), јѣи се, кѣи се, кѣи се, клѣи се, лѣи се, лѣи се, мѣи се, мрѣи се, ѣлѣви се, ѣзуѣи се, ѣѣи се, рѣи се, рѣи се, свѣлѣи се, сѣи се, слѣи се, сѣрѣи се, ѣѣи се, ѣѣи се, ѣрубиѣи, ѣѣи се, цѣи се, чѣи се, члѣи се, чкѣи се* и само сложени: *оѣлуѣи се, оѣрубиѣи се, оѣѣи се, ѣѣи се*.

Овамо су пришли глаголи типа *ѣѣи-ѣѣим*: *бѣлѣи се, блѣди се, брѣди се, мѣи се, жуди се, жуѣи се, кѣи се, занѣмѣи се, ѣлѣви се, рѣи се, рѣи се, сѣди се, ослѣи се, сѣи се, сѣди се, ѣриѣи се, цѣи се, ѣѣи се* и само сложени *ѣѣи се, ѣѣи се, ѣѣи се, ѣѣи се*.

Други акценат имају: *бѣри се-бѣрим се, жури се-журим се, лѣи се-лѣи се, ѣлѣи се-ѣлѣим се*. Акценатски ови глаголи припадају претходном типу *бѣри се-бѣрим се* иако су сва четири непрелазна и по Д. би требало да припадају типу *ѣрубиѣи-ѣрубим*.

С друге стране важи Д. констатација да глаголи мењају акценат у зависности од тога да ли су прелазни или непрелазни па се тако са два акцената чују: *слѣди се: слѣдим (Јѣ са двѣ кѣи се слѣдим кѣфу) | слѣдим (Лѣна је чѣрба, чѣи се слѣди), ѣѣи се: ѣѣим (Тѣѣи за кѣѣи се) | ѣѣим (Тѣѣи се на деѣу)*. Осим ових Д. примера у говору Каћа овако се понаша и *дубѣи се: дубим (Прѣо дуби се ѣѣи се) | дубим (Знѣ да дуби се ѣлѣи)*.

Треба напоменути и то да у говору Каћа многи Д. примери немају инфинитивну основу на *и* већ на *а*: *бѣлѣи се, (ѣо)бѣрѣди се, свѣри се, рѣѣи се, ѣѣи се, шѣѣи се*.⁵⁷

Овом акценатском типу припадају и: *врѣи се, ѣѣи се, ѣѣи се, ѣѣи се*.

Тип *ѣѣи-ѣѣим*. Код овог типа глагола и у Каћу акценат је у свим облицима исти: *ѣѣим, ѣѣим се, ѣѣим се, ѣѣим се, ѣѣим се|ѣѣиду; ѣѣим се|ѣѣи се; ѣѣим се; зайѣѣим се*. Да ли и у Каћу овај тип глагола има акценатску алтернацију у аористу као код Д. тешко је рећи пошто се овај облик врло ретко чује у Каћу. Од Д. примера у говору Каћа се чују: *ѣѣи се, ѣѣим се, ѣѣим се, ѣѣим се, ѣѣим се, ѣѣим се, ѣѣим се*.

Тип *ѣѣи-ѣѣим*. Сви примери познати у Каћу имају акценат који прописује Д.: *бѣлѣи се, бѣрѣди се, одрѣди се (Д. дрѣди се), дѣди се, одѣди се, ѣѣи се, ѣѣи се, ѣѣи се, ѣѣи се, кѣѣи се, закѣди се, кормѣди се, накѣди се, окрѣди се, крѣди се, лѣѣи се, ѣѣи се, ѣѣи се, ѣѣи се, ѣѣи се, ѣѣи се, ѣѣи се, ѣѣи се, ѣѣи се, ѣѣи се, ѣѣи се*.

⁵⁷ Слична је ситуација и у говору Груже (о. с. 623).

се, *иудариши, уразумиши се, рибариши, рованиши, роушиши се, осамариши, сатиариши, скрнавиши, сировалиши, шаманиши, шимариши, шолмачиши, шумачиши, уариши, разузуриши се, шейуриши се, шћућуриши се*, и само сложени *зашуриши, иробуразиши, иовамириши се, зајаламиши, наирабусиши, дозлојрдиши, озлоједиши, уједиши, зауларши, ирекарданиши, иоиклобучиши се, иокондириши се, ускојисциши се*, (Д. *ускојисциши*), *искорениши, окорзиши се* (Д. *укорзиши се*), *скочањиши се, закукуљиши, докучуриши, замуљуши, обезнаниши се, узнемириши, услаириши се, ојамеиши се, ојасуљуши се, ујоирзбиши, ујојисциши, разојачиши, иресамииши, ојашањиши*. Остали су непознати. Слагање са Д. је потпуно: *једначим, једначиш, једначи, једначимо, једначише, једначе|једначиду; једначи, једначише|једначише; једначио, једначила, једначило; уједначен, уједначена*.

Тип *живојариши-живдијарим*. Слагање се са Д.: *живдијарши, живдијари, живдијаримо, живдијарише, живдијаре|живдијариду; живојари, живојарише; живојарио*.

Од Д. примера чују се: *јосјодариши, кочијашиши, кочојериши се, кријумчариши* и само сложени: *изобичајиши се, обелоданиши-обелоданим*.

Тип *јамишиши-јамшиш*. Акцент је као код Д.: *јамшиши, јамшиш, јамшишмо, јамшишише, јамшише|јамшиду; јамшиш, јамшишише; јамшишо; зајамшиши-зајамшиш, зајамшиш, зајамшишише; зајамшишо, зајамшћен*.

Уобичајени су Д. примери: *банчиши, момчиши се, докрајчиши*.

Тип *кицошиши се-кицошим се*. Акцент је без промене: *кицошиши се, кичоши се, кичошимо се, кичошишише се, кичоше се|кицошиду се; кичошише се; кичошио се*. Ово је једини глагол овог типа у Каћу.

Тип *ндсиши-ндсим*. Нема одступања од Д.: *ндсиши, ндси, ндсимо, ндсишише, ндсе|ндсиду; ндси, ндсише; ндсио, ндсила; ндшен*. Чују се Д. примери: *вдциши, водциши, идциши, ждциши, кдциши, кречциши, молциши, ндциши, ирдциши, иусциши, селциши, скдциши, шидциши се* и само сложени: *намдциши се, иромдциши се-ирумдциш се*.

Други акценат има Д. пример *ддсциши се, задесциши се*, а остали нису уобичајени.

Тип *лдмиши-лдмиш|-им*. У свим облицима акценат је као код Д.: *лдмиш, лдмиши, лдми, лдмимо, лдмишише, лдме|лдмиду; лдми, лдмише|лдмишише; лдмишо, лдмила; иломљен, лдмљен*.

Овамо су прешли глаголи типа *ждлциши-ждлциш* где *ѣ > и*: *бдсциши, ојладциши, ожддциши, ждлциши, кдциши, лдциши, рдциши, сдциши, ојладциши, цдцишиши*, и само сложени: *иоружниши, заирудниши*.

Сложени глаголи од овог акценатског типа у презенту могу имати тројак акценат:

а) *Ициши акценат* у *иросциш* и *сложеним облицима*. Од Д. примера у говору Каћа позната су три: *зациши се-заци се* и глаголи *завдциши, иомдциши* који у презенту могу имати двојак акценат: *завдци|завдци, иом-*

модри/їдомдри.⁵⁸ Овом типу у говору Каћа не припадају *їрїиїиїи*, *їуїї-њаїи*, а остали Д. примери нису познати.

б) Сложени *їлаїоли* који имају исти број слоїова као *їросїи*. То су глаголи са префиксом *с-* која у презенту имају ("): *слџжїиїи-слџжїм*, *слџмїиїи-слџмїм*, *сївџрїиїи-сївџрїм*, *скрїсїиїиїи-скрїсїїм*, *скрџїиїи-скрџїм*, *склнїиїи*, *слџдїиїи*, *сїдїиїи*, *срџчїиїи*, *сїдїиїи*, *смџжїиїи*, *зїрџзїиїи се*, *зїрџмїиїи*.

в) Код сложених се акценатаї *ї*реноси на *ї*рефикс као (') (*їоломїиїи-їдлолїм*). Ова група глагола је најбројнија и већина је позната у Каћу: *їодбџчїиїи се-їодбџчїм се*, *їрџбрџдїиїи-їрџбрџдїм*, *развџдрїиїи-развџдрїм*, *навџиїиїиїи-навџиїиїм*, *оїлобїиїи-оїлобїм*, *заїнџїиїи се*, *доїддїиїи се*, *уїдїїиїи се*, *уїдсїиїиїи*, *изїубїиїи*, *раздџвџїиїи*, *надџџїиїи*, *одџцнїиїи*, *удрџрбїиїи*, *ознџїиїи се*, *назџбїиїи*, *заклнїиїи*, *сукџбїиїи се*, *налџжїиїи*, *замїїлїиїи се*, *намнџжїиїи се*, *замџрїиїи се*, *замџчїиїи*, *надїиїрїиїи*, *наїдїїиїи*, *заїдїиїиїи*, *расїдрїиїи*, *исїдсїиїи*, *їорџбїиїи*, *одрџнїиїи се*, *орџсїиїи се*, *їрїсвџдїиїи*, *усїиїнїиїи*, *їослнїиїи*, *засџїиїиїи се*, *заївџрїиїи*, *наїдїиїиїи*, *наїдрїиїи*, *їрїшїдчїиїи*, *їоїрџдїиїи*, *изучїиїи*, *їочїдсїиїи*, *зачїнїиїи*, *ушїдрїиїи*, *ушїїрџїиїи*, *одџбрїиїи*, *заклнїиїи*, *укрџїиїи*, *обнџвїиїи*, *обдрїиїи*, *удчїиїи*, *їрослџвїиїи*, *наслнїиїи*, *уїдїиїи*.

Други акценат имају глаголи: *дџврїиїи*, *додџврїиїи-додџврїм*, *крїиїиїи*, *їрџкрїиїиїи-їрџкрїиїм*.

Код сложених глагола типа *лџмїиїи-лџмїм* у 1. и 2. лицу плурала презента имамо следећу ситуацију:

а) од глагола који имају исти акценат у сложеним облицима као у простим само глагол *завџднїиїи-завџднїмо* има акценат какав би се очекивао, иако и он може имати и други акценат: *завџднїмо*. Остала два глагола, где бисмо очекивали (') акценат на пенултими, немају тај акценат него су у овим лицима пришли акценатском типу са (') акцентом на префиксу: *зџорїмо*, *їдомдрїмо*.

б) глаголи са (") акцентом у презенту тај акценат задржавају у свим лицима: *слџмїмо*.

в) Глаголи код којих се акценат преноси на префикс у 1. и 2. лицу плурала презента имају: *їрџбрџїмо*, *оџоїмо*.

У осталим облицима код сложених глагола акценат је као у инфинитиву: *завџднїиїи-завџднї*, *завџднїиїе/завџднїе*, *завџднїо*; *слџжїиїи-слџжїм*, *слџжїиїе/слџжїиїе*, *слџжїо*; *їодбџчїиїи се-їодбџчї се*, *їодбџчїиїе се/їодбџчїе се*, *їодбџчїо се*. Акценатску алтернацију имамо у трпном придеву *слџмїиїи-слџмїен*, *изїубїиїи-изїубїен* и у императиву код глагола који губе последњи вокал у основи: *уїдїиїи се-уїдїи се/уїдї се*, *уїдїиїе се/уїдїиїе се*, *раздџвџїиїи-раздџвџи/раздџвџ*, *раздџвџиїе/раздџвџиїе* итд.

Тип *бџлџжїиїи-бџлџжїм*. Одговара Д. норми: *бџлџжїи*, *бџлџжї*, *бџлџжїмо*, *бџлџжїиїе*, *бџлџжїе*|*бџлџжїїду*; *бџлџжї*, *бџлџжїиїе/бџлџжїиїе*; *бџлџжїо*, *бџлџжїла*; *зџбџлџжїен*.

⁵⁸ Ови глаголи и код Д. имају двојак акценат.

Овом типу припадају бројни глаголи и код Д. и у говору Каћа, а овде не бити наведени само неки: *биберити, ідїовити, данїубити, уда- рити, кубурити, кулучити, нїшанити, сакашити, слндарити, ідварити, шїдїрїлїити*. Од Д. примера за сложене глаголе у Каћу су познати и овом акценатском типу припадају следећи: *обездобразити, оїдаучити, оїд- равити се, оїдрасити се, оїдаїарити се, іредвдсїручити, урсїжлївїити се, уїрдсїручити*.

Други акценат у Каћу имају: *оїкорачити, орїачити се, іреобразити се, іркосити, раскорачити се*.

Тип *іовдрити-іоворим*. Као и код Д. и у говору Каћа овим глаголима се помера акценат у презенту и трпном придеву: *іовдрити-іоворим, іово- рен*. У осталим облицима је: *іовдри, іовдрїне/іовдрїне, іовдрио, іовдрила, іовдриле*. У Каћу се чују и: *іовдвїити, ірїїїїдмїити* (прост глагол *їїїїд- мїити* није уобичајен). Глагол *ромдрити* припада следећем акценат- ском типу. Овом типу у Каћу припада и глагол *сведдчїити-сведдчїим*.

Тип *їрїейрїити-їрїейрїим*. Акценат је као код Д.: *румєним, румєнїи, румєнї, румєнїмо, румєнїїне, румєне/румєнїду; румєнї, румєнїїне/румєнїїне; румєнїо, румєнїла, румєнїло*. Познати су ови Д. примери: *жубдрити, вїддрити се, црвєнїити се, црвєнїїи, шарєнїити се, шїейдїїи се, бокдрити се, весдїїи се, срамдїїи се, уврємєнїи се, іоїосїдїїи се, уїокдїїи се, уїемєлїїи*. Овде спадају и глаголи типа *зелєнїи се-зелєнїм се* због доследно икакске замене. Познати су само сложени глаголи: *їорумєнїїи, оспрдїїи се, зацрвєнїи се, іоцрвєнїи*.

Као и код Д. сложени глаголи овог типа могу имати двојаки акце- нат у презенту:

а) Акценат код сложених глагола остаје на месту где је код простих: *завїддрити се-завїддри се, зажубдрити-зажубдри, зазелєнїи се-зазелєнї се, заїрїейрїїи-заїрїейрїи, зашїейдїїи-зашїейдїїм, нарумєнїїи-нарумєнїм, ушарєнїи се-ушарєнїм се*.

б) Акценат сложених глагола помера се на први слог основе: *їро- весдїїи се-їровєселїм се, оспрамдїїи се-осрамїїим се, разбокдрити се-раз- бокдри се* и глаголи који се чују само у сложеној форми: *оїалдсїїи- оїалдсїїим, іоїосїдїїи се-їсїдїїодїм се, уврємєнїи се-уврємени се, удо- сїдїїи се-уддсїїоїм се*.

Други акценат имају ови Д. примери: *оцємерити, іусїошїїи, а остали нису познати*.

Тип *бєсїослїчїи-бєсїослїчїим*. Акценат је као код Д.: *бєсїослїчїим, бєсїослїчїи, бєсїослїчї, бєсїослїчїмо, бєсїослїчїо, бєсїослїчї, бєсїослї- чїїне*. Од Д. примера за овај тип познати су прост глагол *бєсїослїчїїи* и само сложени: *закалуђерити (се) и оїрзничавити*. Остали Д. примери су непознати.

Тип *кердєбечїи се-кердєбечїм се*. У презенту, радном глаголском при- деву и императиву акценат је исти, тако је и у Каћу. Осим наведеног ни један прост глагол од Д. примера није познат. Од Д. примера за

Тип *ла̀сѝавичѝийи-ла̀сѝавичѝим* не постоји у Каћу.

Тип *д̀евѝојѝийи се-д̀евѝојѝичѝим се*. Акценат се не мења. У говору Каћа познати су следећи Д. примери: *б̀иѝија̀нѝийи се, д̀евѝојѝийи се, д̀иѝрѝиѝийи, нама̀ја̀рѝийи, иѝја̀нѝийи* и само сложени: *за̀д̀у̀мѝийи, ук̀д̀ѐнѝийи, уск̀а̀вѝийи*.

Тип *ја̀б̀ѝрѝийи-ја̀б̀ѝрѝим*. У говору Каћа познат је само наведени пример од простих глагола, а од сложених само *иѝѝија̀нѝийи се* (овај глагол чује се и са другим акцентом *иѝѝија̀нѝийи се*). Акценат се не мења.

4.5.5. Глаголи *иѝѝе* врѝѝе

Прва иѝѝија

Тип *иѝѝија̀и-иѝѝија̀м*. Мења се (') акценат из инфинитива у (') у презенту у свим лицима, с тим што у 3. лицу множине постоји акценатска алтернација *иѝѝија̀ју/иѝѝија̀ду*. У осталим облицима је: *иѝѝиѝо, иѝѝиѝала, иѝѝиѝало; иѝѝиѝај, иѝѝија̀ѝѝе; иѝѝија̀н*. Код сложених: *заѝиѝија̀и-заѝиѝија̀м, заѝиѝија̀и . . . заѝиѝија̀ју/заѝиѝија̀ду, заѝиѝиѝо, заѝиѝиѝала; заѝиѝија̀јај, заѝиѝија̀ѝѝе; заѝиѝија̀н*.

Чују се ови Д. примери: *наба̀даѝи, б̀иваѝи, б̀ираѝи, б̀ркаѝи, б̀р̀љаѝи, б̀убаѝи, ва̀љаѝи, вѝђаѝи, вѝђаѝи, вла̀даѝи, во̀даѝи, во̀заѝи, вра̀чаѝи, врѐбаѝи, врѐђаѝи, ја̀ђаѝи, јѐјаѝи се, јѐруваѝи, јѐураѝи, да̀ваѝи, др̀емаѝи, др̀љаѝи, др̀јаѝи, ду̀ваѝи, њѝјаѝи, зѝдаѝи, зѐваѝи, ја̀вљаѝи, ка̀лаѝи, ка̀љаѝи, ка̀раѝи, ко̀каѝи, ку̀јаѝи, ло̀јаѝи се, лу̀њаѝи, лу̀јаѝи, љу̀љаѝи, замѐраѝи се, мѐњаѝи, мѐшаѝи, мо̀раѝи, ну̀саѝи, ја̀раѝи, иѝиѝија̀и, иѝиѝија̀и, иѝла̀ђаѝи, иѝра̀шија̀и, иѝричаѝи, иѝр̀љаѝи, иѝр̀обаѝи, иѝрскаѝи, иѝружаѝи, иѝуваѝи, иѝу̀шија̀и/иѝу̀шија̀и, ра̀ђаѝи, рѐђаѝи, ру̀јаѝи се, ру̀чаѝи, са̀њаѝи, свираѝи, севаѝи, скѝпја̀и, сму̀цаѝи се, сновија̀и, сѝаваѝи, сѝира̀даѝи, сѝирѐљаѝи, иѝоѝиу̀ја̀и, сум̀њаѝи, тѝра̀скаѝи, иѝураѝи, чѐјаѝи, чѐмаѝи, чѐјаѝи, чу̀ваѝи, иѝраѝи, иѝва̀ја̀и се, иѝѐјаѝи се, иѝиѝија̀и, иѝораѝи, иѝиѝија̀и, иѝу̀њаѝи се и само сложени: *забѝјаѝи, набо̀каѝи се, довѝјаѝи се, наѝва̀ждаѝи, разѝлабаѝи, заѝледаѝи, иѝореваѝи, одва̀јаѝи, иѝрежѝиваѝи, ужѝиваѝи, дозѝиваѝи, зазѝија̀ваѝи, снѝмаѝи, закѝваѝи, закѝдаѝи, закла̀паѝи, ско̀цаѝи се, оку̀пљаѝи се, доливаѝи, одма̀раѝи, омѐјаѝи, смѐјаѝи, умиваѝи, иѝомѐраѝи, домѝљаѝи, замѐраѝи, см̀рскаѝи, обо̀раѝи, иѝиѝиѝија̀и, иѝиѝија̀и, заѝвеваѝи, заѝираѝи, сѝрдаѝи се, заѝиѝија̀и, за̀ра̀сѝија̀и, иѝодриваѝи, осво̀јаѝи, иѝеваѝи, засѐцаѝи, сновија̀и, досѝеваѝи, иѝретѝираѝи, иѝиѝрѐсаѝи, изу̀ваѝи, расѝо̀јаѝи, заѝија̀ваѝи, иѝоѝија̀ија̀и се, иѝрѝмаѝи*.*

Други акценат имају *бу̀саѝи се, њѝкаѝи, кѝјаѝи, ку̀њаѝи, иѝлу̀скаѝи, иѝкрија̀и, иѝодмѐјаѝи, са̀жѝмаѝи, у̀маѝкаѝи*, а остали су непознати.

За типа *амѝнаѝи-амѝнам* у Каћу нема примера.

Тип *венча̀ваѝи-венча̀вам*. Акценат из инфинитива мења се у свим лицима презента у (') и поста акценатску дужину, а у 3. лицу множине јавља се акценатска алтернација: *венча̀ваја̀ју/венча̀ваја̀ду*. У осталим облицима је: *венча̀во, венча̀вала; венча̀ваја̀, венча̀ваја̀ѝѝе, венча̀ван*.

Од Д. примера познати су: *бар̀лија̀и, закѝераѝи, крѝђаваѝи, мѝсваѝи, ок̀леваѝи, иѝија̀уѝкаѝи, ра̀њаваѝи, ру̀чаваѝи, свеиѝија̀ваѝи, скаѝија̀ваѝи,*

Глагол *ионéтаиџи* познат је само у сложеном облику *заионéтаиџи* *одионéтаиџи*, а и презент му се разликује од Д. — у Каћу је *заиднéтам*.

Тип *кокодáкаџи-кокодáчем* Акценат је у свим облицима као код Д., а поред наведеног познат је још само глагол *кукуруéкаџи*.

Тип *драџи-дрем*. Слаже се са Д. У инфинитиву и императиву је ('): *драџи-дри*; *искаџи-иџиџи*, а у презенту и трпном придеву је ("): *дрем*, *дрџн*; *мѣџем*, *мѣџџн*.

Према акценту у радном глаголском придеву ови глаголи се деле:

а) Радни глаголски придев: *дро*, *дрџла*, *дрџли*. Од Д. примера за овај тип у Каћу се чују следећи глаголи: *идођаџи*, *дэраџи*, *ждэраџи*, *локаџи*, *драџи*, *идњаџи*, *идзобаџи*, *сидњаџи*, *чэшаџи*. Други акценат има глагол *сидэраџи*, *шэсаџи*, а остали нису познати.

б) Радни глаголски придев као и инфинитив: *иско*, *искала*, *искаџи*. Примери за овај Д. тип: *бакџаџи се*, *брéкџаџи*, *ирáкџаџи*, *ирóкџаџи*, *дáкџаџи*, *дркџаџи*, *искаџи*, *кашљаџи*, *кэвџаџи*, *кликџаџи*, *лајаџи*, *лијсаџи*, *мѣџаџи*, *сикџаџи*, *склэџаџи*, *шрэйџаџи*. Глагол *шáџиџаџи* познат је само у облику *шаџуџаџи*.

Други акценат имају *крéсаџи* и *склэџаџи*, а остали су непознати.

Д. подела на типове по томе какав акценат имају сложени глаголи у радном глаголском придеву у Каћу не важи пошто је у радном глаголском придеву, као и у трпном, уопштен ("): *идмѣџала*, *здркџџли*, *идлајаџала*, *идлокáло*, *идоро*, *ддерџн*, *дблаџн*.

Тип *кидисаџи-кидишем*. Нема никаквих акценатских промена: *кидишэмо*; *кидиџиџи*; *кидисо*; *жыјосџн*. Код сложених глагола акценат остаје на основи: *најрајсаџи*; *најрајшиэмо*; *нарэндџиџи*; *најрајсо*, *најрајсала*; *нарэндисџн*. У Каћу долазе и ови глаголи: *крúнсаџи*, *идџисаџи*, *идџосаџи* и само сложени *ојрајсаџи*.

Тип *блэбдџаџи-блэбеџем*. Овај тип се слаже са Д. нормом, а познати су следећи Д. примери: *блэбџаџи*, *брбдџаџи*, *клејдџаџи*, *клокодџаџи*, *крéкџаџи*, *малаксаџи*, *скакуџаџи*, *шорóкаџи*, *цвóкодџаџи*, *цвркуџаџи*, *шаџуџаџи*.

Акценатски овај тип изгледа овако: *блэбеџем*, *блэбеџеш*, *блэбеџе*, *блэбеџемо*, *блэбеџиџи*, *блэбеџу/блэбеџеду*; *блэбеџи*, *блэбеџиџи/блэбеџиџи*; *блэбеџо*, *блэбеџала*, *блэбеџало*; *блэбеџн*, *блэбеџана*.

Другачији акценат имају: *баукаџи*, *јаукаџи*, *лелéкаџи*, *маукаџи*, *иџукаџи*, *џијукаџи*, *колéбаџи се-колéбам се*, *мирисаџи-мирџиџи*.

Тип *кајдрисаџи-кајдрішем*. Акценат се слаже са Д. у свим облицима, а познати су следећи Д. примери: *бејенџаџи*, *бојадисаџи*, *калдрми-саџи*, *кајдрисаџи*, *курјадисаџи*, *мајсјидрисаџи*, *иуџикамсаџи*. У свим облицима је исти акценат.

Типови *крмиукаџи* и *вараклэсаџи* су непознати у Каћу.

Тип *сла̑иши-ша̑љем*. Чује се и други Д. пример *кла̑иши*. Глагол *сла̑иши* има презент само са уметнутим -а-: *ша̑љем, ша̑љеш, ша̑ље, ша̑љемо, ша̑љеште, ша̑љу/ша̑љеду*, а у осталим облицима имамо: *ша̑љи, ша̑љише/ша̑љше; сла̑о, сла̑ала; клан̑, клана̑*. Код сложеног је: *идша̑љем/идшиљем*, а од *закла̑иши-закољем, закољемо, закољеште, закољеду/закољу; закљи, закљише/закљише; закло, заклала; заклан̑, заклана̑*.

Тип *бриса̑иши-бришем*. У свим облицима акценат је исти *бришемо; бриши; брисала; брисан̑*. Код сложених је такође акценат увек на истом слугу: *избриса̑иши-избришем, избришемо; избриши; избрисо; избрисан̑, избрисана̑*.

У употреби су ови Д. примери: *вѣра̑иши се, дѣрѣа̑иши, дѣврѣа̑иши, дѣза̑иши, ма̑за̑иши, ми̑ца̑иши, ни̑ца̑иши, њла̑ка̑иши, р̑за̑иши, р̑за̑иши, сви̑ица̑иши, сѣи̑ја̑иши, сѣи̑за̑иши*, и само сложени *извира̑иши, на̑иња̑иши, издиса̑иши, њр̑дждира̑иши, заклиња̑иши, идмиња̑иши, заиња̑иши, њр̑ѣирира̑иши се, на̑срѣа̑иши, заиња̑иши, на̑чиња̑иши*.

Други акценат имају *закрѣа̑иши, ка̑иља̑иши, о̑рѣба̑иши, њри̑љѣска̑иши, сѣи̑са̑иши*.

Трећа по̑дгрупа

Тип *бра̑иши-бѣрем*. Сви глаголи понашају се као код Д. Глаголи *бра̑иши* и *њра̑иши* имају исте акценте у свим облицима: *њрем, њреш, њре, њрѣмо, њрѣше, њрѣу/њрѣду; њра̑о, њра̑ала; њран̑, њрана̑; њери, њрише/њрише*, глагол *зв̑иши* разликује се од ова два само у презенту: *зв̑ем, зв̑еши, зв̑е, зв̑емо, зв̑еше, зв̑у/зв̑еду*, а глагол *ѡка̑иши* се са осталима слаже само у трпном придеву *ѡкан̑, ѡкана̑*, док у осталим облицима има *ѡкам̑, ѡкаш, ѡка̑, ѡкамо, ѡкаше, ѡкају/ѡкаду, ѡкао, ѡкала, ѡкај, ѡкајше*. Код сложених глагола акценат је код свих на првом слугу у инфинитиву: *дѣра̑иши, дѣра̑иши, дѣзв̑а̑иши, дѣка̑иши*. Акцентски се једнако понашају *дѣра̑иши* и *дѣра̑иши*: *дѣрем, дѣреш, дѣре, дѣремо, дѣреште, дѣру/дѣреду; о̑ѣри, о̑ѣрише/дѣрише; дѣро, дѣра̑ала; дѣран̑, дѣрана̑*. Глагол *дѣка̑иши* има акценат на префиксу: *дѣк̑ам, дѣк̑аш, дѣка, дѣкају*, осим у 1. и 2. лицу множине *дѣка̑мо, дѣка̑ше*. У осталим облицима је *дѣкала, дѣкало; дѣкан̑, дѣкана̑, дѣкано, дѣкај, дѣкајше*, а глагол *дѣзв̑а̑иши* има акценат на основи у презенту и императиву: *доздв̑ем, доздв̑еш, доздв̑е, дозв̑емо, дозв̑еште, дозв̑у/дозв̑еду; дозв̑и, дозв̑ише/дозв̑ише*, а на префиксу у радном и трпном придеву: *дѣзв̑о, дѣзв̑ала; дѣзв̑ан̑, дѣзв̑ана̑*.

Тип *ка̑ја̑иши се-ка̑јем се*. Акценат је исти у свим облицима осим у императиву: *ка̑јем се, ка̑јеш се, ка̑ј се, ка̑јемо се, ка̑јеште се, ка̑ју се/ка̑једу се; ка̑јо се, ка̑јала се; ка̑ја̑ан̑, ка̑ја̑ана̑; ка̑ј се, ка̑јше се*. У сложеним облицима акценат је увек на првом слугу: *ѡѣре̑а̑иши-ѡѣре̑ем, ѡѣре̑еш, ѡѣре̑е, ѡѣре̑емо, ѡѣре̑еште, ѡѣре̑у/ѡѣре̑еду; ѡѣре̑о, ѡѣре̑ала; ѡѣре̑ан̑, ѡѣре̑ана̑; ѡѣре̑ј, ѡѣре̑јше*.

У Каћу се јављају ови Д. примери: *бѣја̑иши, вѣја̑иши (ventilare), вѣја̑иши (ululare), ѡр̑ја̑иши, л̑ѣја̑иши, сѣја̑иши, ѡѣја̑иши, ѡр̑ѣја̑иши, а̑ја̑иши*. Други акценат има *ѡра̑ја̑иши*. Глагол *ча̑ја̑иши* је непознат.

Тип *кѡва̑иши-кѡјем*. У свим облицима, осим императива долази (̑) акценат: *кѡјем, кѡјеш, кѡје, кѡјемо, кѡјеште, кѡју/кѡједу; кѡво, кѡвала; кѡ-*

ва̄н, кд̄ва̄на; к̄ӯј, к̄ӯјџе. У сложеним облицима акценат је на основи само у инфинитиву *окд̄ва̄иши*, а у осталим облицима је на префиксу: *окӯјем, окӯјеш, окӯје, окӯјемо, окӯјџе, окӯју/окӯјџу; оково, окова̄ла; окова̄н, ок-ова̄на, оккова̄но; ок̄ӯј, ок̄ӯјџе*.

Сви Д. примери су уобичајени: *б̄љува̄иши, б̄рија̄иши, к̄љува̄иши, њ̄љува̄иши, сна̄ва̄иши, т̄рдва̄иши*.

Тип *сме̄ја̄иши се-сме̄јем се*. Не слаже се са Д. у 1, 2. и 3. лицу множине презента пошто је у Каћу *сме̄јемо се*,⁶¹ *сме̄јџе се, сме̄јџу се*. У осталим облицима имамо: *сме̄јем се, сме̄јџеш се, сме̄јџе се, сме̄јџу се; сме̄ј се, сме̄јџи се; сме̄јо се, сме̄јџала се; њ̄д̄ја̄н*. У сложеним облицима је: *насме̄ја̄иши се, насме̄јем се, насме̄јџеш се, насме̄јџе се, насме̄јџу се; насме̄јџо се, насме̄јџа се; насме̄јџан, насме̄јџана; насме̄ј се, насме̄јџи се.*

Поред наведеног познати су и глаголи: *њ̄д̄ја̄иши* и *р̄ва̄иши се*. Од глагола *њ̄д̄ја̄иши* нисам имала прилике да чујем множинске облике презента.

Тип *ка̄зива̄иши-ка̄зујем*. Битна морфолошка разлика између Д. примера и ситуације у Каћу је у томе што је место презентске основе *-ује-* у Каћу увек инфинитивна основа *-ива-* у презенту: *но̄ћ̄ивам*. Осим у облику, у презенту постоји разлика у поста акценатској дужини: место Д. дужине на ултимима (*да̄рӯјем*) у Каћу је дужина увек непосредно иза акцената: *да̄р̄ивам*.

И за Каћ важи констатација коју је И. Стевовић дао за Грузжу⁶² да је често основа *-ива-* замењена основом *-ава-*, па тако у Каћу имамо увек: *до̄вр̄ӣа̄ва̄иши, з̄ра̄ња̄ва̄иши се, ис̄џ̄ра̄з̄ӣа̄ва̄иши, л̄ӣис̄а̄ва̄иши, о̄ла̄нӣа̄ва̄иши, њ̄о̄ле̄д̄а̄ва̄иши, њ̄рӣблӣж̄ӣа̄ва̄иши, уда̄ла̄ва̄иши* и сл.

Код неких глагола примећује се колебање па се могу чути и са основом на *-ива-* и са основом на *-ава-*: *з̄а̄нӣӣӣћ̄ӣва̄иши/з̄а̄нӣӣӣћ̄а̄ва̄иши, раз̄б̄ла̄ж̄ӣва̄иши/раз̄б̄ла̄ж̄а̄ва̄иши*, а за глагол *з̄ав̄р̄ӣӣва̄иши/з̄ав̄р̄ӣа̄ва̄иши* важи констатација коју И. Стевовић даје за говор Грузже „... да су основе на *-ива-*, *-ава-* знак семантичке разједначености, нпр. *з̄ав̄р̄ӣӣва̄иши сено, а з̄ав̄р̄ӣа̄ва̄иши њосао, њуӣ, ра̄ӣ, ж̄иво̄ӣ* итд.”⁶³ Постоји још једна сличност између говора Каћа и говора Грузже, а то је што „... некад према Даничићевим глаголима на *-ива-* стоје стари итеративи на *-а-*: *Даничић њ̄робӣрӣва̄иши* у Грузји *њ̄робӣра̄иши, њ̄ре̄ле̄ћ̄ӣва̄иши-њ̄ре̄ле̄д̄а̄иши, обӯк̄ӣва̄иши-об̄ла̄ч̄ӣиши* . . .”⁶⁴

Инфинитивну основу као код Д. у Каћу имамо у следећим примерима: *до̄ба̄цӣва̄иши заб̄ра̄ња̄ва̄иши, но̄ћ̄ӣва̄иши, њ̄о̄бе̄ћ̄ӣва̄иши, сва̄ња̄ва̄иши, це̄лӣва̄иши* и сл.

⁶¹ Иако Б. Николић у Говору Срџа (стр. 297), где говори о типу *сме̄ја̄иши се-сме̄јем се*, тврди да овај глагол има акценат као код Д., он у примерима наводи *сме̄јемо се* што се не слаже са нормом, а слаже се са ситуацијом у Каћу.

⁶² О. с. 630.

⁶³ О. с. 630.

⁶⁴ О. с. 630.

Акцентски и облички ови глаголи у говору Каћа слажу се са Д. у трпном придеву: *дàриван, дàривана, дàривано* и у радном глаголском придеву: *дàриво, -ла, -ло*.

Разлика постоји у императиву пошто се он у говору Каћа гради од основе на *-ива-*: *дàривај, цèливајте*, а код Д. је: *кàзүј, кàзүјте*.

Тип *зàвейовайти-зàвейујем*. Акцент је у свим облицима на истом месту: *зàвейујемо; зàвейово; зàвейуј; зàвейован*. Овде долазе следећи Д. примери: *зàвейовайти, нàликовайти, нàйасивовайти, ѓрòроковайти, рàзликòвайти, сàвейовайти*.

Тип *йазаривайти-йазаривам* (Д. *йазàрујем*). Као и тип *казивайти* и овај тип морфолошки се разликује од оног што прописује Д.: *йазàривам, йазàриваи, йазàрива, йазàривамо, йазàриваите, йазаривају|йазàриваду; йазàривај, йазàривајте; йазариво, йазаривала; йазариван, йазаривана*.

Познати су следећи Д. примери: *заваривайти, ойлакивайти, сйрòваљивайти*, и само сложени *докусуривайти, забашуривайти, исйоваривайти, уйрòйаићивайти, ушаманывайти*.

Глаголи типа *околомаћивайти* и *йрàзновайти* нису познати.

Тип *йсдвайти-йсүјем*. И у Каћу је у презенту, радном и трпном придеву увек (°) акцент: *йсүјемо, йсдво, йсдван*, а у императиву (°): *йсүј, йсүјте*. Код сложених је: *оисдвайти-дйсујем; дйсово, дйсовāла; дйсован, дйсовāна; дйсүј, дйсүјте*. Други Д. пример чује се само у сложеном облику *йошийдвайти*.

Тип *күйовайти-күйујем*. Репартиција акцената је као код Д.: исти је у презенту и императиву: *күйујемо, күйујте; күйуј, күйујте*. У радном глаголском придеву имамо *күйово, күйовāла*, а у трпном *күйован, күйовāна*.

Код сложених је акцент на основи у инфинитиву, презенту и императиву: *накуйовайти-накуйујем-накуйуј*, а у радном и трпном придеву је на префиксу: *нàкуйово-нàкуйовāла-нàкуйован-нàкуйовāна*.

У Каћу имамо ове примере: *болдвайти, вилдвайти, векдвайти, војєвайти, йладдвайти, девдвайти, дуидвайти, йосидвайти, дардвайти, добдвайти, зилдвайти, кумдвайти, луддвайти, мирдвайти, момкдвайти, мудрдвайти, йойдвайти, йослòвайти, йуиудвайти, реддвайти, робдвайти, рукдвайти (се), шамндвайти, шрòдвайти, шуйдвайти, шурдвайти|шуровайти*. Други акценат имају: *врòвайти* и *йдшовайти*.

Тип *дèсейковайти-дèсейкујем*. Акцент је исти у свим облицима: *дèсейкујемо, дèсейково, дèсейковāла; дèсейкуј; дèсейкован*, а чују се и *арйаишовайти, амиковайти, дòлковайти, дòрчковайти, јадиковайти, кàшиишовайти, кўлуковайти, нàйредовайти, дбиловайти, ддликòвайти, йрйдиковайти, шèйриовайти*.

Д. типови *йосйоддвайти, учийиљєвайти, чємєриковайти, йријаиљєдвайти* нису уобичајени у Каћу.

Тип *вєровайти-вєрујем*. Нема никаквих акценатских промена: *вєрујемо; вєруј; вєрово, вєровāла; мйлован*. У Каћу долазе осим поменутих

ia̋zdoβai̋ti, lei̋šova̋ti, mőloβai̋ti, ne̋toβai̋ti, ra̋doβai̋ti se, rai̋šova̋ti, sve̋ti-ova̋ti, si̋lova̋ti, i̋dőlkoβai̋ti, i̋re̋boβai̋ti, ca̋roβai̋ti, ce̋ti̋ova̋ti, i̋ti̋i̋koβai̋ti. Другачији акценат има *iőšii̋doβai̋ti*, а остали нису познати.

Тип *zn̋a̋menoβai̋ti-zn̋a̋menujűem*. Акценатски се слаже са глаголима типа *ve̋roβai̋ti-ve̋rűjem*, а познати су: *zn̋a̋menoβai̋ti, i̋menoβai̋ti, ka̋menoβai̋ti, i̋r̋si̋e-ova̋ti*.

Тип *le̋ve̋ni̋šova̋ti-le̋ve̋ni̋ujűem*. Познат је само овај глагол који је ретко у употреби, па осим презента нисам имала прилике да чујем остале облике.

4.6. АКЦЕНАТ ПРИЛОГА

Д. није обрадио акценат ове врсте речи, па сам зато ситуацију у Каћу поредила са примерима које даје Михаило Стевановић у *Савременом српскохрватском језику I*.

Прилог *jűjűi̋ru* обичнији је у облику и са акцентом: *jűjűi̋ru*. Као у Срему и Госпођинцима и у Каћу постоје акценатски дублети *dőle|dőle, i̋dre|i̋bre*.⁶⁵

Код прилога *dőva̋mo, dőna̋mo* јавља се постакценатска дужина.

Примери *i̋si̋r̋ma, jűi̋r̋ma*, које Б. Николић наводи за Срем, у Каћу имају други акценат: *i̋si̋r̋ma, jűi̋r̋ma*.⁶⁶

Акценатско подударане између Срема, Госпођинаца и Каћа постоји у примеру: *unűi̋tra|unűi̋tra, unűi̋tri|unűi̋tri*.

Прилози *i̋dőlko, kőlko, i̋dőkolko, ni̋kolko* уобичајени су у овој редукованој форми као и у Госпођинцима.⁶⁷

Са двојаким акцентом чује се заменички прилог *id̋e* (у Каћу *di̋*), код којег дистрибуција акцената зависи од тога да ли је употребљен самостално или у реченици. У првом случају је (˘) акценат: *Di̋? Kod̋ mene̋?*, а у другом је (˘): *Di̋ he̋m? Di̋ id̋e̋m?*⁶⁸

⁶⁵ О. с. 125, 304.

⁶⁶ О. с. 304.

⁶⁷ О. с. 125.

⁶⁸ Овако је и у говору Груже, (о. с. 600).

ТЕКСТОВИ

„Слушај, Сава, никад нас видио у живòту ниси.” И ја кажем: „Нисам и нећу да вас видим.” Ондак сам ја њи нашо у Новом Саду трајес девеће године. Њи двојицу сам ја нашо у парку, то је било лето, отприлике јули месец, а августа месеца су уапсили обадвојицу, а код мене је била, ди сам ја био на Раћном òстрву ту шумар, ту је била робијашка башта, па с' ту долазили робијаши, копали башту и шта ја знам радили њине òслове, имали су двадест и два јутра.

Код нас је било у нашем Каћу двашест иљада комада оваца, а било је прико три иљаде комада крава, а било је четири чòпора свиња, сваки је свињар имо око иљаду комада. Е тако је то ондак било стòке. Ондак се то кадгода који је сирòма, нема ништа, не ради и бòлестан. Ондак сам закољем ја свињче, јел јуне, јел теле, ондак ајд дај и тим меса што нема. Ондак млéка нема. Нема краве, нема ништа. Ондак дај му и млéка и сира мало. Ето ту било код нас три-четири куће па што су навек долазили код нас. Ни бундèва нису имали, бундèва, онд то било црни бундèва сèјало па у свакој авлији по двадест кола ко је био радин. Онда те бундеве деца јел то је било пèћке лèтње те по десет-пèтнајст бундèва се расече па се извади сèме и она срèдина и онда те бундеве пèку бабе и онда то деца једу. А сèме, ту било òлајница код нас, то је било онда коњ вòко òколо онда см(о) ми деца ишли и тèрамо тог коња код тог дèде Мацара био Јòшка.

(Сава Тарунџија, 1906)

Ја сам онда òсто а òтац ми је прòпо у првим свèтским рату а ја сам с дèдом òсто и дèда мене одранио, и на њèга сам навико, сирòтиња били док . . . Ишли смо зими косили трску и сечемо дрва, а чак мој дèда, òцов òтац он је тргово са сèном, са сламом и тако, а ја сам већ с њиме ондак ишо кад ми је било дванајст-тринајст гòдина и идемо заједно у Нови Сад на пијаце, па он куп још једног коња, једног смо навек држали па на двоје кола, он напред, а ја за њим òдемо на пијаце тамо код Титове касарне па ондак он сам жур да прода моја кола прва па да мене пошље кући, да он òстане иза мене, он вòло да пије . . . Сирòмашни смо били здравò, ондак кад он òстане иза мене оно нема га

кући, баба моја изгледа свак час. То било там код нас ледине, гледамо у ледине, није било там више кућа . . . У њиве она сам иде . . . Треба да нам донесе из Новог Сада леба, немамо код куће леба . . . од пекара пет кила. Ми волели тај пекарски лебац. Стане прид бирџуз па му браћа покраду.

Кадгод је ту било кажемо двајес другог маја сад ће бити ту на тим нашим плацу, за тим великим бирџузом, ту бидне по десет-два-најст, свираца питај бџа колко партија, па два дана, само грми цело село. Свирају и певаду. Било је то здраво фино за нас, ондак то био таки обичај, па смо волели весеље, онд(а) после друг дан посла подне друг дан славе свашта има, фијекер, гџсти, весеље . . . па с потуку ту исто на слави, избоду се ножеви, то сад већ нема, има и сад те туче.

(Стеван Стајић, 1901)

Она је тражила јел белегу од кошуље јел од чега јел од слике па пусти у кандило и горе свећица и она: „Ево иде твоја нина“, ми смо нашу маџер звали нина, имали смо стрица прит кућом па су била деца старија па су они: „нина“, а и ми кад смо се родили једно по једно звали нина и она каже: „Ево иде твоја нина, ево иде твоја маџи“, пита нина шта радите, шта ради њен син Лаза, а ја сам се удала а она каже: „Кап-ћеш Лази да не жали зелену јабуку и црвену мараму.“ Ето то је баш било тако онда кад се доносили материце и сад то има да материце (з)наш па он се противио, није дао, а она поручива да кажемо Лази да не жали зелену јабуку и црвену мараму . . . Куне . . . јесте било . . . а тако ти све погоди, све поименце. И ја сам била, то се све кожа најџежи и коса ти расте . . . То је страшно било . . . А дошли да је тџраду . . . сад није она йскала већ колко ко да. Ту је био неки Иван Рус, па и сад је он жив, да само је он био живио с оном Бачином Тонком па је она код њи становала . . . Тако се то йшло, па и читав рџд је био . . . Наш дџран дође и у један и у два и у фртал трџ, нико му ништа не . . . па откако су ратови, пушке, од то доба нема вџштица . . . То је било па је она послала код заове да донесе наџве, а он отишо, а тамо рџгал велики, башта, он био на рџгљу па се задржо, пџси наџве и каже: „Они на сокаку, йграду вџштице . . . гајдаш свџра“, а он прџшо каж и над-йшо, а једна каж: „А штџ си га пропустила?“ Па се попуштале па тџрај за њим па удри га, па кад је дошо у конк, он бџго, каже да је тако нуз зид свџ колене одеро и свџ зид одвалио, и вице ал нема гласа, вице маџеру, ниј(с) ймо оца, и кад је маџи чула, то већ прџшло дванајст док је маџи чула, ал су њџга гџтов мртвог донџли, а уџубио је све знаш. И каже кад су они њџга сџтрадан . . . а он блује крв и каже: „Маџи моја, баба Маџица ме највише тџкла, она ми је живџт одузџла.“ Кад је тај уја ймо, а она ево иде и навџк водила кџрче. Како она йнџтра, а то моја мајка, то мени мајка. Она је вџрна и није она била четрдџсет гџдина вџрна, да је она слагала. Она каже: „Напоље, крвнице!“ каже, „То се открило“ и каже кад откриџеш не смеш . . . нема снаге да она . . .

(Вука Анџић, удата Стајић, 1910)

энклизе: *чѣшлѣм се*. В этой позиции встерчаются и заударные долготы, отсутствующие у Даничича. Эти долготы имеют факультативный характер и встречаются обычно после кратких ударений, а перед сонантами: *добрѣ је, јесѣм, крушкѣма*.

Две заударных долготы нигде не сохраняются; обычно присходит сокращение долготы, находящейся дальше от ударного слога: *йѣбѣрчим, бунѣбвник*.

В связи с переносом ударения на проклитику нужно сказать, что это явление регулярное, когда речь идет об односложных словах, тогда как в многосложных словах эта система обычно нарушается: *у качишу — у кѣчишу*.

Анализ ударений отдельных частей речи показал, что акцентуационные типы Даничича в основном засвидетельствованы в Каче, хотя часто между количеством примеров к отдельным типам у Даничича и в Каче имеется существенная разница. Наблюдается переход слов из одного в другой акцентуационный тип, в результате чего отдельные акцентуационные типы в Каче стали намного продуктивнее, нежели у Даничича, например тип: *ѣлава, кућа, рѣб, вѣѣи*, тогда как некоторые типы Даничича в Каче представлены немногочисленными примерами или вообще отсутствуют.

Ударные чередования хорошо сохраняются часто и там, где они в литературном языке утрачены: *мѣсѣц — месѣцу, цѣна — цѣну, ѣрадѣви — ѣрадѣвима*. Кроме ударных чередований, существующих или существовавших и в литературном языке, в этом говоре встерчаются также чередования непривычные для литературного языка: *сѣја — сѣја, чѣка — чѣка, Сѣва — Сѣва, Лѣла — Лѣла*.